DER BLOYER FOYGEL

Maurice Maeterlinck

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

קלאסישע און מאדערנע ביבליאטעק.

מאריס מעטערלינק.

דער
בלויער פויגעל

(L'OISEAU BLEU par MAURICE MAETERLINCK)

צויבערשפּיעל אין 5 אַקטען און 10 בילדער.

איבערזעצט פון פראנצויזישען אריגינאל

פון

מאררים מייער.

ארויסגעגעבען פון

ענגליש יודישען פערלאג,

לאנדאן.

1910

געדרוקט ביי י. נאראדיצקי, 48 מייל ענד רויד, א.

קליידער.

טילטיל: אין אַן אַנצוג ווי דער קליינער דוימלינג אין פּעראולס געשיכ־טען: שאַרלאַך רויטע קורצע הויזלאַך, אַ קורצע בלאַס־בלויע וועסט, ווייסע זאָקען, האַלבע שטיוועלאַך פון הירשען־לעדער.

מיטיל: אין אַ קלייד ווי גרעטכען אָדער ווי ראָט־קעפּכען.

ליכט: אין אַ קלייד פון לבנה־קאָליר, דאָס הייסט בלאַס גאָלד בעשפּריצט מיט זילבער, פון שימערענדע טולען, וועלכע פינקלען, און אַזוי ווייטער; נייי־גריכישען אָדער אַלט־גריכישען סטיל נאָך דעם מאָדעל פון וואַלטער קריין, אָדער, מעהר אָדער ווייניגער, אַ אימפּעריאַלען סטיל, אַ לאַנגע טאַליע, נאַקעטע אָרמס, א.אַז.וו. — די קאָפּ־ציהרונג: אַ מין דיאַדעם, אָדער אַ לייכטע קרוין.

צוויבערין בערילון, שכנה בערלינגאָ: אין קלאַסישע קליי־דער ווי פון דער אָרימער פרוי אין די צוויבער־געשיכטען. מען קען אַרויסלאָזען, אויב מען וויל, אין ערשטען אַקט די ענדערונג פון דער צוויבערין אין אַ פּרינצעסין.

פאָטער טיל, מוטער טיל, זיידע טיל, באָבע טיל: אין די לעגענדאַרע קליידער פון די דייטשע האַלצהעקער און פּויערים פון גרים׳ס מעשה׳לאַך.

טילטיל׳ס ברידערלאַך און שוועסטערלאַך: אין פּער־שיעדענע קליידעלאַך פון דעם קליינעם דוימלינג.

די צייט: אין דאָס קלאַסישע קלייד פון דער צייט: אַ ברייטער שוואַר־צער אָדער טונקעל־בלויער מאַנטעל, אַ געקרייזעלטע ווייסע באָרד, אַ קאָסע און אַ שטונדען־גלאָז.

די נאַכט: אין גרויסע שוואַרצע־קליידער, בעדעקט געהיימניספול מיט שטערן, וועלכע פינקלען רויטלאַך־ברוין. אין שלייערס, שוואַרצע מאָהן־קעפּלעך א.אַז.וו.

דער שכנה׳ס קליינע טאָכטער: ליכטיגע בלאָנדע האָר, אַ לאַנגע ווייסע קלייד.

דער הונד: אין אַ רויטען געפּאַסטען ראָק, ווייסע הויזען, שטיפעל, אַ גלאַנציגען הוט; דער אַנצוג עראינערט די קליידער פון דזשאָהן בול.

די קאַץ: אין אַ אָנגעפּודערטע פּערוקע, דריי עקיגען הוט, הימעל-בלוי-ען ראָק, אַ שווערט אין גאַרטעל.

די קעפּ פון דעם הונד און פון דער קאַץ זאָלען אויסזעהן נאָר אַביסעל ווי חיות.

ברויט: אין אַ רייכען אַנצוג פון אַ פּאַשאַ, אַ גרויסען מאַנטעל פון סאַמעט, אָדער ליכטיג-רויטע זייד, אַ גאָלדענע שפּיעז, זעהר גרויסער טורבאַן, קרומער זעבעל, אונגעהויער גרויסער מאָגען, אַ רויט פּנים און שטאַרק אָנגעבלאָזענע באַקען.

צוקער: אין אַ זיידענעם מאַנטעל, ווי פון עוונעאוכען; האַלב בלוי און האַלב ווייס ווי דאָס פּאַפּיר, אין וועלכען ס'איז איינגעוויקעלט אַ היטעל צוקער. דער קאָפּ איז בעדעקט ווי ביי אַ וועכטער פון סולטאַנס האַרעם.

פייער: אין רויטע צוגעפּאַסטע הינטער קליידער, אַ שאַרלאַך-רויטען מאַנטעל, וואָס שטראַהלט אין פערשיעדענע קולירען, בעציהרט מיט גאָלד, איינגעהילט אין פערשיעדענ-קולירענדיגע פלאַמען.

וואַסער: אין אַ בלאַס-בלויע אָדער בלוילאַך-גרינע קלייד, מיט פערשיעדענע דורכזיכטיגע שטראַהלען פון געקרייזעלטע און פליסענדע טולען, נייגריכישען אָדער אַנגלאָ גריכישען סטיל, נאָר גרעסער און געקרייזעלטער, ווי דאָס פון ליכט. די קאָפּ ציהרונג: וואַסער בלומען און ים גראָז.

די חיות: אין פּאָפּולערע אָדער פויערישע קליידער.

די בוימער: אין מאַנטלען פון פערשיעדענע גרינע קולירען אָדער פון דער פאַרב, ווי עס איז דער קערפּער פון אַ בוים, ספּעציעלע צווייגען און בלעטער, נאָך וועלכע מען זאָל זיי דערקענען.

בילדער.

1-טעם בילד (1-טער אַקט): דעם האָלץ-האַקערס הייזקע.

2-טעם בילד (2-טער אַקט): ביי דער צויבערין.

3-טעם בילד (2-טער אַקט): אין לאַנד פֿון דער עראינערונג.

4-טעם בילד (3-טער אַקט): אין פּאַלאַץ פֿון דער נאַכט.

5-טעם בילד (3-טער אַקט): דער וואַלד.

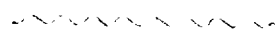
6-טעם בילד (4-טער אַקט): פֿאַר דער פֿאָרהאַנג.

7-טעם בילד (4-טער אַקט): דער בית עולם.

8-טעם בילד (4-טער אַקט): דער צוקונפֿטס-רייך.

9-טעם בילד (5-טער אַקט): דער אָבשיעד.

10-טעם בילד (5-טער אַקט): די ערוואַכונג.

פערזאנען.

טילטיל.
מיטיל.
ליכט.
צויבערין בערילון.
שכנה בערלינגא.
פאטער טיל.
מוטער טיל.
זיידע טיל.
באבע טיל.
טילטילם ברידערלאך.
טילטילם שוועסטערלאך.
שטומע.
צייט.
נאכט.
שכנה בערלינגא׳ס
קליינע טאכטער.
הונד טילא.
קאץ טילעט.
ברויט.
צוקער.
פייער.
וואסער.
מילך.
וואלף.

חזיר.
אקס.
קוה.
שטיער אקס.
שעפס.
האהן.
קראליק.
פערד.
עזעל.
דעמב.
אולם.
בוכע.
לינדע.
טאנע.
ציפרעס.
בירקען.
קאסטאניען.
עפיך.
פאפעל.
ווייערבע.
שטערן,
קראנקהייטען,
שאטענס און אנדערע.

דער ערשטער אקט.

דאס ערשטע בילד.

דעם האָלץ-האַקער'ס הייזקע.

די ביהנע שטעלט פֿאָר דעם אינווענינ פֿון אַ האָלץ-האַקערס הייזקע; איינפֿאַך, דאָרפֿיש, ס'בעמערקט זיך אָבער ניט קיין גרויס אָרימקייט. — אין דער זייט אַן אויווען, אין וועלכען עס צאַנקען די באַלד אָבגעלאָשענע קויהלען פֿון אַ האָלץ-פֿייער. — קיך געשיר, אַ שפּייז-שאַפֿע, אַ ברויט-קאָרב, אַ זייגער מיט געוויכטען, אַ שפּינ-שטוהל, אַ וואַסער-שאַף און אַנדערעס. — אויף אַ טיש אַן אָנגעצונדענער לאָמפּ. — אויף דער פּאָדלאָגע, איןביידע זייטען פֿון דער שאַפֿע, ליגען און שלאָפֿען אַ הונט און אַ קאַץ, יעדע פֿון זיי האַלט פֿערדרעהט דעם קאָפּ אין דעם עק. — צווישען זיי שטעהט אַ גרויס, בלוי-ווייס היטעל צוקער. — אויף דער וואַנד הענגט אַ קיילעכדיג שטייגעל, אין וועלכען עס געפֿינט זיך אַ טורטול טויב. — אין הינטער גרונד, צוויי פֿענסטער מיט אינווענינ-פֿערמאַכטע לאָדענס. — אונטער איינעם פֿון די פֿענסטער, אַ פֿוס-בענקעלע. — אין דער לינקער זייט אַ טהיר מיט אַ גרויסער קליאַמקע, דאָס איז דער הויפּט אַריינגאַנג אין הויז. — אין דער רעכטער זייט אַ צווייטע טהיר. — אַ לייטער פֿיהרט צו אַ בוידעם. — אין דער רעכטער זייט שטעהען אויך צוויי קינדער-בעטלאַך, ביי זייערע עקען זיינען דאָ בענקלאַך, אויף וועלכע עס ליגען קינדער-קליידעלאַך שעהן צוזאַמענגעלעגט.

(ביים אויפֿהויבען דעם פֿאָרהאַנג ליגען טילטיל און מיטיל אין די קינדער-בעטלאַך, פֿערזונקען אין אַ טיעפֿען שלאָף. מוטער טיל דעקט זיי צו, בייגט זיך אָן איבער זיי, קוקט זיך צו אַ ווײַלע ווי זיי שלאָפֿען און צייגט דאָס דורך אַ וואונק צום פֿאָטער טיל, וועלכער שטופּט אַריין דעם קאָפּ דורך דער האַלב אָפֿענער טהיר מוטער טיל לעגט אַ פֿינגער צו איהרע ליפּען, הויסענדיג דערמיט פֿאָטער טיל שווייגען, נאַכהער געהט זי אַרויס אויף די

שפּיץ פינגער דורך דער רעכטער זייט, אויסלעשענדיג פריהער דעם לאָמפּ. די סצענע בלייבט אויף אַ ווײלע פינסטער, דאַן פאַנגט אָן אַ ליכט, וואַק-סענדיג אין דער טיעף, אַריינגזעצען דורך די לאָדענס, דער לאָמפּ פון אויף דעם טיש צינדט זיך אָן אַליין צוריק, זיין פלאַם איז אָבער גאָר פון אַן אַנ-דערען קוליר, ניט ווי דער, וועלכער איז געווען פריהער, איידער די מוטער טיל האָט איהם אויסגעלאָשען. די צוויי קינדער שיינען אויפצואוואַכען און זיי זעצען זיך אויף אין בעט.)

טילטיל. מיטיל?

מיטיל. טילטיל?

טילטיל. דו שלאָפסט?

מיטיל. און דו?...

טילטיל. אָה ניין, ווי קען איך שלאָפען, ווען איך רייד צו דיר?...

מיטיל. זאָג נאָר, ס'איז ווייהנאַכטען?...

טילטיל. נאָך ניט; ערשט מאָרגען. אָבער די ווייהנאַכטען וועלען אונז דאָס יאָהר גאָר ניט ברייננגען...

מיטיל. פאַר וואָס?...

טילטיל. איך האָב געהערט די מוטער זאָגען, אַז זי קען ניט געהן אין שטאָדט אַריין זיי צו הייסען בריינגען... זיי וועלען אָבער קומען נעכסט יאָהר...

מיטיל. איז נאָך ווייט דאָס נעכסטע יאָהר?...

טילטיל. אַ גאַנץ היבשע ווײלע... זיי וועלען אָבער די נאַכט קומען צו די רייכע קינדער...

מיטיל. אַך!?...

טילטיל. אַהאַ!... די מוטער האָט פערגעסען אויסצולעשעי דעם לאָמפּ!... כ'האָב אַ געדאַנק!...

מיטיל. ?...

טילטיל. לאָמיר זיך אויפהויבען...

מיטיל. מען טאָר ניט...

טילטיל. פאַר וואָס, ס'איז דאָך קיינער ניטאָ... דו זעהסט די לאָדענס?...

מיטיל. אַך! ווי ליכטיג זיי זיינען!...

טילטיל. ס'איז די ליכט פון'ם פעסט.

מיטיל. פון וועלכען פעסט?

טילטיל. אַקעגען, ביי די רייכע קינדער. ס'איז דער ווייהנאַכטס-בוים. לאָמיר עפענען די לאָדענס...

מיטיל. מעגען מיר דאָס?

טילטיל. גאַנץ געוויס, מיר זיינען דאָך אַליין... דו הערסט די מוזיק?... לאָמיר זיך אויפהויבען...

(די צוויי קינדער הויבען זיך אויף, לויפען צו צו איינעם פון די פענסטער, שטעלען זיך אויף דעם פוס-בענקעלע און שלעפען אַוועק דעם לאָדען. א גלענצענדע ליכט פילט אָן דאָס צימער. די קינדער קוקען אַרויס מיט נייגיעריגקייט).

טילטיל. מיר זעהן אַלעס.

מיטיל (ניט געפינענדיג קיין פלאַץ אויף דעם בענקעלע). איך זעה ניט...

טילטיל. ס'שנעעט!... אָט זיינען דאָ צוויי קאַרעטען מיט צו זעקס פערד!...

מיטיל. ס'געהן אַרויס צוועלף אינגעלאַך!...

טילטיל. דו ביזט אַ נאַר! ס'זיינען קליינע מיידעלאַך...

מיטיל. זיי טראָגען הויזעלאַך...

טילטיל. דו ווייסט גאָר ניט... שטופ מיך ניט אַזוי!...

מיטיל. איך האָב דיך גאָרניט אָנגעריהרט.

טילטיל (וועלכער פערנעהמט דאָס גאַנצע פוס-בענקעלע). דו פערנעהמסט דאָס גאַנצע פלאַץ...

מיטיל. איך האָב דאָך גאָר קיין פלאַץ ניט!...

טילטיל. שאַ שטיל, איך זעה דעם בוים!...

מיטיל. וועלכען בוים?...

טילטיל. דעם ווייהנאַכטס-בוים!... דו קוקסט אויף דער וואַנד!...

מיטיל. איך קוק אויף דער וואַנד, ווייל איך האָב קיין פלאַץ ניט.

טילטיל (מאַכט איהר פריי אַ גאַנץ קליינעם פלאַץ אויף דעם פוס-

בענקעלע). אָט דאָ!... וועט דיר דאָס געפֿעלן?... ס'איז דיר איצט שוין בעסער פֿון מיר!... ס'אַרא סך ליכט!... ס'אַראַ סך!...

מיטיל. וואָס טהון דאָרט יענע מענשען, וועלכע מאַכען אַזאַ ליאַרעם?...

טילטיל. דאָס זיינען די מוזיקאַנטען.

מיטיל. זיינען זיי אין כעס?...

טילטיל. ניין, נאָר ס'איז שווער.

מיטיל. אָט, נאָך אַ קאַרעטע מיט ווייסע פֿערד!...

טילטיל. זיי שטיל!... קוק און שווייג!...

מיטיל. וואָס זיינען יענע זאַכען, די גאָלדענע, וועלכע הענגען אַראָב פֿון די צווייגען?...

טילטיל. דאָס זיינען שפּיעלכעלאַך, געווים!... שווערדען, ביקסען, סאָלדאַטען, האַרמאַטען...

מיטיל. און ליאַלקעס, זאָג, זיינען ליאַלקעס אויך דאָ?...

טילטיל. ליאַלקעס?... זיי זיינען נאַרישקייטען; זיי קענען ניט אַמוזירען...

מיטיל. און אַרום דעם טיש, וואָס איז דאָס, וואָס ליגט דאָרט?...

טילטיל. דאָס זיינען קיכעלאַך, פֿרוכטען און לעקאַך...

מיטיל. איך האָב אַמאָל אויך געהאַט פֿון דעם, ווען איך בין געוועזן קליין...

טילטיל. איך אויך; ס'איז בעסער ווי ברויט, נאָר מען גיט ווייניג דערפֿון...

מיטיל. זיי האָבען ניט ווייניג דערפֿון... דער גאַנצער טיש איז פֿול... וועלען זיי דאָס אויפֿעסען?...

טילטיל. גאַנץ געווים; וואָס דען זאָלען זיי טהון דערמיט?...

מיטיל. פֿאַר וואָס עסען זיי עס ניט אויף אין גאַנצען מיט איין מאָל?

טילטיל. ווייל זיי זיינען ניט הונגעריג?...

מיטיל (ערשטוינט). ניט הונגעריג?... ווי קומט עס?...

טילטיל. ווייל זיי עסען ווען זיי ווילען...

מיטיל (אונגלויבליך). יעדען טאָג?

טילטיל. אַזוי זאָגען זיי.

מיטיל. וועלען זיי אַלצדינג אויפעסען?... וועלען זיי גאָר ניט אַוועק געבען?...

טילטיל. וועמען?...

מיטיל. אונז...

טילטיל. זיי קענען אונז ניט...

מיטיל. ווען מיר זאָלען אָבער ביי זיי בעטען?...

טילטיל. דאָס טאָרען מיר ניט טהון...

מיטיל. פאַר וואָס?...

טילטיל. ווייל דאָס איז פערבאָטען.

מיטיל (פּלעסקענדיג מיט די הענד). אָה! ווי שעהן זיי זיינען!...

טילטיל. און ווי זיי לאַכען, ווי זיי לאַכען!...

מיטיל. און די קליינענקע טאַנצען!...

טילטיל. יאָ, יאָ, לאָמיר אויך טאַנצען!...

(זיי הויבען די פיס פאַר שמחה אויף דעם בענקעל).

מיטיל. אַך! ווי אַמוזירענד ס'איז!...

טילטיל. זיי בעקומען די קיכעלאַך!... זיי קענען זיי אָנריהרען... זיי עסען זיי! זיי עסען זיי! זיי עסען זיי!...

מיטיל. די קליינענקע אויך!... זיי האָבען צו צוויי, צו דריי, צו פיער קיכעלאַך!...

טילטיל (בערוישט פון פרעהליכקייט). אַך! ווי גוט ס'איז!... ס'איז אַזוי גוט! ס'איז אַזוי גוט!...

מיטיל (צעהלענדיג פאַרגעשטעלטע קיכעלאַך). איך האָב צוועלף!...

טילטיל. און איך פיער מאָל צוועלף... נאָר כ'וועל דיר אויך געבען אייניגע...

(אַ קלאַפּ אין דער טהיר פון דער הייזקע).

טילטיל (בלייבט שטיל און דערשראָקען). ווער זאָל זיין, ווער?...

מיטיל (דערשראָקען). ס'איז דער פאָטער!...

(בשעת זיי וואַגען ניט צו עפענען די טהיר, זעהט מען די גרויסע קליאַמקע זיך אויפהויבען סקריפענדיג; די טהיר עפענט זיך ביז אין דער העלפט, אריינצולאָזען אַ נידעריגע, אַלטע פרוי, אָנגעטהון אין גרינעם מיט אַ רויטע הויב אויף איהר קאָפּ. זי איז פוקעלדיג, געלעהמט און קורצזיכטיג; איהר נאָז קומט זיך צונויף מיט איהר מאָרדע און זי געהט אָנגעשפאַרט אויף אַ שטעקען. ס'איז גאָר קיין צווייפעל ניט, אַז זי איז אַ צויבערין).

די צויבערין. האָט איהר דאָ דאָס גראָז, וואָס זינגט פון דעם פויגעל, וועלכער איז בלוי?...

טילטיל. מיר האָבען עפּעס אַ גראָז, אָבער ס'קען ניט זינגען...

מיטיל. טילטיל האָט אַ פויגעל.

טילטיל. אָבער כ'קען איהם ניט אַוועקגעבען...

די צויבערין. פאַר וואָס?...

טילטיל. ווייל ער איז מיינער.

די צויבערין. דאָס איז אַנ'אורזאַך, גאַנץ געווים. וואו איז ערגעץ דער פויגעל?...

טילטיל (צייגענדיג אויף דעם שטייגעל). אין דעם שטייגעל...

די צויבערין (טהוט אָן די ברילען צו בעטראַכטען דעם פויגעל). דעם וויל איך ניט; ער איז ניט בלוי גענוג. איהר וועט מוזען געהן מיר אויסזוכען דעם, וועלכען איך דאַרף.

טילטיל. אָבער כ'ווייס ניט וואו ער איז...

די צויבערין. דאָס ווייס איך אויך ניט. און דערפאַר מוזט איהר איהם טאַקי זוכען. איך קען זיך לייכט בעגעהן אָהן דעם גראָז וואָס זינגט; איך מוז אָבער אונבעדינגט האָבען דעם בלויען פויגעל. ס'איז פאַר מיין קליינע טאָכטער, וועלכע איז זעהר קראַנק.

טילטיל. וואָס פעהלט איהר דען?...

די צויבערין. מיר ווייסען ניט גאַנץ גענוי; זי וויל זיין גליקליך...

טילטיל. אַך!?...

די צויבערין. ווייסט איהר ווער איך בין?...

טילטיל. איהר זיינט עהנליך אַביסעל צו אונזער שכנה, מאַדאַם בערלינגאָ...

די צויבערין (ווערענדיג אין כעס). אפילו קיין ברעקעל ניט!... ס'איז ניטאָ די קלענסטע עהנליכקייט!... דאָס איז אָבשייליך!... איך בין די צויבערין בערילון...

טילטיל. אך! זעהר גוט...

די צויבערין. איהר מוזט שוין אַוועקגעהן.

טילטיל. וועסט דו קומען מיט אונז?...

די צויבערין. דאָס איז מיר דורכאויס אונמעגליך, ווייל איך האָב צוגעשטעלט דעם טאָפּ צום פֿייער היינט אין דער פֿריה, און ער לויפֿט שטענדיג אויס, אויב איך פֿעהל אוים מעהר ווי אַ שעה... (זי צייגט איינס נאָך'ס אַנדערע צו דעם באַלקען, צו דעם קוימען און צו דעם פֿענסטער.) ווילט איהר אַרויסגעהן דאָ־אַרום, דאָרט־אַרום, אָדער דאָרט־אַרום?...

טילטיל (צייגענדיג מיט מורא צו דער טהיר). כ'וואָלט גיכער אַרויסגעגאַנגען דאָ־אַרום...

די צויבערין (ווערענדיג ווידער אין כעס). דאָס איז דורכאויס אונמעגליך, און ס'איז אַ שרעקליכע געוואוינהייט... (צייגענדיג צו דעם פֿענסטער.) איהר קענט אַרויסגעהן דאָ־אַרום... טאָ גוט?... אויף וואָס וואַרט איהר?... טהוט אייך אָן שנעל... (די קינדער טהוען וואָס מען הייסט זיי און זיי ציהען זיך שנעל אָן.) איך וועל העלפֿען מיטיל'ן...

טילטיל. מיר האָבען ניט קיין שיך...

די צויבערין. דאָס מאַכט ניט אויס. איך וועל אייך געבען אַ קליין וואונדערבאַר היטעלע. וואו זיינען אייערע עלטערן?...

טילטיל (צייגענדיג צו דער טהיר פֿון רעכטס). דאָרט זינען זיי; זיי שלאָפֿען...

די צויבערין. און אייער זיידע און אייער באָבע?...

טילטיל. זיי זיינען טויט...

די צויבערין. און אייערע קליינע ברידערלאַך, און אייערע קליינע שוועסטערלאַך... האָט איהר וועלכע?...

טילטיל. געוויס, געוויס; דריי קליינע ברידערלאַך...

מיטיל. און פֿיער קליינע שוועסטערלאַך...

די צויבערין. וואו זיינען זיי ?...

טילטיל. זיי זיינען אויך טויט...

די צויבערין. וואָלט איהר זיי וועלען ווידערזעהן ?...

טילטיל. אָה, געוויס !... שוין, תיכף !... צייג זיי אונז !...

די צויבערין. איך האָב זיי ניט ביי מיר אין קעשענע... אָבער זייער קבר איז וואונדערבאַר; איהר וועט זיי קענען זעהן, ווען איהר וועט דורכגעהן דאָס לאַנד פֿון דער ערינערונג. ס'איז אויף דעם וועג צו דעם בלויען פֿויגעל. אויף דער לינקער זייט, ביי דער דריטער ווענדונג. וואָס האָט איהר געטהון, ווען איך האָב אָנגעקלאַפּט ?...

טילטיל. מיר האָבען זיך געשפּיעלט אין עסען קיכעלאַך.

די צויבערין. איהר האָט קיכעלאַך ?... וואו זיינען זיי ?...

טילטיל. אין דעם פּאַלאַץ פֿון די רייכע קינדער... קום און זעה, ס'איז אַזוי שעהן !... (ער שלעפּט צו די צויבערין צום פֿענסטער.)

די צויבערין (ביי'ם פֿענסטער). ס'זיינען אָבער אַנדערע, וועלכע עסען זיי...

טילטיל. געוויס; אָבער מיר קענען זיי זעהן עסען...

די צויבערין. זיינט איהר ניט ברוגז אויף זיי ?...

טילטיל. פֿאַר וואָס ?...

די צויבערין. פֿאַרוואָס זיי עסען אויף אַלע קיכעלאַך. איך מיין, אַז ס'איז זעהר געפּעהלט פֿון זיי, וואָס זיי גיבען אייך אויך ניט...

טילטיל. בשום אופן ניט; זיי זיינען רייך... ווי ? איז ניט שהען דאָרט ?...

די צויבערין. ס'איז דאָרט ניט שעהנער ווי דאָ.

טילטיל. אַך !... דאָ איז פֿינסטערער, און ענגער, און ס'איז ניטאָ קיין קיכעלאַך...

די צויבערין. ס'איז אַקוראַט דאָס זעלבע; דו קענסט נאָר ניט זעהן...

טילטיל. אָה ניין, כ'קען יאָ זעהן און איך האָב זעהר גוטע אויגען. כ'קען זעהן די צייט אויף דעם זייגער פֿון דער קירכע און דער פֿאָטער קען ניט זעהן...

די צויבערין (ווערט פלוצלינג אין כעס). איך זאָג דיר, אַז דו קענסט ניט זעהן!... ערקלעהר ווי זעהסטו מיך? ערקלעהר ווי זעה איך אויס?... (טילטיל שוויינט פֿערלעגען.) נו גוט, דו ענטפֿערסט? איך וויל ווימען צי דו קענסט זעהן... בין איך שעהן אָדער מיאוס?... (דאָס שטיל שווייגען וואַקסט מעהר און מעהר אונבעקוועמליך.) דו ווילסט ניט ענטפֿערען?... בין איך יונג אָדער אַלט?... זיינען מיינע באַקען רויט אָדער בלאַס?... דו ווערסט אפשר זאָגען, אַז איך האָב אַ הויקער?...

טילטיל (מיט אַ גוטמוטהיגען טאָן). ניין, ניין, ער איז ניט קיין גרויסער...

די צויבערין. און טראָץ דעם, לויט דיין אויסזעהן, קען מען מיינען, אַז ער איז שרעקליך גרויס... האָב איך אַ געבויגענע נאָז און איז מיר אויסגעזועצט אַן אויג?

טילטיל. ניין, ניין, כ'זאָג דאָס ניט... ווער האָט עס דיר אויסגעזועצט?...

די צויבערין (ווערט מעהר און מעהר אויפֿגערעגט). ס'איז גאָר ניט אויסגעזועצט!... דו אונפֿערשעהמטער! עלענדער!... ס'איז פֿיעל שעהנער ווי דאָס צווייטע; ס'איז גרעסער, ליכטיגער און ס'איז בלוי ווי דער הימעל... און מיינע האָר זעהסט דו?... זיי זיינען גאָלדען ווי דער קאָרן אויף'ן פֿעלד... זיי זיינען ווי גין־גאָלד!... און איך האָב הויפֿענס און הויפֿענס, וועלכע ציהען אַראָב מיין קאָפּ צו דער ערד... זיי צופֿאַלען אין אַלע זייטען... זעהסטו זיי אין מיין האַנד?...
(זי צייגט צוויי דינענקע בינטעלאַך גרויע האָר.)

טילטיל. יאָ, כ'זעה עטליכע...

די צויבערין (אויפֿגעבראַכט). עטליכע!... גאַרבען! בינטלאַך! הויפֿענס! כוואַליעס פֿון גאָלד!... איך ווייס זעהר גוט, אַז עס זיינען דאָ אַזעלכע, וועלכע זאָגען, אַז זיי זעהען קיין איינע ניט; אָבער דו ביזט ניט איינער פֿון די שלעכטע, בלינדע מענשען; איך מיין עפּעס?...

טילטיל. ניין, ניין, כ'קען גוט זעהן אַלעס, וואָס איז ניט פֿערבאָרגען.

די צויבערין. דו מוזט אָבער אויך זעהן דאָס איבעריגע

מיט דער זעלבער זיכערהייט... זיי זיינען זעהר זאָנדערבאַר, די מענ־שען... זינט דעם טויט פֿון די צויבערינס, זעהען זיי ניט קיין שום זאַך, און האָבען גאָר קיין אהנונג ניט דערפֿון... גליקליכערווייזע טראָג איך שטענדיג מיט מיר דאָס, וואָס איז נויטיג צו געבען ליכט צו פֿערבלענדטע אויגען... וואָס נעהם איך אַרויס פֿון מיין זאַק?...

טילטיל. אַך! ס'אַראַ טהייערע קליינע גרינע היטעלע?... וואָס איז דאָס, וואָס גלאַנצט אַזוי אין דער קאָקאַרדע?...

די צויבערין. דאָס איז אַ גרויסער דימענט, וואָס מאַכט זעהן...

טילטיל. אַך!...

די צויבערין. יאָ; ווען דו האָסט דעם הוט אויף דיין קאָפּ, גיסטו אַ דרעה אַביסעלע דעם דימענט; פֿון רעכטס צו לינקס למשל, אָט אַזוי, דו זעהסט?... דאַן דריקט עס אויף אַ בייל, פֿון וועלכער קיין מענש ווייס ניט און וועלכע עפֿענט די אויגען...

טילטיל. טהוט עס ניט וועה?...

די צויבערין. פֿערקעהרט, ס'איז וואונדערבאַר... מען זעהט תיכף אפילו די אינערליכקייט פֿון די געגענשטענדע; צום ביישפּיעל די נשמה פֿון ברויט, פֿון וויין, פֿון פֿעפֿער...

מיטיל. קען מען אויך זעהן די נשמה פֿון צוקער?...

די צויבערין (פלוצלינג אין כעס). געוויס קען מען!... איך ליעב ניט קיין אוננוצליכע פֿראַגען... די נשמה פֿון צוקער איז גאָר ניט מעהר אינטערעסאַנט ווי די נשמה פֿון פֿעפֿער... אָט דאָ, איך גיב אייך אַלצדינג, וואָס איך האָב, אייך צו העלפֿען אין דאָס זוכען דעם בלויען פֿויגעל... איך ווייס אַז דער רינג, וואָס מאַכט דעם, וועלכער טראָגט איהם, אונזיכטבאַר, אָדער דער פֿליהענדער טעפּיך, וואָלט געווען מעהר נוצליך פֿאַר אייך... איך האָב אָבער פֿערלאָרען דעם שליסעל פֿון מיין שאַפֿע, אין וועלכער איך האָב זיי פֿערשלאָסען... אַך! איך האָב כמעט פֿערגעסען!... (ציינענדיג צו דעם דימענט.) ווען מען האַלט עס אַזוי, דו זעהסט... נאָך אַ קליינעם דרעה און מען ווידערזעהט די פֿערגאַנגענהייט... אַן אַנדערן קליינעם דרעה און מען

זעהט די צוקונפֿט... ס'איז זאָנדערבאַר און פּראַקטיש און ס'מאַכט אויך ניט קיין ליאַרעם...

ט י ל ט י ל. דער פֿאָטער וועט עס מיר צונעהמען...

ד י צ ו י ב ע ר י ן. ער וועט עס ניט זעהן; קיין מענש קען עס ניט זעהן כל זמן ס'איז אויף דיין קאפּ... ווילסטו עס פּרובען?... (זי טהוט אָן אויף טילטיל'ס קאָפּ דאָס היטעלע.) איצט גיב אַ דרעה דעם דימענט... איין דרעה און נאַכהער...

(ווי טילטיל האָט נאָר אַ דרעה געטהאָן דעם דימענט קומט פֿאָר אַ פּלוצ-ליבע און ערשטוינליבע ענדערונג אויף אַלצדינג פֿון אַרום. די אַלטע צויבערין ווערט פֿערוואַנדעלט אין אַ שעהנער און וואונדערבאַרער פּרינצעסין; די שטיינער פֿון וועלכע די ווענט פֿון דער הייזקע זיינען געבויעט ווערען בע-לייכטעט, זיי ווערען בלוי ווי סאַפּירען, דורכזיכטיג פֿינקלענדיג, און זיי שטראַהלען ווי די טהייערסטע עדעל-שטיינער. דאָס אָרימע מעבעל ווערט בעלעבט און גלענצענד; דער ווייסער הילצערנער טיש נעהמט אָן אַזאַ בכבוד'יגען און נאָבעלען אויסזעהן, ווי גלייך ער וואָלט געוועזן געמאַכט פֿון מאַרמאָר; דער ציפֿער-בלאַט פֿון דעם זייגער ווינקט מיט זיינע אויגען און שמייכעלט מילד, ווערענד דאָס טהירעל, אונטער וועלכען עס געפֿינט זיך דער פּערפּענדיקעל, עפֿענט זיך און לאָזט פֿריי די שטונדען, וועלכע פֿאַנ-גען אָן טאַנצען, האַלטענדיג זיך איינע די צווייטע ביי די הענד, לאַכענדיג פֿרעהליך ביי די טענער פֿון פּראַכטפֿולער מוזיק.)

ט י ל ט י ל (פֿערוואונדערט און דערשראָקען צייגענדיג צו די שטונדען). ווער זיינען די אַלע שעהנע דאַמען?...

ד י צ ו י ב ע ר י ן. שרעק זיך ניט; זיי זיינען די שטונדען פֿון דיין לעבען, זיי זיינען צופֿרידען, וואָס זיי זיינען פֿריי און זיכטבאַר פֿאַר אַ רגע...

ט י ל ט י ל. און פֿאַר וואָס זיינען די ווענט אַזוי ליכטיג?... זיי-נען זיי געמאַכט פֿון צוקער אָדער פֿון טהייערע עדעלשטיינער?...

ד י צ ו י ב ע ר י ן. אַלע שטיינער זיינען גלייך, אַלע שטיינער זיינען טהייער; אָבער די מענשען זעהען נאָר איינציגע פֿון זיי...

(בשעת זיי רעדען געהט אָן די צויבעריי ווייטער און זי ווערט פֿאָל-שטענדיג. די נשמות פֿון די לעבעלס ברויט אין דער פֿאָרמע פֿון קליינע

מענשעלאך און וויקעלאך, וואָס האָבען דאָס קוליר פֿון סקאַרינקע פֿון ברויט, וואַרפֿענדיג זיך, און אָנגעפּאָדערט מיט מעהל, קלעטערען זיי אַרויס פֿון׳ם ברויט-קאָרב און שפּרינגען אַרום דעם טיש, וואו זיי ווערען געכאַפּט פֿון׳ם פֿייער, וועלכער געהט אויף פֿון דעם אויווען אין געלע און שאַרלאַך-רויטע וויקעלאַך; ער לויפֿט זיי נאָך און דרעהט זיך פֿון געלעכטער.)

טילטיל. ווער זיינען די מיאוסע, קליינע מענשעלאַך?...

די צויבערין. ניט קיין וויכטיגע; זיי זיינען נאָר די נשמות פֿון די לעבעלס ברויט, וועלכע בענוצען זיך מיט דער געלעגענהייט, וואָס ס׳הערשט דער אמת, אַרויסצוגעהן פֿון דעם קאָרב, אין וועלכען זיי זיינען געוועזען צו ענג איינגעפּאַקט...

טילטיל. און דער גרויסער רויטער טייפֿעל, וועלכער שמעקט אַזוי שלעכט?...

די צויבערין. שטיל!... רעד ניט אַזוי הויך; ס׳איז פֿייער... ער איז אַ געפֿעהרליכער יונג.

(דער געשפּרעך אונטערברעכט ניט די צויבעריי. דער הונד און די קאַץ, וועלכע ליגען פֿערדרעהט איןביידע זייטען פֿון דער שפּייז-שאַפֿע, לאָזען אַרויס, ביידע אין דערזעלבער צייט, אַ הויכען געשריי, און פֿערשווינדען אונטער אַ פּאַסטקע; אויף זייערע פּלעצער ערשיינען צוויי פּערזאָנען, איינער זעהט אויס ווי אַ מוטהיגער הונד און דער צווייטער ווי אַ קאָטער. דער קליינער מענשעל מיט דעם אויסזעהן פֿון אַ מוטהיגען הונד, וועלכען מיר וועלען פֿון איצט ווייטער רופֿען איינפֿאַך הונד, לויפֿט תיכף צו צו טילטיל׳ן, קושט איהם שטאַרק און בעשיט איהם מיט טומעלדיגע און האַסטיגע אומאַרמונגען; דער קליינער מענשעל מיט דער צורה פֿון אַ קאָטער, וועלכען מיר וועלען פֿון איצט רופֿען איינפֿאַך קאַץ, קעמט זיך אין דער צייט די האָר, לעקט זיך די הענד, און דרעהט זיך די וואָנצעס בעפֿאָר ער געהט צו צו מיטיל׳ן.)

דער הונד (בילענדיג, אַרומשפּרינגענדיג, אָנשטויסענדיג זיך אין אַלעס, אונערטרעגליך). מיין קליינער גאָט!... גוט מאָרגען! גוט מאָרגען מיין קליינער גאָט!... ענדליך, ענדליך, קענען מיר רעדען! איך האָב דיר אַזוי פֿיעל צו דערצעהלען! איך קען אַזוי שעהן בילען, איך קען אַזוי שעהן דרעהען מיט מיין עק!... דו האָסט דאָס קיין מאָל ניט פֿערשטאַנען!... אָבער איצט!... גוט מאָרגען! גוט מאָרגען!... איך ליעב

דיך!... איך ליעב דיך!... ווילסטו זעהן איך זאָל בעוויזען אייניגע פֿון מיינע קונצען?... ווילסטו איך זאָל בילען?... ווילסטו זעהן ווי איך געה אויף מיינע צוויי פֿאָדערשטע פֿיס און ווי איך טאַנץ אויף די הינטערשטע?...

טילטיל (צו דער צויבערין). ווער איז דער העדר מיט דעם קאָפּ פֿון אַ הונד?...

די צויבערין. וואָס, דו דערקענסט איהם ניט? ס'איז די נשמה פֿון טילאָ, וועלכען דו האָסט פֿריי געלאָזען...

די קאַץ (געהט צו צו מיטיל'ן און שטרעקט איהר אויס די האַנד מיט פֿיעל צערעמאָניע און פֿאָרזיכטיגקייט). גוט מאָרגען פֿריילען... ווי שעהן דו זעהסט איצט אויס!...

מיטיל. גוט מאָרגען העדר... (צו דער צויבערין) ווער איז ער?...

די צויבערין. ס'איז לייכט איהם צו דערקענען; ס'איז די נשמה פֿון טילעט'ן וואָס שטרעקט דיר אויס די האַנד... קוש איהם...

דער הונד (אַוועקשטופענדיג די קאַץ). מיך אויך!... איך האָב געקושט דעם קליינעם גאָט!... איך האָב געקושט די קליינע מויד!... איך האָב געקושט יעדען איינעם!...אַ פּראַכט!... אַי וועלען מיר זיך אַמוזירען!... איך וועל איבערשרעקען טילעט'ן!... האַו, האַו, האַו!...

די קאַץ. העדר, איך קען אייך ניט...

די צויבערין (כטראַשענדיג דעם הונד מיט דעם שטעקען). דו פֿער-האַלסט זיך רוהיג, אויב ניט קעהרסט דו זיך צוריק אין דער שטיל-קייט ביז צום סוף פֿון דער צייט...

(אין דער צייט איז די צויבעריי ווייטער אָנגעגאַנגען: די שפּין-שטוהל האָט זיך אָנגעפֿאַנגען שנעל צו דרעהען אין דעם ווינקעל, וועבענדיג גלענצענדע שטראַהלען פֿון ליכט; די וואַסער-שאַף אין דעם אַנדערען ווינקעל פֿאַנגט אָן צו זינגען מיט זעהר אַ הויך קול און ווערט פֿערוואַנדעלט אין אַ ליכטיגען קוואַל, זי פֿערפֿלייצט דאָס פלאַץ אַרום מיט רייהען פּעריל און סמאַראַגדען, צווישען וועלכע עס ערהויבט זיך די נשמה פֿון'ם וואַסער אין דעם געשטאַלט פֿון אַ יונגע מיידעל, פֿליעסענדיג, מיט צעוואָרפֿענע האָר און פֿול טרערען; זי פֿאַנגט תיכף אָן קעמפֿען מיט דעם פֿייער.)

טילטיל. און ווער איז די נאַסע פֿרוי?...

די צויבערין. שרעק זיך ניט, ס'איז וואַסער, וואָס איז ערשט אַרויסגעקומען פֿון דער שאַף...

(דאָס מילך-קריגעל קעהרט זיך איבער, פֿאַלט אַראָב פֿון דעם טיש און ווערט צובראָכען אויף דער פּאָדלאָגע; פֿון דער אויסגעגאָסענער מילך ערהויבט זיך אַ הויכע, ווייסע, שעהמעדיגע פֿיגור, וואָס שיינט זיך צו שרעקען פֿאַר יעדער זאַך.)

טילטיל. און די שרעקעדיגע פֿרוי אין איהר נאַכט קלייד...

די צויבערין. ס'איז מילך; זי האָט צובראָכען איהר קריגעל...

(דאָס היטעל צוקער נעבען דער שפּייז-שאַפֿע ווערט אַלץ העכער און ברייטער, דאָס פּאַפּיר ווערט צוזעצט און עס ערשיינט אַ עקעלהאַפֿטעס, חיטרעס וועזען, אָנגעטהון אין אַ לאַנגען ראָק האַלב בלוי, האַלב ווייס, און געהט צו צו מיטיל'ן שעמליש שמייכלענדיג.)

מיטיל (שטאַרק דערשראָקען). וואָס וויל ער?...

די צויבערין. וואָס איז, ס'איז די נשמה פֿון צוקער!...

מיטיל (בערוהיגט). האָט ער עפּעס צוקער שטעקעלאַך?...

די צויבערין. זיינע קעשענעס זיינען פֿול דערפֿון און יעדער פֿינגער זיינער איז אַ צוקער שטעקעל...

(דער לאָמפּ פֿאַלט אַראָב פֿון טיש און אין דעם זעלבען מאָמענט הויבט זיך אויף זיין פֿלאַם, פֿון וועלכען עס קומט אַרויס אַ ליכטיגע מויד, אָהן אַ גלייכען צו זיך אין שעהנקייט. זי איז געקליידט אין לאַנגע דורכזיכטיגע און שטראַהלענדע שלייערס, און בלייבט שטעהן אָהן בעוועגונג ווי פֿערלוירען אין אַ גרויסער בעגייסטערונג.)

טילטיל. ס'איז די קעניגין...

מיטיל. ס'איז די הייליגע יונג-פֿרוי...

די צויבערין. ניין, מיינע קינדער, ס'איז די ליכט...

(אין דער צייט דרעהען זיך די זופּ שיסלען אויף די פּאָליצעס ווי דריידלאַך; די וועש-שראַנק עפֿענט איהרע פֿליגעל-טהירען און פֿאַנגט אָן פֿאַנאַנדער וויקלען פּראַכטפֿולע שטאָפֿען אין לבנה פֿאַרבען און זוננען קולירען, מיט וועלכע עס מישען זיך צוזאַמען ניט ווענעגער גלענצענדע לאַפּען און שטיקער שטאָף, וועלכע קומען אַראָב מיט דעם לייטער פֿון דעם בוידעם. אָבער פּלוצלינג דערהערען זיך דריי שטאַרקע קלעפּ ביי דער טהיר פֿון דער רעכטער זייט.)

טילטיל (דערשראָקען). ס'איז דער פֿאָטער... ער האָט אונז דערהערט!...

די צויבערין. קעהר אום דעם דימענט!... פון לינקס צו רעכטס!... (טילטיל קעהרט שנעל אום דעם דימענט.) ניט אזוי שנעל!... מיין גאָט! ס'איז שוין צו שפעט!... דו האָסט איהם אזוי איילענדיג אומגעקעהרט; זיי וועלען קיין צייט ניט האָבען צו פערנעהמען צוריק זייערע פלעצער און מיר וועלען האָבען גענוג צרות... (די צויבערין ווערט צוריק אַן'אַלטע פרוי, די ווענד פון דער הייזקע פערליערען צוריק זייער גלאַנץ, די שטונדען געהן צוריק אַריין אין זייגער, דער שפּינ־שטוהל שטעלט זיך אָב א.אַז.וו. אָבער אין דעם אַלגעמיינעם אַיילעניש און טומעל, ווערענד דער פייער לויפט אַרום ווילד אין דעם צימער זוכענדיג דעם קוימען, צואווייינט זיך איינער פון די לעבעל ברויט, וועלכער האָט ניט געקענט אַריין אין דעם קאָרב און ער לאָזט אַרויס שרעקליכע געשרייען פון מורא.) וואָס איז מיט דיר...

דאָס ברויט (וויינענדיג). ס'איז ניטאָ קיין פּלאַץ אין דעם קאָרב!...

די צויבערין (אָנבויגענדיג זיך איבער דעם קאָרב). ס'איז דאָ, ס'איז דאָ... (זי שטופּט אַריין די אַנדערע לעבעלס ברויט, וועלכע האָבען זיך צוריקגעקעהרט אויף זייערע פריהעריגע פלעצער.) קום, שנעל, שטופּ דיך אַריין... (דאָס קלאַפּען אין דער טהיר ווידערהאָלט זיך).

דאָס ברויט (שטאַרק דערשראָקען, אָנשטרענגענדיג זיך אומזיסט אַריינצוקריכען אין דעם קאָרב). איך קען ניט אַריין!... ער וועט מיך צוערשט אויפעסען!...

דער הונד (שפּרינגענדיג אַרום טילטיל'ן). מיין קליינער גאָט!... איך בין נאָך אַלץ דאָ!... איך קען נאָך אַלץ רעדען! איך קען דיך נאָך אַלץ קושען!... נאָך אַמאָל! נאָך אַמאָל! נאָך אַמאָל!...

די צויבערין. ווי, אויך דו?... דו ביזט נאָך אַלץ דאָ?...

דער הונד. ס'אַראַ גליק!... איך האָב פערשפּעטיגט זיך צוריקצוקעהרען אין דער שטילקייט; די פאַסטקע האָט זיך צו שנעל פערמאַכט...

די קאַץ. מיינע אויך... וואָס וועט דאָ פאָרקומען?... איז פאַרהאַן וועלכע ס'איז געפאַהר?...

די צויבערין. מיין גאָט, איך בין פֿערפּליכטעט אייך צו זאָגען דעם אמת: אַלע, וועלכע וועלען מיטגעהן מיט די צוויי קינדער וועלען שטאַרבען ביי דער ענדע פֿון דער רייזע...

די קאַץ. און די, וועלכע וועלען ניט מיטגעהן?...

די צויבערין. וועלען זיי איבערלעבען מיט איניגע מינוטען...

די קאַץ (צו דעם הונד). קום, לאָמיר צוריק אַריין אין דער פּאַסטקע...

דער הונד. ניין, ניין!... איך וויל ניט!... איך וויל מיטגעהן מיט דעם קליינעם גאָט!... איך וויל צו איהם רעדען די גאַנצע צייט!...

די קאַץ. אידיאָט!...

(מען קלאַפּט שטאַרקער אין דער טהיר.)

דאָס ברויט (פֿערגיסענדיג ביטערע טרערען). איך וויל ניט שטאַרבען ביי דער ענדע פֿון דער רייזע... איך וויל שוין צוריקגעהן אין מיין קאָרב!...

דער פֿייער (וועלכער האָט ניט אויפֿגעהערט אַרום צו לויפֿען ווילד אין צימער, בלאָזענדיג מיט פּחד). איך קען ניט געפֿינען מיין קוימען...

דאָס וואַסער (זוכענדיג אומזיסט צוריק אַריינצוגעהן אין דער שאַף). איך קען ניט צוריק אַריין אין מיין שאַף!...

צוקער (דרעהענדיג זיך אַרום דעם פּאַפּיער, אין וועלכען ס'איז געוועזן איינגעוויקעלט). איך האָב צוריסען מיין פּאַק פּאַפּיער!...

מילך (אויפֿגערעגט און שעמעוודיג). אימעצער האָט צובראָכען מיין קריגעל!...

די צויבערין. מיין גאָט, ס'אַראַ דומקעפּ זיי זיינען!... דומקעפּ און פּייגלינגע!... איהר וואָלט בעסער געוואָלט פּאָרטזעצען אייער לעבען אין די מיאוס'ע קעסטלאַך, אין אייערע פּאַסטקעס און שאַפֿעס, איידער מיטצוגעהן מיט די קינדער, אום צו זוכען דעם פֿויגעל?...

אַלע (אַחוץ דער הונד און די ליכט). יאָ, יאָ!... איצט שוין!... מיין שאַף!... מיין קאָרב!... מיין קוימען!... מיין פּאַסטקע!...

די צויבערין (צו דער ליכט וואָס קוקט פֿער'חלומ'ט צו דעם צובראָ־כענעם לאָמפּ). און דו, ליכט, וואָס זאָגסט דו?...

די ליכט. איך וועל געהן מיט די קינדער...

דער הונד (שפּרינגענדיג פֿון פֿרייד). איך אויך!... איך אויך!...

די צויבערין. דאָס איז זעהר גוט. איבריגענס איז שוין צו שפּעט זיך צוריק צו קעהרען; איהר האָט קיין ברירה ניט, איהר מוזט אַלע אָבגעהן מיט אונז... אָבער דו, פֿייער, דערנעהנטער דיך ניט צו קיינעם; דו, הונד, טשעפּע ניט די קאַץ; און דו, וואַסער, האַלט דיך צוזאַמען און פֿערשפּרייט זיך ניט אַרום...

(אַ שטאַרקעס קלאַפּען הערט זיך ווידער אין דער טהיר פֿון רעכטס.)

טילטיל (צוהערענדיג זיך). ס'איז ווידער דער פֿאָטער!... ער שטעהט שוין אויף; איך הער איהם אַרומגעהן...

די צויבערין. לאָמיר אַרויסגעהן דורך דעם פֿענסטער... איהר זאָלט אַלע קומען צו מיר אין הויז, וואו איך וועל ריכטיג אָנקליידען די געגענשטענדע און ערשיינונגען... (צום ברויט.) דו, ברויט, נעהם דאָס שטייגעל אין וועלכען מען זאָל אַריינזעצען דעם בלויען פֿויגעל... דו וועסט עס דאַרפֿען היטען... שנעל, שנעל, לאָמיר ניט פֿערליהרען קיין צייט...

(דאָס פֿענסטער פֿערלענגערט זיך אַראָב און ווערט ווי אַ טהיר. אַלע געהן אַרויס, נאָכהער ווערט דאָס פֿענסטער צוריק ווי געוועזען און מאַכט זיך צו אונשולדיג. דאָס צימער ווערט צוריק פֿינסטער און די צוויי קינדער בעטלאַך זיינען איינגעהילט אין שאָטענס, די טהיר פֿון רעכטס עפֿענט זיך לאַנגזאַם און עס ערשיינען די קעפּ פֿון פֿאָטער און מוטער טיל.)

פֿאָטער טיל. ס'איז גאָר ניט געוועזען... די גריל האָט געקוויטשעט...

מוטער טיל. דו זעהסט זיי?...

פֿאָטער טיל. גאַנץ געוויס... זיי שלאָפֿען גאַנץ רוהיג...

מוטער טיל. איך הער זיי אָטהעמען...

(די טהיר מאַכט זיך צוריק צו.)

פֿאָרהאַנג.

צווייטער אקט.

צווייטעס בילד.

ביי דער צויבערין.

אַ פּרעכטיגער פּאַרזאַאַל אין דעם פּאַלאַץ פֿון דער צ ו י ב ע ר י ן ב ע ר י ל ו ן. זיילען פֿון פֿונקלענדען מאַרמאָר מיט גאָלדענע און זילבערנע קעפּ, טרעפּען, געלענדערס א.אַז.וו.

(עס קומען אַריין פֿון הינטען פֿון דער רעכטער זייט די קאַץ, צוקער און פֿייער, אָנגעטהאָן אין פּרעכטיגע קליידער. זיי קומען פֿון אַ צימער, פֿון וועלכען עס פֿליסען אַרויס ליכט-שטראַהלען; ס'איז דער צויבערין'ס גאַרדע-ראָבע. די קאַץ איז אָנגעטהאָן אין דעם קלאַסישען אַנצוג פֿון דער געשיקטער קאַץ; צוקער טראָגט אַ זיידענע קלייד, האַלב ווייס און האַלב ווייס-בלוי, און פֿייער טראָגט אַ הוט בעזעצט מיט פֿערשיעדען-קולירענדיגע פּעריל און אַ לאַנגען מאַנטעל געשטיקט מיט גאָלד. זיי געהען דורך די גאַנצע לענג פֿון דעם זאַאַל און קומען צו צו דעם ערשטען פלאַן, אין דער רעכטער זייט, וואו די קאַץ פֿערזאַמעלט זיי אַרום אַ זייל.)

די קאַץ. אָט דאָ אַרום. איך קען יעדעס פּיצעלע פֿון דעם פּאַלאַץ... די צויבערין בערילון האָט איהם גע'ירש'ט פֿון דער בלויער-באָרד... לאָמיר זיך בענוצען מיט אונזערע לעצטע פֿרייהייטס מינוטען, אין דער צייט ווען די קינדער און די ליכט וועלען בעזוכען די קליינע טאָכטער פֿון דער צויבערין... איך האָב אייך אַהער געבראַכט, אום מיר זאָלען זיך דורכרעדען וועגען דער לאַגע, אין וועלכער מיר געפֿינען זיך... זיינען מיר שוין אַלע?...

צוקער. איך זעה דעם הונד אַרויסקומען פֿון דער צויבערינס גאַרדעראָבע...

פ י י ע ר. צום טייפעל, אין וואס האט ער זיך אנגעטהאן?...

ד י ק א ץ. ער האט אנגעטהאן א ליווריע פון איינעם פון די לאקייען פון צינדערעלאס קארעטע... ס'איז אקוראט דאס וואס פאסט איהם... ער האט די נשמה פון א קנעכט... נאר לאמיר זיך בעהאלטען אונטער א געלענדער... ס'איז מערקווירדיג ווי איך האב צו איהם קיין צוטרוי ניט... בעסער זאל ער ניט הערען, וואס איך האב אייך צו זאגען...

צ ו ק ע ר. ס'איז אוננוצליך... ער האט אונז שוין דערזעהן... זעה... וואסער קומט שוין אויך ארויס פון דער גארדעראבע... מיין גאט! ווי שעהן זי איז!...

(דער הונד און דאס וואסער שליסען זיך אן אין דער ערשטער גרופע.)

ד ע ר ה ו נ ד (שפרינגענדיג). זעהט! זעהט!... זיינען מיר ניט שעהן!... בעטראכט נאר אט די שפיצען און די שטיקעריי... זיי זיינען אהן א ספק פון ריכטיג גאלד...

ד י ק א ץ (צום וואסער). איז דאס די קלייד אין דעם צייט־קוליר?... עס שיינט מיר דאס איך דערקען עס...

ו א ס ע ר. יא, ס'איז דאס קלייד, וואס האט מיר אם בעסטען געפאסט.

פ י י ע ר (צווישען די צייהן). זי האט ניט מיטגעבראכט איהר שירם...

ו א ס ע ר. וואס זאגסטו?...

פ י י ע ר. גאר ניט, גאר ניט...

ו א ס ע ר. איך האב געמיינט, אז דו רעדסט פון א גרויסער, רויטער נאז, וואס איך האב א מאל געזעהן...

ד י ק א ץ. קומט, לאמיר זיך ניט ארומקריגען; מיר האבען וויכטיגערס צו טהון... מירווארטען נאר אויף ברויט; וואו איז ער?...

ד ע ר ה ו נ ד. ער האט געמאכט אנ'ענדלאזען ליארעם ביים אויסקלייבען זיינע קליידער...

פ י י ע ר. דאס איז ווירקליך א זארג פאר איינעם, וואס האט די צורה פון א אידיאט און טראגט אזא אונגעהויערען גרויסען בויך...

דער הונד. סוף כל סוף האָט ער זיך אויסגעקליבען אַ טירקישען מאַנטעל, בעציהרט מיט עדעלשטיינער, אַ קרומען זעבעל און אַ טורבאַן...

די קאַץ. אָט איז ער... ער האָט זיך אָנגעטהאָן אין דאָס פיינסטע קלייד פון דער בלויער-באָרד...

(ברויט קומט אַריין, אָנגעטהאָן אין דעם אויבען בעשריבענעם קלייד, דער ווידענער מאַנטעל איז אַרום געבונדען איבער זיין זעהר גרויסען בויך... אין איין האַנד האַלט ער דאָס הענטעל פון דעם קרומען זעבעל, וועלכער שטעקט אין זיין גאַרטעל, און אין דער צווייטער האַנד האַלט ער דאָס שטייגעל וואס איז בעשטימט פאַר דעם בלויען פויגעל.

ברויט (שאָקלענדיג זיך מיט גאוה). נו גוט?... זאָגט, ווי געפעלט דאָס אייך?...

דער הונד (שפּרינגענדיג אַרום ברויט). ווי שעהן ער איז! ווי נאַריש ער איז! ווי שעהן ער איז! ווי שעהן ער איז!...

די קאַץ (צום ברויט). זיינען די קינדער שוין אָנגעטהאָן?...

ברויט. יאָ, הערר טילטיל האָט אָנגעטהאָן אַ בלויע רעקעל און רויטע הויזלאַך, ווי אַ קליינער דוימלינג, און פריילין מיטיל האָט גרעטכענס קלייד און צינדערעלאַס שיך... אָבער מעשים האָבען זיך אָבגעטהאָן ביי דאָס אָנטהאָן פון דער ליכט...

די קאַץ. פאַר וואָס?

ברויט. די צויבערין האָט געדענקט, אַז זי איז אַזוי שעהן דאָס זי האָט איהר גאָר ניט געוואָלט אָנטהאָן!... אָט דערפאַר האָב איך פּראָטעסטירט אין'ם נאָמען פון אונזער ווירדיגקייט אַלס וויכטיגע און זעהר בכבודי'גע עלעמענטען; און איך האָב געענדיגט ער־קלעהרענדיג, אַז אונטער די בעדינגונגען, וועל איך זיך ענטזאַגען מיטצוגעהן...

פייער. זיי האָבען איהר געדאַרפט קויפען אַ לאָמפּען-שירם!...

די קאַץ. און וואָס האָט די צויבערין דערויף געענטפערט?...

ברויט. זי האָט מיך געשלאָגען מיט דעם שטעקען אויף מיין קאָפּ און מיין בויך...

די קאַץ. און נאַכהער?...

ב ר ו י ט. איך האָב זיך געלאָזט איבערצייגען; נאָר אין דער לעצטער רגע האָט די ליכט זיך אויסגעקליבען דאָס קלייד אין׳ם קאָליר פון דער לבנה...

ד י ק אַ ץ. קומט, געניג פלאַפלען, די צייט געהט אַוועק... אונזער צוקונפט איז אין געפאַהר... איהר האָט געהערט, די צווי־בערין האָט ערקלעהרט, אַז די ענדע פון דער רייזע מיינט אויך אין דער זעלבער צייט די ענדע פון אונזערע לעבענס... ס׳איז דערפאַר אונזער אינטערעס זי צו פערלענגערן ווי ווייט מעגליך, און דורך אַלע מעגליכע מיטלען... ס׳איז נאָך דאָ אַ זאַך; מיר דאַרפען פערזאָרגען דעם שיקזאַל פון אונזער ראַסע און די צוקונפט פון אונזערע קינדער...

ב ר ו י ט. בראַוואָ! בראַוואָ!... די קאַץ איז גערעכט...

ד י ק אַ ץ. הערט מיך אויס... מיר אַלע דאָ אַנוועזענדע, חיות, זאַכען און עלעמענטען, בעזיצען אַ נשמה, וועלכע דער מענש קען נאָך ניט איצט. אָט דורך דעם האַלטען מיר נאָך אויף אַ ברעקעל אונאַבהענגיגקייט; אָבער אויב ער געפינט דעם בלויען פויגעל, וועט ער אַלעס וויסען, וועט ער אַלעס זעהן, און מיר וועלען זיין אין גאַנצען אונטערוואָרפען אונטער זיין ווילען... אָט דאָס האָב איך ערשט ערפאַהרען פון מיין אַלטע פריינדין, די נאַכט, וואָס איז אויך די וועכטערין פון די סודות פון׳ם לעבען... ס׳איז דערפאַר אין אונזער אינטערעס צו הינדערן אונטער יעדען פרייז דאָס געפינען פון דעם בלויען פויגעל, אפילו אויב מיר וועלען דאַרפען שטעלען אין סכנה די לעבענס פון די קינדער...

ד ע ר ה ו נ ד (אויפגערעגט). וואָס זאָגט ער דאָ?... זאָג עס נאָך אַמאָל, לאָמיך זעהן צי כ׳האָב עס גוט געהערט?

ב ר ו י ט. רוהיג! איהר האָט ניט איצט דאָס וואָרט!... איך בין דער פאָרזיצענדער אויף דעם מיטינג...

פ י י ע ר. ווער האָט אייך געמאַכט פאַר אַ פאָרזיצענדען?...

וו אַ ס ע ר (צום פייער). שטיל!... וואָס מישט איהר אייך אַריין?...

פ י י ע ר. איך וועל זיך אַריינמישען ווען מיר וועט געפעלען... און איך וויל ניט האָבען אייערע בעמערקונגען...

צוקער (בערוהיגענדיג זיי). ערלויבט מיר, לאָמיר זיך ניט אַרומקריגען ... ס'איז אַן ערנסטער מאָמענט... מיר מוזען בעשטימען איבער אַלעס, וואָס פאַר אַ מאַסרעגלען מיר זאָלען אָננעהמען...

ברויט. איך שטים פאָלשטענליג איין מיט צוקער און מיט דער קאַץ...

דער הונד. דאָס איז לעכערליך!... ס'איז דער מענש און דאָס איז אַלעס!... מיר דאַרפען זיך איהם אונטערוואַרפען און טהוען וואָס ער הייסט אונז!... דאָס איז דער איינער און איינציגער פאַקט!... איך אַנערקען קיינעם ניט אַחוץ איהם!... הוראַ פאַר דעם מענשען!... אין לעבען און אין טויט אין גאַנצען פאַר דעם מענשען!... דער מענש איז גאָט!...

ברויט. איך שטים פאָלשטענדיג איין מיט דעם הונד...

די קאַץ (צום הונד). וועניגסטענס ערקלעהר דיינע גרינדע...

דער הונד. עס זיינען ניטאָ קיינע גרינדע!... איך ליעב דעם מענשען און דאָס איז גענוג!... אויב איהר וועט בעשטימען עפּעס געגען איהם וועל איך צוערשט אייך אַלע דערוואַרגען און דאַן געהן איהם אַלעס דערצעהלען...

צוקער (זיך אַריינמישענדיג זיס). ענטשולדיגט מיר... לאָמיר ניט פערביטערען דעם שמועס...פון אַ געוויסען שטאַנדפונקט זיינט איהר ביידע גערעכט...ס'איז דאָ עפּעס צו זאָגען אי דערפאַר אי דאַגעגען...

ברויט. איך שטים פאָלשטענדיג איין מיט צוקער!...

די קאַץ. זיינען מיר ניט אַלע דאָ אַנוועזענדע וואַסער, פייער און איהר אַליין, ברויט און הונד, די קרבנות פון אַ נאָמענלאָזער טיראַניי?...עררינערט איהר אייך ניט די צייט איידער דער דעספּאָט איז געקומען, ווען מיר פלעגען אַרומוואַנדערען פריי אויף דער אויבער־פלעכע פון דער ערד?... פייער און וואַסער זיינען געווען די גאַנצע בעל הבתים פון דער וועלט; און זעהט וואָס ס'איז פון זיי געוואָ־רען!... און וואָס איז נוגע אונז, עלענדע נאָכפאָלגער פון גרויסע ווילדע חיות... בעטראַכט!... מיר האָבען די מאַכט פערלוירען...איך זעה די צויבערין און די ליכט קומען... די ליכט איז אויף דעם צד פון'ם מענשען; זי איז אונזער ערגסטער שונא... אָט זיינען זיי...

(עס קומען אריין פון רעכטס די צויבערין און די ליכט, נאָכגעפאָלגט פון טילטיל׳ן און מיטיל׳ן.)

די צויבערין. נו גוט?... וואָס קומט דאָ פאָר?... וואָס טהוט איהר דאָ אין דעם ווינקעל?... איהר זעהט אויס ווי בונטאָוושיקעס... ס׳איז שוין צייט אָנצופאַנגען די רייזע... איך האָב בעשלאָסען, אַז די ליכט זאָל זיין אייער פיהרער... איהר וועט זיך איהר דאַרפען אונטערוואַרפען ווי מיר, און איך גיב איהר איבער מיין שטעקען... די קינדער וועלען מאַכען אַ בעזוך היינט אָבענד צו זייערע עלטער־עלטערען, וועלכע זיינען טויט... איהר וועט דאַרפען אַרונטערבלייבען, דאָס איז מעהר בעשיידען... זיי וועלען פערברייגגען, דעם אָבענד צווישען זייער טויטער פאַמיליע... אין דער צייט וועט איהר צו גרייטען אַלעס, וואָס איז נייטיג פאַר דער מאָרגענדיגער רייזע, וועלכע וועט זיין זעהר לאַנג... פאָרווערטס, שטעהט אויף, מאַרש, און יעדער זאָל זיין אויף זיין פּאָסטען!...

די קאַץ (היפאָקריטיש). ס׳איז אַקוראַט דאָס, וואָס איך האָב זיי געזאָגט, מאַדאַם צויבערין... איך האָב זיי ערמוטהיגט, אַז זיי זאָלען טהון זייער פפליכט געוויסענהאַפט און העלדיש; אונגליקליכערווייזע האָט דער הונד ניט אויפגעהערט מיך איבערצושלאָגען...

דער הונד. וואָס זאָגט ער?... וואַרט נאָר אַביסעל...

(ער וויל בעפאַלען די קאַץ, נאָר טילטיל, בעמערקענדיג וואָס ער האָט בדעה צו טהון, האַלט איהם אָב מיט אַ סטראַשענדער בעוועגונג.)

טילטיל. אַראָב, טילאָ!... גיב אַכטונג; אויב כ׳וועל דיך נאָך אַמאָל כאַפּען...

דער הונד. מיין קליינער גאָט, דו ווייסט ניט, ער איז דער, וועלכער...

טילטיל (סטראַשענדיג איהם). שאַ, שטיל!

די צויבערין. קומט. זאָל שוין נעהמען אַ סוף... זאָל דאָס ברויט איבערגעבען פאַר היינט אָבענד דאָס שטייגעל צו טילטיל׳ן... ס׳איז גאַנץ מעגליך, אַז דער בלויער פויגעל זאָל זיין בעהאַלטען אין דער פערגאַנגענהייט ביי די עלטער־עלטערן... אין יעדען פאַל איז

עם אַ געלעגענהייט, וואָס טאָר ניט פֿערנאַכלעסיגט ווערען... אַליזאָ, ברויט, דאָס שטייגעל?...

ברויט (ערנסט). איין מינוט, אויב איהר ווילט, מאַדאַם צויבע-רין... (ווי אַנ'אָראַטאָר האַלטענדיג אַ רעדע.) איך נעהם אייך פֿאַר אַנ'-עדות, איז דאָס זילבערנע שטייגעל וואָס איז מיר איינפֿערטרויט געוואָרען פֿון...

די צויבערין (אונטערברעכענדיג). גענוג!... קיינע פֿראַזען... מיר וועלען געהן דאָ־אַרום און די קינדער וועלען געהן דאָרט־אַרום...

טילטיל (אַביסעל אונרוהיג). דאַרפֿען מיר געהן אַליין?...

מיטיל. איך בין הונגעריג!...

טילטיל. איך אויך!...

די צויבערין (צום ברויט). עפֿען דיין טירקישען מאַנטעל און גיב זיי אַ פענעץ פֿון דיין גוטען מאָגען...

(ברויט עפֿענט זיין מאַנטעל, נעהמט אַרויס זיין קרומען זעבעל און שנייד אויס צוויי פענצען פֿון זיין מאָגען און גיט זיי די קינדער.)

צוקער (צוקומענדיג צו די קינדער). ערלויבט מיר אין דערזעלבער צייט אייך צו געבען עטליכע צוקער־שטעקעלאַך...

(ער ברעכט אָב זיינע פינף פֿינגער פֿון דער לינקער האַנד, איינעם נאָך דעם צווייטען און גיט זיי.)

מיטיל. וואָס טהוט ער?... ער ברעכט אָב אַלע זיינע פֿינגער!...

צוקער (אָנבאָטענדיג). פֿערזוכט זיי, זיי זיינען פֿאָרטרעפֿליך... זיי זיינען געמאַכט פֿון העכטע צוקער־שטעקעלאַך.

מיטיל (פֿערזוכענדיג איינעם פֿון די פֿינגער). מיין גאָט, ווי גוט זיי זיינען!... דו האָסט אַ סך פֿון זיי?...

צוקער (בעשיידען). געוויס, וויפֿיעל איך דאַרף נאָר...

מיטיל. טהוט דיך שטאַרק וועה, ווען דו ברעכסט זיי אָב?...

צוקער. אַ ברעקעל ניט... פֿערקעהרט; דאָס איז זעהר נוצליך פֿאַר מיר, זיי וואַקסען תיכף צוריק און אויף אַזאַ אופֿן האָב איך שטענדיג נייע ריינע פֿינגער...

צויבערין. קומט, קינדער מיינע, עסט ניט קיין צופֿיעל

צוקער. פֿערגעסט ניט, אַז איהר וועט באַלד עסען אַבענד־מאָל מיט אייערע עלטער־עלטערן...

טילטיל. זיינען זיי דאָ?...

די צויבערין. איהר וועט זיי תיכף זעהן...

טילטיל. ווי קענען מיר זיי זעהן, ווען זיי זיינען טויט?...

די צויבערין. ווי קענען זיי זיין טויט, ווען זיי לעבען אין אייער זכרון?... די מענשען ווייסען ניט דעם סוד, ווייל זיי ווייסען גוט זעהר ווייניג; גאַנץ אַנדערש איז מיט דיר, אַ דאַנק דעם דימענט וועסטו זעהן, אַז די טויטע, וועלכע ווערען דערמאָהנט, לעבען אַזוי גליקליך, ווי גלייך זיי וואָלטען גאָר ניט געווען טויט...

טילטיל. די ליכט קומט מיט אונז?...

די ליכט. ניין, ס'איז פּאַסענדער, אַז דער בעזוך זאָל נאָר זיין צווישען דער פֿאַמיליע... איך וועל וואַרטען ניט ווייט פֿון דאַנען אום ניט צו ערשיינען אונבעזאָגען... זיי לאַדען מיך ניט איין...

טילטיל. דורך וועלכען וועג דאַרפֿען מיר געהן?...

די צויבערין. דאָרט־אַרום... איהר זיינט ביי דער שוועל פֿון'ם „לאַנד פֿון דער ערנערונג". תיכף ווי איהר וועט נאָר אַ דרעה טהון דעם דימענט וועט איהר זעהן אַ גרויסען בוים מיט אַ שילדעל דערויף, וואָס וועט אייך צייגען, אַז איהר זיינט שוין דאָרט... אָבער פֿערגעסט ניט, אַז איהר דאַרפֿטביידע זיין צוריק אַ פֿיערטעל צו ניין... דאָס איז זעהר וויכטיג... פּאַסט גוט אויף צו זיין פּינקט־ליך, ווייל קוים וועט איהר זיך פֿערשפּעטיגען וועט אַלעס זיין פֿערלוי־רען... אויף באַלדיגעס ווידערזעהען... (רופֿענדיג די קאַץ, דעם הונד, די ליכט און די אַנדערע). דאָ־אַרום... און די קליינינקע דאָרט־אַרום...

(זי געהט אָב רעכטס מיט דער ליכט, מיט די חיות און די אַנדערע, ווערענד די קינדער געהן אָב לינקס.)

פֿאָרהאַנג.

דאס דריטע בילד.

דאָס לאַנד פֿון דער עררינערונג.

אַ געדיכטער נעבעל, אין וועלכען עס זעהט זיך אין דער רעכטער זייט אויף דעם ערשטען פּלאַן דער קערפּער פֿון אַ גרויסען דעמב, מיט אַ שילדעל אויף איהם. עס הערשט אַ שוואַכע, מילכ-קאָלירענדיגע, מאַטע ליכט.

(טילטיל און מיטיל זיינען נעבען בוים.)

טילטיל. אַט דאָ איז דער בוים!...

מיטיל. אַט איז דאָס שילדעל!...

טילטיל. כ׳קען עס ניט לעזען... וואַרט, כ׳וועל זיך אַרויפֿדראַפּען אויף זיין וואָרצעל... פֿון דאַנען לעזט זיך גוט... עס שטעהט אויפֿגעשריבען: „לאַנד פֿון עררינערונג".

מיטיל. דאָ פֿאַנגט עס אָן?...

טילטיל. יאָ, דאָרט איז אַ פֿייל...

מיטיל. נו גוט, וואו איז דער זיידע און די באָבע?...

טילטיל. הינטער דעם נעבעל... מיר וועלען זיי זעהן.

מיטיל. איך קען גאַר ניט זעהן!... איך קען ניט זעהן מיינע פֿיס און אויך ניט מיינע הענד... (ציטערענדיג.) ס׳איז מיר קאַלט!... איך וויל ניט געהן מעהר... איך וויל אַהיים...

טילטיל. קום, האַלט ניט אין איין וויינען, אַקוראַט ווי דאָס וואַסער... דו דאַרפֿסט זיך שעהמען פֿאַר דיר אַליין... אַזאַ גרויסע דערוואַקסענע קליינע מויד ווי דו!... זעה, דער נעבעל ווערט שוין צוגאַנגען... מיר וועלען זעהן וואָס ס׳איז דאָ הינטער איהם.

(דער נעבעל פֿאַנגט זיך אָן בעוועגען. ער ווערט דינער און שיטערער, צושפּרייט זיך און צוגעהט זיך. ס׳ערשיינט אין אַלץ מעהר און מעהר

דורכזיכטיגע ליכט, אונטער אַ געוועלב פון בלעטער, אַ פּרעכטיגע דאַרפישע הייזקע, בעדעקט מיט געשלענגעלטע פּפלאַנצען. די טהיר און די פענסטער זיינען אָפען. ס'איז דאָ אַ ביהנשטאָק אונטער אַ דעכעל, בלומען טעפּ שטעהען אויף די פענסטער, אַ שטייגעל מיט אַ שלאָפענדען בלויען פויגעל. נעבען דער טהיר איז דאָ אַ באַנק, אויף וועלכען עס זיצען טיעף-שלאָפענ-דיג אַ פויער און זיין ווייב. זיי זיינען טילטיל'ס זיידע און באָבע.)

טילטיל (דערקענענדיג זיי פלוצלינג). ס'איז דער זיידע און די באָבע!...

מיטיל (קלאַפּענדיג מיט די הענד). יאָ! יאָ!... זיי זיינען עס! זיי זיינען עס!...

טילטיל (אַביסעל צווייפעלהאַפט). פאַס אויף!... מיר ווייסען ניט צו זיי קענען ערוואַכען... לאָמיר זיך בעהאַלטען הינטער דעם בוים...

(באָבע טיל עפענט איהרע אויגען, הויבט אויף איהר קאָפּ, ציהט זיך אויס, גיט אַ זיפץ און קוקט צום זיידע טיל, וועלכער ערוואַכט אויך לאַנגזאַם פון זיין שלאָף.)

באָבע טיל. איך האָב אַן אַהנונג, אַז אונזערע אייניקלאַך, וועלכע לעבען נאָך קומען היינט אונז זעהן...

זיידע טיל. געוויס, זיי דענקען פון אונז, ווייל איך פיהל דאָס, און עס שטעכט מיך אין די פיס...

באָבע טיל. איך דענק, אַז זיי מוזען זיין זעהר נאָהענט, ווייל איך זעה טרערען פון פרייד טאַנצענדיג פאַר מיינע אויגען...

זיידע טיל. ניין, ניין, זיי דאַרפען זיין ווייט אַוועק... איך פיהל נאָך שוואַך...

באָבע טיל. איך זאָג דיר, אַז זיי זיינען דאָ נאָהענט; איך בעזיץ שוין מיין גאַנצע קראַפט...

טילטיל און מיטיל (לויפען אַרויס פון הינטער דעם דעמב). דאָ זיינען מיר!... דאָ זיינען מיר!... זיידעניו, באָבעניו!... מיר זיינען עס!... מיר זיינען עס!...

זיידע טיל. אָט!... דו זעהסט?... וואָס האָב איך דיר געזאָגט?... איך בין געווען זיכער, אַז זיי וועלען היינט קומען...

באָבע טיל. טילטיל!... מיטיל!... ער איז עס!... זי איז

עס... איהר זיינט עס!... (זי פּרובירט לויפען אום זיי צו עמפּפאַנגען). איך קען ניט לויפען!... איך האָב נאָך אַלץ רעאומאַטיזם!...

זיידע טיל (לויפט הינקענדיג גיך ווי ווייט ער קען). איך קען אויך ניט לויפען... דאָס איז דורך מיין הילצערנעם פוס, וועלכען איך טראָג אויף׳ן פּלאַץ פון דעם וואָס איך האָב צובראָכען, בשעת איך בין אַראָבגעפאַלען פון דעם גרויסען דעמב...

(די עלטער-עלטערן און די קינדער אומאַרמען זיך ליידענשאַפטליך.)

באָבע טיל. ווי הויך און קרעפטיג דו ביזט אויסגעוואַקסען, מיין טילטיל!...

זיידע טיל. (גלעטענדיג מיטיל׳ס האָר). און מיטיל!... בעטראַכט איהר נאָר... וואָס פאַר אַ שעהנע האָר, וואָס פאַר אַ שעהנע אויגען!...

באָבע טיל. קום און קוש מיך נאָך אַמאָל!... קום אויף מיין שויס!...

זיידע טיל. און מיר, איך בעקום גאָר ניט?...

באָבע טיל. ניין, ניין... קומט צו ערשט צו מיר... וואָס מאַכט דער פאָטער און די מוטער טיל?...

טילטיל. זעהר גוט באָבעניו... זיי זיינען געשלאָפען, ווען מיר זיינען אַוועקגעגאַנגען...

באָבע טיל (קוקט זיי אָן פערוואונדערט און לאַסטשעט זיי). מיין גאָט, ווי שעהן זיי זיינען און ווי גוט און ווי ריין!... די מוטער וואַשט אייך?... ס׳זיינען ניטאָ קיין לעכער אין אייערע זאָקען!... איהר ווייסט אַז איך פלעג זיי אַמאָל פעריכטען... פאַר וואָס קומט איהר ניט אונז צו זעהן אָפטער?... ס׳פערשאַפט אונז אַזוי פיעל פערגע־ניגען!... עס זיינען פאַריבער מאָנאַטען און מאָנאַטען, איהר האָט אונז פערגעסען, און מיר האָבען קיינעם ניט געזעהן...

טילטיל. מיר האָבען ניט געקענט באָבעניו; און היינט איז אויך נאָר אַ דאַנק דער צויבערין...

באָבע טיל. מיר, דאָ, וואַרטען שטענדיג אויף אַ קליינעם בעזוך פון אַ לעבעדיגען... זיי קומען אַזוי זעלטען!... דאָס לעצטע מאָל, ווען איהר זיינט געקומען, לאָמיך זעהן, ווען איז דאָס געווען?...

ס'איז געווען אין טאָג פון אַלע הייליגע, ווען די קירכע־גלאָקען האָבען געקלונגען...

טילטיל. אין טאָג פון אַלע הייליגע?... מיר זיינען יענעם גאַנצען טאָג ניט אַרויסגעגאַנגען פון הויז, ווייל מיר זיינען געווען שטאַרק פערקיהלט...

באָבע טיל. איהר האָט אָבער געדענקט צו אונז...

טילטיל. דאָס יאָ...

באָבע טיל. נו גוט, שטענדיג ווען איהר דענקט צו אונז וואַכען מיר אויף און מיר זעהן אייך ווידער...

טילטיל. וואָס, איז גענוג צו...

באָבע טיל. נו, דו ווייסט דאָס גאַנץ גוט...

טילטיל. ניין, כ'האָב דאָס ניט געוואוסט...

באָבע טיל (צום זיידע'ן טיל). ס'איז מערקווירדיג דאָרט הינטען... זיי ווייסען עס נאָך ניט... לעהרנען זיי דאָרט גאָרניט?...

זיידע טיל. ס'איז ווי אין אונזערע צייטען... די לעבעדיגע זיינען גרויסע נאַראָנים, ווען זיי רעדען פון אַנדערע...

טילטיל. איהר שלאָפט דאָ די גאַנצע צייט?...

פאָטער טיל. יאָ, מיר שלאָפען גענוג, וואַרטענדיג אויף אַ געדאַנק פון אַ לעבעדיגען, וועלכער זאָל אונז ערוואַכען... אַך, ס'איז גוט צו שלאָפען, ווען דער לעבען איז געענדיגט... ס'איז אָבער אויך אַנגענעהמען צו ערוואַכען פון צייט צו צייט...

טילטיל. הייסט עס זייט איהר טאַקע ווירקליך טויט?...

זיידע טיל. וואָס זאָגסטו?... וואָס האָט ער געזאָגט?... ער בענוצט איצט ווערטער וואָס איך פערשטעה ניט... ס'איז אַ ניי וואָרט, אַ נייע ערפינדונג?...

טילטיל. דאָס וואָרט „טויט"?...

זיידע טיל. יאָ, דאָס איז געווען דאָס וואָרט... וואָס מיינט דאָס צו זאָגען?...

טילטיל. עס מיינט צו זאָגען אַז אימיצער איז ניט מעהר צווישען די לעבעדיגע...

זיידע טיל. ווי נאַריש זיי זיינען דאָרט הינטען! ...
טילטיל. איז גוט צו זיין דאָ?...
זיידע טיל. אָה יאָ; ס'איז ניט שלעכט, ס'איז ניט שלעכט; און ווען מען קען נאָך בעטען...
טילטיל. דער פֿאָטער האָט מיר געזאָגט, אַז מען דאַרף ניט בעטען...
זיידע טיל. אָבער דאָך, אָבער דאָך... דאָס בעטען איז אַנ'אַנדענקונג...
באָבע טיל. יאָ, יאָ, אַלעס וואָלט געווען גוט, ווען איהר וואָלט נאָר געקומען אונז זעהן אָפֿטער... געדענקסטו טילטיל? ... דאָס לעצטע מאָל האָב איך אייך אָבגעבאַקען אַ שעהנעם עפּעל-טאָרט... דו האָסט געגעסען אַזוי פֿיעל פֿון איהם, אַז ס'איז דיר אַזש ניט גוט געוואָרען...
טילטיל. זינט פֿאָריגען יאָהר האָב איך ניט געגעסען קיין עפּעל טאָרט... דאָס יאָהר זיינען ניט געווען קיין עפּעל...
באָבע טיל. רעד ניט קיין נאַרישקייטען... דאָ האָבען מיר זיי שטענדיג...
טילטיל. דאָס איז ניט די זעלבע זאַך...
באָבע טיל. וואָס? ניט די זעלבע זאַך?... אַלעס איז דאָס זעלבע, ווען מיר קענען זיך אומאַרעמען...
טילטיל (קוקענדיג דאָ צו דעם זיידען און דאָ צו דער באָבע.) דו האָסט זיך ניט געענדערט, זיידעניו, קיין ברעקעל ניט, קיין ברע-קעל ניט... און די באָבעניו האָט זיך אויך קיין ברעקעל ניט געענ-דערט... איהר זעהט גאָר אויס שעהנער...
זיידע טיל. געוויס! מיר פֿיהלען ניט שלעכט!... מיר האָ-בען אויפֿגעהערט צו ווערען עלטער... אָבער איהר, ווי הויך איהר וואַקסט!... אַך יאָ, איהר וואַקסט פֿעסט... וואַרט, דאָרט ביי דער טהיר איז דאָ אַ צייכען פֿון פֿאָריגען מאָל... ס'איז געווען אין טאָג פֿון אַלע הייליגע... אַלזאָ, שטעלט זיך גלייך... (טילטיל שטעלט זיך נעבען דער טהיר.) מיט פֿיער פֿינגער העכער!... דאָס איז אונגעהויער

פּיעל... (מיטיל שטעלט זיך אויף נעבען דער טהיר.) און מיטיל איז מיט פּיער און אַ האַלב... חאַ־חאַ! קראָפּאָווע וואַקסט שנעל... ווי שנעל זיי האָבען געוואַקסען, ווי שנעל זיי האָבען געוואַקסען!...

טילטיל (אַרומקוקענדיג זיך מיט פערגניגען) קיין זאַך איז ניט געענדערט, יעדע זאַך איז אויף דעם זעלבען פּלאַץ!... אַלצדינג איז בלויז שעהנער!... אָט דאָרט איז דער זייגער מיט דעם גרויסען ווייזער, ביי וועלכען כ'האָב אָבגעבראָכען דעם שפּיץ...

זיידע טיל. און דאָ איז די זופּ־שיסעל, פון וועלכער דו האָסט אָבגעבראָכען אַ שטיקעל...

טילטיל. — און דאָ איז דער לאָך, וואָס איך האָב געמאַכט אין דער טהיר אין'ם טאָג, ווען איך האָב געפינען דאָס עגבעריל...

באָטער טיל. אָה יאָ! דו האָסט געמאַכט אַביסעל שאָדען... און דאָ איז דער פלוימען־בוים, אויף וועלכען דו האָסט זיך ליעב געהאַט צו דראַפּען, בשעת איך פלעג ניט זעהן... ער האָט נאָך אַלץ זיינע פיינע רויטע פלוימען...

טילטיל. זיי זיינען איצט נאָך פיינער און שעהנער...

מיטיל. און דאָ איז דער אַלטער שוואַרץ־פויגעל!... זינגט ער נאָך?...

(דער שוואַרץ־פויגעל וואַכט אויף און ער פאַנגט אָן זינגען אויף זיין העכסטען טאָן.)

באָבע טיל. איהר זעהט... תיכף ווי מען דענקט נאָר צו איהם...

טילטיל (בעמערקענדיג מיט ערשטוינונג, אַז דער שוואַרץ־פויגעל איז אין גאַנצען בלוי) ער איז גאָר בלוי!... דאָס איז דאָך דער בלויער פויגעל, וועלכען כ'דאַרף ברייננגען צו דער צויבערין... און איהר האָט אונז גאָר ניט געזאָגט, אַז איהר האָט איהם דאָ! אָה! ער איז בלוי, בלוי, ווי אַ בלוי גלעזערן קוגעלע!... (בעטענדיג) זיידעניו, באָבעניו, ווילט איהר מיר איהם געבען?...

זיידע טיל. יאָ, פאַר וואָס ניט?... מעגליך אַז יאָ... וואָס זאָגסט דו, באָבע טיל?...

באָבע טיל. גאַנץ געווים, גאַנץ געווים... וואָס דאַרפֿען מיר איהם דאָ האָבען... ער טהוט דאָ גאָר ניט, נאָר ער שלאָפֿט... מיר הערען איהם קיינמאָל ניט זינגען...

טילטיל. כ׳וועל איהם אַריינלעגען אין שטייגעל... זאָג נאָר, וואו איז מיין שטייגעל... אַך! כ׳ווייס כ׳האָב עס געלאָזט אונטער דעם גרויסען בוים... (ער לויפֿט צום בוים, נעהמט דאָס שטייגעל און לעגט אין דעם אַריין דעם פֿויגעל.) אַזוי, ווירקליך, איהר האָט איהם מיר ווירקליך געגעבען?... ווי צופֿרידען די צויבערין וועט זיין!... און די ליכט אויך!...

זיידע טיל. גיב אַכטונג, איך בין ניט פֿעראַנטוואָרטליך פֿאַר דעם פֿויגעל... איך האָב מורא, אַז ער וועט זיך קיין מאָל ניט צו־געוואוינען מעהר צו דעם אונרוהיגען לעבען פֿון דאָרט און ער וועט קומען צוריק ביי דעם ערשטען ווינד, וואָס וועט בלאָזען אַהער... אין יעדען פֿאַל וועלען מיר זעהן... לאָז איהם דאָרט, פֿאַרלויפֿיג, און קום זעה די קוה...

טילטיל (בעמערקענדיג דעם ביהנשטאָק). און די ביהנען, ווי געהן זיי אָן?...

זיידע טיל. אָה, זעהר גוט... זיי זיינען ניט מעהר לעבעדיג, ווי איהר רופֿט דאָס דאָרט; אָבער זיי אַרבייטען זעהר שווער...

טילטיל (צוגעהענדיג צום ביהנשטאָק). אָה יאָ!... איך קען שמע־קען דעם האָניג... ווי שווער די ביהנשטאָקען דאַרפֿען זיין... אַלע בלומען זיינען דאָ אַזוי שעהן!... און מיינע טויטע שוועסטערלאַך זיינען זיי אויך דאָ?...

מיטיל. און וואו זיינען מיינע דריי קליינע ברידערלאַך, וועל־כע זיינען בעגראָבען געוואָרען?...

(ביי די ווערטער, קומען אַרויס פֿון דער הייזקע, איינער נאָך׳ן צווייטען זיבען קינדערלאַך, פֿון פֿערשיעדענער גרויס).

באָבע טיל. אָט זיינען זיי, אָט זיינען זיי!... תיכף ווי איהר דענקט צו זיי, תיכף ווי איהר רעדט פֿון זיי, זיינען זיי דאָ, די טהייערע!...

(טילטיל און מיטיל לויפֿען צו עמפּפֿאַנגען די קינדער. זיי כאַפּען זיך אַרום, קושען זיך, טאַנצען, דרעהען זיך און לאָזען אַרויס געשרייען פֿון פֿרייד).

טילטיל. חאַ־חאַ, פיעראט!... (זיי כאַפּען זיך אָן איינעם דעם צווייטען ביי די האָר.) אַך! אַזוי מיר נעהמען זיך ווידער שלאָגען ווי אַמאָל... און ראָבערט!... גוט מאָרגען זשאַן!.. וואָס איז געוואָרען מיט דיין דריידעל?... מאַדעלען און פיעראָט און פּאָולין!... און דאָ איז אויך ריקעט!...

מיטיל. אָה! ריקעט, ריקעט!... זי קריכט נאָך אַלץ אויף אַלע פיער!...

באָבעטיל. יאָ, זי האָט אויפגעהערט צו וואַקסען...

טילטיל (בעמערקענדיג ווי דער קליינער הונד שפּרינגט אַרום איהם). און דאָ איז קיקי, וועמעס עק כ'האָב אָבגעשניטען מיט פּאָולינ'ס שערעל.... ער האָט זיך אויך ניט געענדערט...

זיידעטיל (נאָכדענקענדיג). ניין, קיין זאַך ענדערט זיך ניט דאָ...

טילטיל. און פּאָולין האָט אַלץ אַ שפּרענקעל אויף דער נאָז...

באָבעטיל. יאָ, ער וויל ניט אַראָב געהן; מען קען גאָר ניט טהון דערצו...

טילטיל. אָה, ווי שעהן זיי זעהן אויס, ווי פעט און גלענצענד זיי זיינען... וואָס פאַר אַ פריילִיכע צורות זיי האָבען!... זיי זעהן אויס גוט ערנעהרט...

באָבעטיל. זיי זענען פיעל בעסער אָב זינט זיי האָבען אויפגעהערט לעבען... ס'איז מעהר ניטאָ פאַר וואָס זיך צו שרעקען, קיינער ווערט דאָ ניט קראַנק, קיינער האָט ניט קיין ערגערניסע...

(אין הייזעל קלינגט דער זייגער אַכט.)

באָבעטיל (ערשטוינט). וואָס איז דאָס?...

זיידעטיל. ביי מיין נאמנות, איך וויים ניט וואָס דאָס איז... ס'מוז זיין דער זייגער.

באָבעטיל. ס'קען ניט זיין... ער קלינגט קיין מאָל ניט...

זיידעטיל. דאָס איז ווייל מיר דענקען קיינמאָל ניט צו דער צייט... האָט ווער פון אייך גערענקט צו דער צייט?...

טילטיל. יאָ, איך האָב געדענקט... וויפיעל האַלט דער זייגער?...

זיידע טיל. ביי מיין נאמנות, איך קען ניט זאָגען... איך האָב פערלוירען די געוואָהנהייט... ס׳האָט אַכט מאָל געקלינגען, איך מיין אַז ס׳דאַרף, זיין דאָס וואָס זיי רופען דאָרט, אַכט אַזייגער...

טילטיל. די ליכט ערוואַרטעט אונז אַ פערטעל צו ניין... ס׳איז דורך דער צווייבערין... ס׳איז זעהר וויכטיג... איך געה שוין...

באָבע טיל. פערלאָזט אונז ניט פונקט איצט ווען דער אָבענד־מאָהל איז פערטיג... גיך, גיך, לאָמיר אַרוים נעהמען דעם טיש אין דרויסען... איך האָב גראַדע זעהר גוטע קרויט־יויך און אַ פראַכטפאָלען פלוימען־טאָרט...

(זיי נעהמען אַרויס דעם טיש, שיסלען, טעלער א.אַז.וו.; און זיי שטעלען אויס אין דרויסען פאַר אָבענד-מאָהל, אַלע העלפען.)

טילטיל. גוט, אַזוי ווי איך האָב שוין דעם בלויען פויגעל... און אַזוי ווי ס׳איז שוין לאַנג זינט איך האָב ניט פערזוכט קיין קרויט־יויך... אפילו ניט זינט איך בין אויף דער רייזע... זיי האָבען עס ניט אין די האָטעלען...

באָבע טיל. אָט אַזוי!... ס׳וועט ניט נעהמען קיין סך!... זיצט קינדער... לאָמיר ניט פערליהרען קיין צייט, אויב איהר איילט זיך...

(זיי צינדען אָן דעם לאָמפּ, און טהיילען איין די זופּ. די עלטער-עלטערן און די קינדער זיצען אַרום דעם טיש, שטויסענדיג זיך און לאַסטשענדיג איינער דעם צווייטען, לאַכענדיג און שרייענדיג מיט פרייד.)

טילטיל. (עסענדיג מיט גרויס אַפּעטיט). ווי גוט ס׳איז!... מיין גאָט, ווי גוט ס׳איז!... כ׳וויל נאָך! נאָך...

(ער מאַכט אַ טומעל קלאַפּענדיג מיט דעם לעפעל אין דער שיסעל.)

זיידע טיל. האַלט, נאַר האַלט, אַביסעלע רוהיגער... דו ביזט אַלץ אַזוי פערשייט ווי שטענדיג; און דו וועסט צוברעכען דיין טעלער.

טילטיל. (אויפשטעלענדיג זיך אין דער העלפט אויף זיין שטוהל). כ׳וויל נאָך, נאָך!...

(ער כאַפּט אָן די זופּ-שיסעל, שלעפּט איהר צו זיך און קעהרט איהר איבער מיט דער זופּ, וועלכע צוגיסט זיך איבער דעם טיש, רינט אַראָפּ אויף זייערע קניהען און בריהט זיי אָב, געשרייען און ליאַרעמען פון שמערצען.)

באָבע טיל. דו זעהסט!... איך האָב דיר דאָס געזאָגט!...

זיידע טיל. (געבענדיג טילטיל'ן אַ שטאַרקען פּאַטש אין דער באַק). נאַ דיר!...

טילטיל (איבעראַשט פאַר אַ מאָמענט, לעגט נאָכהער די האַנד צו זיין באַק מיט אַ מינע פון ענטציקונג). אָה, ס'איז אַקוראַט ווי די פּעטש, וואָס דו פלעגסט מיר געבען, ווען דו ביזט געוועזען לעבעדיג!... זיידעניו ווי גוט ס'איז געוועזען, און ווי זיס מען פיהלט... כ'מוז דיר געבען אַ קוש!...

זיידע טיל. זעהר גוט; דו קענסט נאָך בעקומען, אויב זיי געפעלען דיר...

(דער זייגער קלינגט האַלב ניין.)

טילטיל (הויבט זיך אויף). האַלב ניין!... (ער וואַרפט אַוועק זיין לעפעל.) מיטיל, ס'איז פונקט די צייט!...

באָבע טיל. איילט אייך ניט!... נאָר נאָך איינינע מינוטען... אייער הויז ברענט ניט!... מיר זעהען אייך אַזוי זעלטען...

טילטיל. ניין, דאָס איז אונז אונמעגליך... די ליכט איז אַזוי גוט... און כ'האָב איהר פערשפּראָכען... קום, מיטיל, קום!...

זיידע טיל. מיין גאָט, ווי לאַנגווייליג די מענשען זיינען מיט אַלע זייערע געשעפטען און אויפרעגונגען!...

טילטיל (נעהמענדיג דאָס שטייגעל און קושענדיג שנעל אַלע אַרום). אַדיע זיידעניו... אַדיע באָבעניו... אַדיע ברידערלאַך און שוועסטערלאַך, פּיעראָט, ראָבערט, פּאולין, מאַדעלען, ריקעט און דו אויך קיקי!... כ'פיהל, אַז איך דאַרף דאָ מעהר ניט בלייבען,... וויין ניט באָבעניו, מיר וועלען זיך אָפטער ווידערזעהן...

באָבע טיל. קומט צוריק יעדען טאָג!...

טילטיל. יאָ, יאָ! מיר וועלען קומען אַזוי אָפט, ווי ס'וועט אונז מעגליך זיין...

באָבע טיל. ס'איז אונזער איינציגער פֿערגעניגען און ס'איז אַזאַ כבוד פֿאַר אונז, ווען אייערע געדאַנקען בעזוכען אונז!...

זיידע טיל. מיר האָבען ניט קיין אַנדערע צערשטרייאונג...

טילטיל. שנעל, שנעל!... מיין שטייגעל... מיין פֿויגעל!...

זיידע טיל (געבענדיג איהם דאָס שטייגעל). אָט זיינען זיי...דו ווייסט, איך גאַראַנטיר ניט פֿאַר איהם; און אויב ער וועט ניט זיין פֿון דעם ריכטיגען קוליר...

טילטיל. אַדיע! אַדיע!...

די ברידערלאַך און שוועסטערלאַך. אַדיע טיל-טיל!... אַדיע מיטיל... געדענק די צוקער-שטעקעלאַך!... אַדיע!... קומט נאָך!... קומט נאָך!...

(זיי טרעסלען אַלע זייערע טאַשען-טיכלאַך, ווערענד טילטיל און מיטיל געהען לאַנגזאַם אַוועק, אָבער נאָך פֿון פֿריהער, בשעת מען האָט געזאָגט די לעצטע פאַר ווערטער, האָט דער נעבעל זיך ווידער אָנגעפֿאַנגען בילדען אויף דער ביהנע, אַזוי אַז צום סוף פֿערשווינדעט אַלעס אין דער פֿינסטער-ניש און ביי'ם פֿאַלען פֿון דעם פֿאָרהאַנג זעהט מען ווידער טילטיל'ן און מיטיל אַליין נעבען דעם דעמב.)

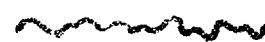
טילטיל. דאָ אַרום מיטיל...

מיטיל. וואו איז די ליכט?...

טילטיל. איך ווייס ניט... (קוקענדיג צו דעם פֿויגעל און דעם שטייגעל.) אַך, דער פֿויגעל איז מעהר ניט בלוי!... ער איז צוריק געוואָרען שוואַרץ!...

מיטיל. גיב מיר דיין האַנד, קליינער ברודער... איך האָב אַזוי מורא און ס'איז מיר אַזוי קאַלט...

פֿאָרהאַנג.

דריטער אקט.

פיערטעס בילד.

דער פאלאץ פון דער נאכט.

אַ גרויסע און וואונדערבאַרע זאַאַל פון גלענצענדער שרעק, שטרענג, מעטאַ-ליש און קבר-מעסיג, מאַכט דעם איינדרוק פון אַ גריכישען אָדער עגיפּטישען טעמפּעל מיט זיילען, באַלקענס, שטיין-פּלאַטען, און אָרנאַמענטען פון שוואַר-צען מאַרמאָר, גאָלד און עבען-האָלץ. די זאַאַל איז פיער-עקיג, טרעפּען פון באַזאַלט, וועלכע פערנעהמען כמעט די גאַנצע טיעפקייט צוטהיילען איהר אין דריי פּלאַנען, וועלכע פאָלגען נאָך איינע די צווייטע, ערהויבענדיג זיך אָלץ העכער איינע איבער די אַנדערע, רעכטס און לינקס צווישען די זיילען זייגען דאָ טהירען פון טונקלען בראָנז. אין הינטערגרונד אַ מאָנומענט-מעסיגע מעשענע טהיר, די זאַאַל איז בעלייכטעט פון אַ שוואַכער ליכט, וועלכע שיינט בלויז צו קומען פון דעם שיין פון דעם מאַרמאָר און פון דאָס עבען-האָלץ.

(ביים אויפהויבען דעם פאָרהאַנג, זיצט די נאַכט, וועלכע איז פאַרגעשטעלט דורך דער פיגור פון אַ זעהר אַלטער פרוי, אָנגעטהון אין שוואַרצע קליידער, אויף די טרעפּען פון דעם צווייטען פּלאַן, צווישען צוויי קינדער, פון וועלכע איינס, כמעט נאַקעט, ווי דער גאָט פון ליעבע, שמייכעלט טיעף שלאָפענ-דיג, ווערענד דאָס צווייטע שטעהט בעוועגונגסלאָז, בעדעקט פון קאָפּ ביז די פיס. עס קומט אַריין פון רעכטס, אין ערשטען פּלאַן, די קאַץ.)

די נאַכט. ווער קומט דאָרט?...

די קאַץ (אַראָבלאָזענדיג זיך מיעד, ווי אָהן כוחות, אויף די טרעפּען פון מאַרמאָר). איך בין עס, מוטער נאַכט... איך קען ניט מעהר...

די נאַכט. וואָס איז מיט דיר, מיין קינד?... דו זעהסט אויס בלייך און מאָגער און דו ביזט בעשפּריצט מיט בלאָטע ביז צו דיינע

וואָנצעס... האָסט זיך ווידער אַרומגעשלאָגען אויף די דעבער אין שנעע און אין רעגען?...

די קאַץ. ס'האָט גאָר ניט צו טהון מיט די דעבער!... ס'איז אונזער סוף, וועלכער בעאונרוהיגט מיך!... ס'איז דער אָנפאַנג פון'ם סוף!... ס'איז מיר געלונגען זיך אַוועקצוגנב'נען אויף אַ רגע, אום דיך צו וואָרענען; איך האָב אָבער שטאַרק מורא, אַז מען קען שוין גאָרניט העלפען...

די נאַכט. פאַר וואָס?... וואָס איז דען געשעהן?...

די קאַץ. איך האָב דיר דערצעהלט פון דעם קליינעם טיל־טיל, דער זוהן פון'ם האָלץ־האַקער, און פון דעם צויבער־דימענט... נו גוט, ער קומט אַהער צו פאָדערן פון דיר דעם בלויען פויגעל...

די נאַכט. ער האָט איהם נאָך ניט...

די קאַץ. ער וועט איהם אין גיכען האָבען, סיידען עס וועט געשעהן עפּעס אַ נס... אָט ווי עס האַלט: די ליכט, וועלכע פיהרט איהם און פעררעטה אונז אַלע, ווייל זי האָט זיך אין גאַנצען געשטעלט אויף דעם מענשענס זייט, די ליכט האָט ערפאַהרען אַז דער בלויער פויגעל, דער אמת'ר, דער איינציגער, וועלכער קען לעבען ביי דער ליכט פון טאָג, איז בעהאַלטען דאָ צווישען די בלויע פייגעל פון די חלומות, וועלכע לעבען נאָר ביי די שטראַהלען פון דער לבנה און שטאַרבען ווי זיי דערזעהען די זונן... זי ווייסט, אַז ס'איז איהר פער־באָטען אַריבער צו טרעטען די שוועל פון דיין פאַלאַץ; זי שיקט אָבער די קינדער; און אַזוי ווי דו קענסט ניט אָבהאַלטען דעם מענשען צו עפענען די טויערען פון דיינע סודות, ווייס איך ניט וואָס ס'וועט זיין דער סוף... אין יעדען פאַל, אויב זיי וועלען, אונגליק־ליכערווייזע, לעגען די האַנד אויף דעם אמת'ן בלויען פויגעל, וועט פאַר אונז ניט בלייבען עפּעס אַנדערש צו טהון ווי צו פערשווינדען...

די נאַכט. מיין גאָט, מיין גאָט!... און וואָס פאַר אַ צייטען לעבען מיר! איך האָב גאָר ניט קיין איין מינוט רוה... איך קען דעם מענשען ניט פערשטעהן אין דער לעצטער צייט... צו וואָס שטרעבט ער?... מוז ער וויסען יעדע זאַך?... ער האָט שוין

ערפאַהרען אַ דריטעל פון מיינע סודות, אַלע מיינע שרעקען זיינען פול מיט פחד און זיי וואַגען ניט צו פערלאָזען דאָס הויז, מיינע גייסטער זיינען אַנטלאָפען, און די גרעסטע צאָהל פון מיינע קראַנק־הייטען פיהלען זיך גאָר ניט גוט...

די קאַץ. איך ווייס, מוטער נאַכט, איך ווייס, די צייטען זיינען זעהר שווער, און מיר זיינען אַליין אין דעם קאַמפף געגען מענשען... איך הער זיי קומען... איך זעה נאָר איין אויסוועג: אַזוי ווי זיי זיינען קינדער, מוזען מיר זיי אַזוי אָנשרעקען, אַז זיי זאָלען ניט וואַגען דוקא צו וועלען עפענען די הינטערשטע טהיר, הינטער וועלכער זיי וועלען געפינען די פייגעל פון דער לבנה... די סודות פון די איבעריגע היילען זיינען גענוג אָבצוציהען זייער אויפמערק־זאַמקייט און זיי אָנצושרעקען...

די נאַכט (דערהערענדיג אַ טומעל אין דרויסען). וואָס הער איך?... זיינען זיי דאָ פיעל?...

די קאַץ. ס'איז גאָר ניט; עס זיינען אונזערע פריינד ברויט און צוקער; וואַסער פיהלט זיך ניט אַמבעסטען און פייער קען ניט קומען, ווייל ער איז אַ קרוב מיט ליכט... דער הונד איז דער איינ־ציגער, וועלכער איז ניט אויף אונזער זייט; ס'איז אָבער ניט מעגליך איהם צו דערווייטערען...

(עס קומען אַריין בעשיידען, דורך דער רעכטער זייט אין פאָרדערגרונד, טילטיל, מיטיל, ברויט, צוקער און דער הונד.)

די קאַץ (אַקעגען לויפענדיג טילטיל'ן). אָט דאָ־אַרום, מיין קליינער הערר, אָט דאָ־אַרום... איך האָב צו וויסען געטהון דער נאַכט, וועלכע איז זעהר צופרידען אייך צו זעהן... איהר מוזט איהר ענטשולדיגען, זי איז עפעס ניט אויפגעלעגען; דערפאַר איז זי אייך ניט אַקעגען געקומען...

טילטיל. גוטען טאָג, מאַדאַם נאַכט...

די נאַכט (בעליידיגט). גוטען טאָג? איך בין ניט צוגעוואוינט דערצו... דו וואָלסט מיר געקענט זאָגען: גוטע נאַכט, אָדער וועניג־סטענס: גוטען אָבענד...

טילטיל (געערגערט). ענטשולדיגט מיר, מאַדאַם... כ'האָב עס ניט געוואוסט... (ציינענדיג צו די צוויי קינדער). זיינען דאָס אייערע צוויי אינגעלאַך?... זיי זענען זעהר שעהן...

די נאַכט. דאָס איז דער שלאָף...

טילטיל. פאַרוואָס איז ער אַזוי פעט...

די נאַכט. ס'איז דערפאַר, ווייל ער שלאָפט גוט...

טילטיל. און דער אַנדערער, וועלכער בעהאַלט זיך... פאַר וואָס האָט ער בעדעקט זיין פנים... איז ער קראַנק? זאָגט מיר, ווי הייסט ער?...

די נאַכט. דאָס איז דעם שלאָפ'ס שוועסטער... ס'איז בעסער ניט צו דערמאָהנען איהר נאָמען...

טילטיל. פאַר וואָס?...

די נאַכט. ווייל איהר נאָמען איז ניט איינגענעהמען צו הערען... נאָר לאָמיר בעסער רעדען פון עפעס אַנדערש... די קאַץ זאָגט מיר, אַז איהר זיינט געקומען אַהער זוכען דעם בלויען פויגעל...

טילטיל. יאָ מאַדאַם, אויב איהר וועט מיר ערלויבען... ווילט איהר מיר זאָגען, ווי ער געפינט זיך?...

די נאַכט. דאָס ווייס איך ניט, מיין קליינער פריינד... אַלעס וואָס איך קען נאָר זאָגען איז, אַז ער איז ניט דאָ... איך האָב איהם קיין מאָל ניט געזעהן...

טילטיל. יאָ, יאָ... די ליכט האָט מיר געזאָגט אַז ער איז דאָ; און די ליכט ווייסט וואָס זי זאָגט... ווילט איהר מיר געבען אייערע שליסלען?...

די נאַכט. אָבער, מיין קליינער פריינד, דו מוזט גוט פערשטעהן, אַז איך קען ניט געבען מיינע שליסלען צו סיי ועמען... איך דאַרף היטען אַלע סודות פון דער נאַטור און ס'איז מיר אַבסאָלוט פערבאָטען זיי צו אימיצען צו ענטדעקען, איבערהויפט צו אַ קינד...

טילטיל. איהר האָט קיין רעכט ניט זיי צו ענטזאַגען דעם מענשען, דעמאָלט ווען ער פאָרדערט זיי פון אייך... איך ווייס דאָס...

די נאַכט. ווער האָט דיר דאָס געזאָגט?...

טילטיל. די ליכט...

די נאַכט. ווידער די ליכט! און שטענדיג די ליכט! ווי וואַגט זי אין אַלעס זיך אַריינצומישען?...

דער הונד. זאָל איך זיי ביי איהר אַרויס רייסען מיט געוואַלט, מיין קליינער גאָט?...

טילטיל. שווייג שטיל, זיי רוהיג און פערהאַלט זיך אַנשטענדיג... (צו דער נאַכט) אויב איהר ווילט אַזוי גוט זיין, מאַדאַם, גיט מיר די שליסלען...

די נאַכט. האָסטו כאָטש אַם ווענינגסטענס דעם צייכען?... וואו איז ער?...

טילטיל (בעריהרענדיג זיין היטעלע). זעהט דעם דימענט!...

די נאַכט (אונטערגעבענדיג זיך דער אונפערמיידליכקייט). ענדליך... אָט דאָ זיינען די שליסלען, וועלכע עפענען אַלע טהירען פון דעם זאַאַל... בעטראַכט דיך נאָר גוט, ס'קען דיר געשעהן אַנ'אונגליק... איך וועל פאַר גאָר ניט זיין פעראַנטוואָרטליך...

ברויט (זעהר אונרוהיג). זיינען פאַראַן וועלכע עס איז געפאַהרען...

די נאַכט. געפאַהרען?... איך קען אייך זאָגען, אַז איך אַליין וויים ניט, וואס ס'וועט געשעהן, ווען איינינע פון די בראָנזענע טהירען וועלען זיך עפענען איבער דעם אָבגרונד... אַרום און אַרום דעם גאַנצען זאַאַל, אין יעדער איינער פון די מיט באַזאַלט געפלאַסטערטע היילען, זיינען דאָ אַלע צרות, אַלע מגיפות, אַלע קראַנקהייטען, אַלע שרעקענישען, אַלע אונגליקען, אַלע סודות, וועלכע האָבען געפייניגט דאָס לעבען זינט דעם אָנפאַנג פון דער וועלט... איך האָב געגוג צרות זיי צו האַלטען מיט דער הילף פון דעם שיקזאַל דאָ פערשפאַרט; און איך פערזיכער אייך, אַז נאָר מיט דער גרעסטען מיה קען איך אויפהאַלטען אַביסעלע אָרדנונג צווישען די אונדיסציפלינירטע כאַראַקטע־ע... איהר האָט געזעהן וואָס עס טרעפט, ווען איינע פון זיי אַנטלויפט און בעוויזט זיך אויף דער ערד...

בּרויט. מיינע אַלטע יאָהרען, מיין ערפֿאַהרונג און מיין אי־בערגעבענהייט מאַכען מיך פֿאַר דעם נאַטירליכען בעשיצער פֿון די צוויי קינדער; אָט דערפֿאַר, מאַדאַם נאַכט, ערלויבט מיר אייך צוּ שטעלען אַ פֿראַגע...

די נאַכט. פֿאַר וואָס ניט...

בּרויט. אין פֿאַל פֿון אַ געפֿאַהר, וואו אַרום קען מען אַנטלויפֿען?...

די נאַכט. ס'איז ניטאָ קיין וועג צוּ אַנטלויפֿען.

טילטיל (נעהמט די שליסלען און געהט אַרויף אויף די ערשטע טרעפּ). לאָמיר דאָ אָנפֿאַנגען... וואָס איז פֿאַרהאַן אונטער דער בראָנזענער טהיר?...

די נאַכט. איך דענק עס זיינען די גייסטער... ס'איז שוין לאַנג זינט איך האָב געעפֿענט די טהיר און זיי זיינען אַרויסגעקומען...

טילטיל (אַריינלעגענדיג דעם שליסעל אין לאָך). כ'וויל זעהן... (צום ברויט.) האָסטוּ דאָס שטייגעל פֿאַר'ן בלויען פֿויגעל?...

בּרויט (קלאַפּענדיג אַ צאָהן אין אַ צאָהן). איך האָב ניט קיין מורא, אָבער דענקט איהר ניט, אַז ס'וואָלט בעסער געווען ניט צוּ עפֿענען די טהיר, נאָר אַריינצוקוקען דורך'ן לאָך פֿון'ם שליסעל?...

טילטיל. כ'פֿערלאַנג ניט אייער עצה...

מיטיל (אָנפֿאַנגענדיג פּלוצלינג צו וויינען). איך האָב מורא!... וואו איז צוקער?... איך וויל געהן אַהיים...

צוּקער (דיענסט-פֿערטיג און העפֿליך). אָט דאָ פֿרייליין, אָט דאָ בין איך... וויין ניט, איך וועל אָבברעכען איינעם פֿון מיינע פֿינגער און דוּ וועסט האָבען אַ צוקער שטעקעלע...

טילטיל. הער אויף דערמיט...

(ער דרעהט איבער דעם שליסעל און עפֿענט פֿאָרזיכטיג די טהיר; תיכף לויפֿען אַרויס פֿינף אָדער זעקס גייסטער אין פֿערשיעדענע פֿאָרמען און זיי פֿערשפּרייטען זיך אין אַלע ווינקעלאַך. מיטיל גיט אַ געשריי פֿון פּחד. ברויט, דערשראָקען, וואַרפֿט אַוועק דאָס שטייגעל און לויפֿט אַוועק אין הינטער-גרונד פֿון זאַל, וואו ער בעהאַלט זיך, ווערהענד די נאַכט לויפֿט נאָך די גייסטער און שרייט צו טילטיל'ן.)

די נאַכט. שנעל! שנעל!... פֿערמאַך די טהיר! זיי וועלען אַלע אַרויסלויפֿען און מיר וועלען קיין מאָל ניט קענען זיי צוריקכאַפּען!... זיי האָבען זיך דאָרט אינעווענינג געלאַנגווייליגט זינט דער מענש האָט אויפֿגעהערט זיי ערענסט צו בעטראַכטען... (זי לויפֿט נאָך די גייסטער און בעמיהט זיך מיט דער הילף פֿון אַ בייטש, געמאַכט פֿון שלאַנגען, זיי צוריק צו טרייבען צו דער טהיר פֿון דעם געפֿענגניס.) העלפֿט מיר!... אָט דאָ!... אָט דאָ!...

טילטיל. (צום הונד). העלף איהר, טילאָ, אויף זיי!...

דער הונד (שפּרינגענדיג און בילענדיג). יאָ, יאָ, יאָ!...

טילטיל. און ברויט, וואו איז ברויט?...

ברויט. (אין הינטערגרונד פֿון דעם זאַאַל). אָט דאָ... איך בין נעבען דער טהיר אום זיי ניט צו לאָזען אַרויסלויפֿען...

(איינער פֿון די גייסטער לאָזט זיך צו געהן צו יענעם פלאַץ און ער אַנטלויפֿט זעהר שנעל, אַרויסלאָזענדיג געשרייען פֿון שרעק.)

די נאַכט (צו די דריי גייסטער, וועלכע זי האָט אָנגעכאַפּט ביי די קעלנער). אָט דאָ־אַרום, איהר!... (צו טילטיל'ן.) עפֿענט די טהיר אַביסעל... (זי שטופּט אַריין די גייסטער אין דער הייל.) דאָרט, אָט אַזוי... (דער הונד ברענגט נאָך צוויי.) און די צוויי... קומט, שנעל, אַריין מיט זיי!... איהר ווייסט גאַנץ גוט, אַז ס'איז אייך נאָר ערלויבט אַרויס צו געהן אין דעם טאָג פֿון אַלע הייליגע... (זי פֿערמאַכט די טהיר.)

טילטיל (צו געהענדיג צו אַ צווייטער טהיר). וואָס איז פֿאַרהאַן אונטער דער טהיר?...

די נאַכט. נאָך וואָס נוצט דאָס?... איך האָב דיר שוין איין מאָל געזאָגט, אַז דער בלויער פֿויגעל איז קיין מאָל דאָ ניט געווען... נאָר אויב דו ווילסט... עפֿען די טהיר, אַז ס'געפֿעלט דיר... דאָרט זיינען די קראַנקהייטען...

טילטיל (מיט דעם שליסעל אין לאָך). מוז איך זיין פֿאָרזיכטיג ביי דער עפֿנונג?...

די נאַכט. ניין, ס'איז ניטאָ פֿאַר וואָס מורא צו האָבען... זיי זיינען זעהר רוהיג, די אָרימע בעשעפֿניסע... זיי זיינען זעהר אונגליקליך...

דער מענש פֿיהרט אָן, זינט אַ צייט, אַן ענטשלאָסענע מלחמה געגען זיי!... איבערהויפּט זינט מען האָט ענטדעקט די מיקראָבען... עפֿען, און דו וועסט זעהן...

(טילטיל עפֿענט ברייט פֿונאַנדער די טהיר. קיין זאַך ערשיינט ניט.)

טילטיל. קומען זיי ניט אַרויס?

די נאַכט. איך האָב דיר געזאָגט, אַז זיי זיינען אַלע זעהר ליידענד, און זעהר ענטמוטהיגט... די דאָקטוירים זיינען אַלע שלעכט צו זיי... געה אַריין אויף אַ ווײלע און זעה אַליין...

(טילטיל געהט אַריין אין דער הייל און קומט תיכף צוריק אַרויס.)

טילטיל. דער בלויער פֿויגעל איז דאָרט ניטאָ... זיי זעהען אויס זעהר קראַנק, די קראַנקהייטען אייערע... זיי האָבען אפילו ניט אויפֿגעהויבען זייערע קעפּ... (אַ קליינע קראַנקהייט אין שטעק שיך, שטוב-קלייד און אַ הויב פֿון בוימוואָהל, לויפֿט אַרויס פֿון דער הייל און פֿאַנגט אָן אַרום שפּרינגען איבער דער זאַאַל.) זעה נאָר!... אָט איז אַ קליינינקע אַרויסגעלאָפֿען... וואָס פֿאַר אַ מין איז זי?

די נאַכט. עט, גאָר ניט, ס'איז איינע פֿון די קליינסטע... ס'איז אַ פֿערקיהלונג אין קאָפּ... ס'איז איינע פֿון די, וועלכע ווערען אַמוועניגסטענס פֿערפֿאָלגט, און זיי זיינען דערפֿאַר מעהר געזונד... (רופֿענדיג די פֿערקיהלונג אין קאָפּ.) קום אַהער מיין קליינינקע... ס'איז צו פֿריה איצט, דו מוזט וואַרטען אויף דעם ווינטער...

(די פֿערקיהלונג אין קאָפּ, ניסענדיג, הוסטענדיג און שנייצענדיג די נאָז, קעהרט זיך צוריק אין דער הייל, און טילטיל פֿערמאַכט די טהיר.)

טילטיל (צוגעהענדיג צו דער נעכסטער טהיר). לאָמיר דאָ אַריינקוקען... וואָס איז דאָ פֿאַרהאַנען?...

די נאַכט. זיי פֿאָרזיכטיג!... ס'זיינען די מלחמות... זיי זיינען גרוויזאַמער און מעכטיגער ווי שטענדיג... גאָט ווייסט, וואָס ס'וואָלט געשעהן ווען זיי זאָלען אַנטלויפֿען!... גליקליכערווייזע זיינען זיי שווער און זיי בעוועגען זיך לאַנגזאַם... מיר מוזען אָבער אַלע צוזאַמען זיין גרייט צוריקצושטופּען די טהיר, ווערענד דו קוקסט אַריין אין דער הייל...

בלויער פויגעל.

(טילטיל מאַכט אויף מיט זעהר גרויסע פאָרזיכטיגקייט אַ ביסעלע די טהיר, אַז עס ווערט אַ קליינער שפּאַלט צו וועלכען ער לייגט צו זיין אויג, ער קעהרט זיך תיכף אום מיט דער פּלייצע צו דער טהיר און שרייט.)

טילטיל. שנעל! שנעל!... שטופּט מיט דער גאַנצער קראַפט... זיי האָבען מיך געזעהן!... זיי קומען אַלע!... זיי צובּרעכען אַלע די טהיר!...

די נאַכט. קומט, אַלע צוזאַמען!... שטופּט שטאַרק!... ברויט, וואָס טהוט איהר?... שטופּט אַלע!... אַך! אָט דאָס איז עס!... זיי לאָזען נאָך!... ס'איז שוין געוועזען די העכסטע צייט!... האָסטו זיי געזעהן?...

טילטיל. יאָ, יאָ!... זיי זיינען ריעזען-גרויס און שרעקליך!... כ'גלויב ניט, אַז זיי זאָלען האָבען דעם בלויען פויגעל...

די נאַכט. דו קענסט זיכער זיין, אַז זיי האָבען איהם ניט... ווען זיי זאָלען איהם האָבען וואָלטען זיי איהם תיכף אויפגעגעסען... נו גוט, האָסטו שוין געהאַט גענוג?... דו זעהסט דאָך גוט, אַז מען קען גאָר ניט טהון...

טילטיל. איך מוז אַלצדינג זעהן... די ליכט האָט געהייסען...

די נאַכט. די ליכט האָט געהייסען!... ס'איז זעהר גרינג צו הייסען, ווען מען איז אַליין שרעקעדיג און מען זיצט אין דער היים...

טילטיל. לאָמיר געהן צו דער נעכסטער טהיר... וואָס איז דאָ פאַרהאַן?...

די נאַכט. אָט דאָ האַלט איך פערשלאָסען די שאָטענס און די שרעקען...

טילטיל. קען איך עפענען די טהיר?...

די נאַכט. געוויס... זיי זיינען שטיל און רוהיג; זיי זיינען ווי די קראַנקהייטען...

טילטיל (עפענענדיג בּוז אין דער העלפט די טהיר, מיט אַ געוויסער אונצוטרוויליבקייט, און אַריינקוקענדיג אין דער הייל). זיינען זיי ניטאָ דאָרט?...

די נאַכט (איך אַריינקוקענדיג אין דער הייל). נו גוט, שאָטענס, וואָס טהוט איהר דאָרט?... קומט אַרויס אויף אַ ווייל און שטרעקט אויס אייערע פיס; ס'וועט אייך טהון גוט... און די שרעקענס אויך... ס'איז ניטאָ פאַר וואָס מורא צו האָבען... (עטליכע שאָטענס און עטליכע שרעקענס, אין דער פאָרמע פון פרויען, איינגעהילטע, די ערשטע אין שוואַרצע שלייערס און די צווייטע אין גרינע שלייערס, קומען אַרויס ערבאַרעמליך און מאַכען עטליכע טריט ווייטער פון דער הייל; און דאַן דורך אַ בעוועגונג פון טילטיל'ן לויפען זיי שנעל צוריק.) קומט, האָט קיין מורא ניט... ס'איז נאָר אַ קינד, ער וועט אייך קיין שלעכטס ניט טהון... (צו טילטיל'ן) זיי זיינען געוואָרען זעהר שרעקעדיג, אַ חוץ די איינציגע גרעסערע, וועלכע דו זעהסט הינטען...

טילטיל (אַריינקוקענדיג אין דער טיעפקייט פון דער הייל). — אָה, ווי מורא'דיג זיי זיינען!...

די נאַכט. זיי זיינען געבונדען אין קייטען... זיי זיינען די איינצעלנע, וועלכע שרעקען זיך ניט פאַר דעם מענשען... אָבער פערמאַך די טהיר, זיי וועלען נאָך ווערען מעהר אויפגערעגט...

טילטיל (געהענדיג צו דער נעכסטער טהיר.) האַלט!... די איז נאָך טונקלער... וואָס איז דאָ פאַרהאַנען?...

די נאַכט. עס זיינען פאַרהאַנען פערשיעדענע סודות אונטער דער טהיר... אויב דו ווילסט דוקא מעגסטו אויפמאַכען די טהיר אויך... אָבער געה ניט אַריין... זיי זעהר פאָרזיכטיג און לאָמיר זיין גרייט צוריק צו שטופען די טהיר, ווי מיר האָבען געטהון ביי די מלחמות...

טילטיל (עפענענדיג די טהיר ביז אין דער העלפט, מיט אונפערגלייכבאַרער פאָרזיכטיגקייט און אַריינשטופענדיג זיין קאָפּ מיט מורא). אַך!... ווי קאַלט ס'איז!... מיינע אויגען שמערצען מיך!... פערמאַך זי שנעל!... שטופ, אַך, שטופ! זיי שטופען צוריק!... (די נאַכט, דער הונד, די קאַץ און צוקער שטופען צוריק די טהיר) אָה! איך האָב געזעהן!...

די נאַכט. וואָס?...

טילטיל (צומישט). כ'וויס ניט, ס'איז געווען שרעקליך... זיי זיינען אַלע געזעסען ווי פורכטזאַמע פערזעהעניש אָהן אויגען... ווער איז געווען דער ריעז, וואָס האָט מיך געוואָלט כאַפּען ?...

די נאַכט. ס'איז וואַהרשיינליך געווען די שטילקייט; זי בעוואַכט די טהיר... עס שיינט, אַז ס'האָט איהר בעאונרוהיגט... דו ביסט זעהר בלייך און דו ציטערסט מיט דעם גאַנצען קערפּער.

טילטיל. יאָ, כ'וואָלט עס קיין מאָל ניט געווען געגלויבט... כ'האָב עס קיין מאָל ניט געזעהן... און מיינע הענד זיינען פערפרוירען...

די נאַכט. ס'וועט נאָך ערגער ווערען אויב דו געהסט ווייטער...

טילטיל (צוגעהענדיג צו דער נעכסטער טהיר) און אָט דאָ ?... איז עס אויך שרעקליך ?...

די נאַכט. ניין; דאָ איז פאַרהאַן צו ביסלעך פון אַלצדינג... דאָ האַלט איך די אונבעשעפטיגטע שטערען, מיינע פערזענליכע פערפומען, עטליכע שימערן, ווי די פייער־ווערעמלעך, פייער־פליגע־לעך; איך האָב דאָ אויך דעם טוי, דאָס געזאַנג פון דער נאַכטיגאַל און אַנדערעס...

טילטיל. אַזוי, די שטערען, דאָס געזאַנג פון דער נאַכטיגאַל... דאָס מוז זיין די טהיר...

די נאַכט. עפען זי, אויב דו ווילסט; ס'איז ניטאָ זעהר שלעכטעס אינעווייניג...

(טילטיל עפענט ברייט פונאַנדער די טהיר, די שטערען, אין דער פאָרמע פון יונגע שעהנע מיידלאַך, איינגעהילט אין פערשיעדענפאַרביגע שטראַהלען, לויפען אַרויס פון זייער געפענגניס, צושפרייטען זיך איבער דעם גאַנצען זאַאַל און בילדען חנ'עוודיגע גרופען אויף די טרעפען און אַרום די זיילען, איינגעטונקען אין אַ מין ליכטיגען האַלב-שאָטען, די פאַרפומען פון דער נאַכט, וועלכע זיינען כמעט אונזיכטבאַר, די פייערדיגע ווערעמליך און פלי-געלאַך און דער דורכזיכטבאַרער טוי קומען אויך צו זיי, וועהרענד דאָס געזאַנג פון דער נאַכטיגאַל פליסט אַרויס פון דער הייל און פערטרענקט דעם פאַלאַץ פון דער נאַכט.)

מיטיל (קלאַפּענדיג מיט די הענד פון פרייד). אָה, וואָס פאַר אַ פרעכטיגע דאַמען!...

טילטיל. און ווי גוט זיי טאַנצען!...

מיטיל. און ווי זיס זיי שמעקען!...

טילטיל. און ווי שעהן זיי זינגען!...

מיטיל. ווער זיינען די, וועלכע מען קען קוים זעהן?...

די נאַכט. עס זיינען די פאַרפומען פון מיין שאטען...

טילטיל. און די אַנדערע, יענע פון דאָרט, אין געשפינטעטן גלאָז?...

די נאַכט. זיי זיינען דער טוי אויף די פעלדער און פון די וועלדער... אָבער גענוג!... זיי וואָלטען דאָס קיין מאָל ניט געטהון!... ס'איז נאָר דעם טייפעלס אַרבייט זיי צוריקצוטרייבען נאָך דעם וואָס זיי פאַנגען אָן טאַנצען... (געבענדיג אַ קלאַפּ מיט די הענד). שנעל שטערען!... איצט איז ניט קיין צייט צו טאַנצען... דער הימעל איז בעדעקט מיט דיקע וואָלקענס... קומט, שנעל, צוריק אַריין, אויב ניט וועל איך נעהמען צו אייך אַ שטראַהל פון דער זונן... (די שטערען, די פאַרפומען און די אַנדערע, פאַנגען אָן לויפען און געהן צוריק אין דער הייל; די טהיר פערשליסט זיך נאָך זיי, אין דער זעלבער צייט הערט אויף דאָס געזאַנג פון דער נאַכטיגאַל.)

טילטיל (גערענדיג צו דער טהיר פון הינטערגרונד). דאָס איז די גרעסטע מיטעלסטע טהיר...

די נאַכט (ערענסט). עפען ניט די טהיר...

טילטיל. פאַר וואָס ניט?...

די נאַכט. ווייל ס'איז פערבאָטען...

טילטיל. דאַן איז דאָ דאָס פלאַץ, וואו דער בלויער פויגעל איז בעהאַלטען; די ליכט האָט עס מיר געזאָגט...

די נאַכט (מוטערליך). הער מיך אויס, מיין קינד... איך בין געווען גוט און איבערגעבען... איך האָב געטהון פאַר דיר, וואָס איך האָב קיין מאָל ניט געטהון פאַר קיינעם פריהער... איך האָב דיר אַרויסגעגעבען אַלע מיינע סודות... איך ליעב דיך, איך האָב רחמנות אויף דיין יוגענד און אונשולד און איך רעד צו דיר ווי אַ מוטער... הער מיך אויס און גלויב מיר, מיין קינד, ענטזאַג

זיך פון דיין וואונש, געה ניט ווייטער, פרוביר ניט דעם שיקזאַל, עפען ניט יענע טהיר...

טילטיל (אַביסעל דערשראָקען). אָבער פאַר וואָס?...

די נאַכט. ווייל איך וויל ניט, אַז דו זאָלסט פערלוירען געהן... ווייל קיין איינציגער ניט פון די, דו הערסט, קיין איינציגער פון די, וועלכע האָבען געעפענט די טהיר, אפילו נאָר אויף אַזוי פיעל ווי אַ האָר איז ברייט, האָט זיך מעהר ניט צוריקגעקעהרט צום לעבען, און צו דער ליכט פון'ם טאָג... ווייל יעדע שרעקליכע זאַך, וואָס מען קען זיך פאָרשטעלען, ווייל אַלע גרויזאַמקייטען, אַלע שווידערליכ־קייטען, פון וועלכע מענשען רעדען אויף דער ערד, זיינען גאָר ניט אין פערגלייך מיט די קלענסטע און אונשעדליכסטע פון די, וועלכע בעפאַלען דעם מענשען פון דער מינוט אָן, ווען זיינע אויגען דער־זעהן די ערשטע דראָהונגען פון דעם אָבגרונד, וועלכען קיינער וואַגט ניט אַ נאָמען צו געבען... אויף אַזוי פיעל, אַז אויב דו ביזט גענייגט, טראָץ אַלצדינג, צו עפענען די טהיר, וועל איך דיך בעטען צו וואַרטען ביז איך וועל זיך בעהאַלטען אין מיין פענסטער־לאָזען טהורם... איצט בלייבט עס פאַר דיר נאָכצודענקען, פאַר דיר צו בעשטימען...

(מיטיל, דערטרונקען אין טרעהרען לאָזט ארויס געשרייען פון אַן'אונאויסדריק־ליכען שרעק און זי זוכט אַוועקצושלעפען טילטיל'ן.)

ברויט (קלאַפענדיג אַ צאָהן אין אַ צאָהן). טהוט עס ניט, מיין קליינער הערר!... (קניהענדיג פאַר איהם.) האָט רחמנות אויף אונז!... איך בעט אייך אויף מיינע קניהען... איהר זעהט דאָך, אַז די נאַכט האָט רעכט...

די קאַץ. איהר אָפּפערט די לעבענס פון אונז אַלע...

טילטיל. כ'מוז עפענען די טהיר...

מיטיל (קלאַפענדיג מיט די פיס, און וויינענדיג). איך וויל ניט!... איך וויל ניט!...

טילטיל. צוקער און ברויט, נעהמט מיטיל'ן ביי דער האַנד און אַנטלויפט מיט איהר... כ'וועל עפענען די טהיר...

ד י נ אַ כ ט. רעטעט אייער לעבען!... קומט שנעל!... ס'איז נאָך צייט... (זי אַנטלויפֿט.)

ב ר ו י ט (אַנטלויפֿענדיג ווילד). ווייניגסטענס וואַרט ביז מיר וועלען זיין ביי דער ענדע פֿון דעם זאַאַל!...

ד י ק אַ ץ (אויך לויפֿענדיג). וואַרט! וואַרט!...

(זיי בעהאַלטען זיך הינטער די זיילען ביי דער צווייטער ענדע פֿון דעם זאַאַל. טילטיל בלייבט אַליין מיט דעם הונד ביי דער מאָנומענט-מעסיגער טהיר.)

ד ע ר ה ו נ ד. (מיט האַרץ-קלאַפּעניש און שלוכצענדיג דורך אַן אונטערדריקטער שרעק). איך וועל בלייבען, איך בלייב!... איך האָב ניט מורא!... איך בלייב... איך בלייב מיט מיין קליינעם גאָט!... איך בלייב!... איך בלייב!...

ט י ל ט י ל. (גלעטענדיג דעם הונד). ס'איז גוט אַזוי, טילא, ס'איז גוט אַזוי!... קוש מיר... מיר ביידע זיינען צוויי... און איצט לאָמיר זיך שטאַרקען! (ער לעגט אַריין דעם שליסעל און לאָך... אַ קוויטש פֿון אונרוהיגקייט הערט זיך פֿון דעם אַנדערען עק פֿון זאַאַל, וואו די אַנטלאָפֿענע האָבען זיך בעהאַלטען. דער שליסעל האָט נאָך ניט רעכט אָנגעריהרט די טהיר, ווען איהרע לאַנגע און ברייטע פֿליגעל צונעהמען זיך אין מיטען, פֿעררוקען זיך אין אַ זייט און פֿערשווינדען אין ביידע זייטען אין דער דיקקייט פֿון די ווענד, מאַכענדיג פֿריי דאָס פּלוצלינגע ערשיינען פֿון אַן אונערוואַרטעטען גאָרטען, וואָס איז אונווירקליך, אונענדליך, אונאויסדריקליך, ס'איז אַ חלום-גאָרטען, געבאָדען אין אַ נאַכטליכער ליכט, וואו צווישען שטערן און פּלאַנעטען וועלכע בעלייכטען אַלעס וואָס זיי בעריהרען, אַרומפֿליהענדיג אָהן אַן אויפֿהער פֿון איין עדעלשטיין צו אַ צווייטען עדעלשטיין און פֿון איין לבנה-שטראַהל צו אַ צווייטען לבנה-שטראַהל, שוועבען האַרמאָניש בלויע פֿויגעל, וועלכע זעהען אויס ווי בעצויבערט, ביז אַראָב צו די ברעגעס פֿון דעם האָריזאָנט, די פֿויגעל זיינען צאָהל-לאָז ביז צו דעם פּונקט וואָס שיינט צו זיין דער ברעג, די אַטמאָספֿערע איז בלוליך, דאָס איז דער סובסטאַנץ פֿון דעם וואונדערבאַרען גאָרטען. טילטיל, פֿערבלענדעט, פֿערווירט, שטעהענדיג אין דער ליכט פֿון דעם גאָרטען.) אַך!... הימעל!... (אומקעהרענדיג זיך צו די, וועלכע זיינען אַנטלאָפֿען.) קומט שנעל!... אָט דאָ זיינען זיי!... זיי זיינען עס, זיי זיינען עס, זיי זיינען עס... ענדליך האָבען מיר זיי!... טויזענדער בלויע פֿייגעל!... מיליאָנען!... טויזענדער מיליאָנען!... עס זיינען שוין דאָ צו פֿעל!... קום,

מיטיל!... קום, טילאָ!... קומט אַלע!... העלפט מיר!... (פאָרענדיג זיך צווישען די פייגעל.) מען קען זיי כאַפּען זשעמעניעוויז!... זיי זיינען ניט שרעקעדיג!... זיי האָבען ניט מורא פאַר אונז!... אָט דאָ! אָט דאָ!... (מיטיל און די אַנדערע קומען צולויפען. זיי געהען אַלע אַריין אין דעם גלענצענדען גאָרטען, אַ חוץ די נאַכט און די קאַץ.) איהר זעהט!... ס'זיינען דאָ צו פיעל פון זיי!... זיי פליהען אַריין אין מיינע הענד!... קוקט, זיי עסען לבנה־שטראַהלען!... מיטיל, וואו ביזטו?... עס זיינען דאָ אַזוי פיעל בלויע פליגעלאַך, אַזוי פיעל פעדערען פאַלען אַראָב, אַז מען קען זיך גאָר ניט קימערן אין זיי!... בייס זיי ניט, טילאָ!... טהו זיי קיין שלעכטעס ניט!... נעהם זיי זעהר זאַנפט!...

מיטיל (בעדעקט מיט בלויע פייגעל). איך האָב שוין געכאַפּט זיבען!... אַך, ווי זיי פאָכטען מיט די פליעגעלאַך!... איך קען זיי ניט איינהאַלטען!...

טילטיל. כ'קען אויך ניט!... כ'האָב צו פיעל פון זיי! זיי פליהען אַוועק!... זיי קומען צוריק!... טילאָ האָט אויך איינע!... זיי וועלען אונז מיטרייסען מיט זיך!... זיי וועלען אונז אַרויפנעהמען צו דעם הימעל!... שנעל, לאָמיר אַוועקגעהן דאָ־אַרום!... ליכט וואַרט אויף אונז!... ווי צופרידען זי וועט זיין!... אָט דאָ־אַרום, אָט דאָ־אַרום!...

(זיי לויפען אַרויס פון'ם גאָרטען מיט די הענד פול מיט פון קעמפפענדע פייגעלאַך, זיי געהען דורך די גאַנצע זאַאַל אין אַ ווילדען שוועבען פון בלויע פליגעלאַך, זיי געהען אָב רעכטס דורך דער טהיר, דורך וועלכער זיי זיינען אַריינגעקומען, נאָכגעפאָלגט פון ברויט און צוקער, וועלכע האָבען ניט געכאַפּט קיין פייגעל. די נאַכט און די קאַץ בלייבענדיג אַליין, קעהרען זיך צוריק אויף דער ביהנע און זיי קוקען אַריין מיט אַנגסט אין דעם גאָרטען.)

די נאַכט. האָבען זיי איהם ניט?...

די קאַץ. ניין... איך זעה איהם דאָרט אויף דעם לבנה-שטראַהל... זיי האָבען איהם ניט געקענט גרייכען, ער איז געוועזען צו הויך...

(דער פאָרהאַנג לאָזט זיך אַראָב. תיכף נאַכהער ערשיינען, פאַר דעם אַראָבגעלאָזענעם פאָרהאַנג, אין איינער און דער זעלבער צייט, ליכט פון לינקס און טילטיל, מיטיל און דער הונד פון רעכטס; זיי לויפען בעדעקט פון די

פייגעל, וועלכע זיי האָבען געכאַפּט, אָבער נאָך פון פריהער האָבען די פייגעל אָנגעפאַנגען אָבשטאַרבען, זייערע קעפּלאַך און פליגעלאַך הענגען אַראָב און זיי זיינען אין זייערע הענד אונבעוועגליכע טויטע קערפּער.)

די ליכט. נו גוט, האָט איהר איהם געכאַפּט?...

טילטיל. יאָ, יאָ!... וויפיעל מיר דאַרפען נאָר!... עס זיינען דאָ טויזענדער פון זיי!... אָט זיינען זיי!... דו זעהסט זיי?... (קוקענדיג צו די פייגעל, וועלכע ער צייגט צו דער ליכט און בעמערקענדיג, אַז זיי זיינען טויט.) האַ!... זיי לעבען ניט מעהר!... וואָס האָט מען זיי געטהון?... דיינע אויך, מיטיל?... און טילאָ'ס אויך?... (אַראָב-וואַרפענדיג געערגערט די טויטע קערפערס פון די פייגעל.) אַך, דאָס איז אַזוי גרויזאַם?... ווער האָט זיי דער'הרג'עט?... איך בין אַזוי אונ-גליקליך!... (ער בעהאַלט זיין קאָפּ אין זיינע הענד און זיין גאַנצער קערפער ציטערט פון שלוכצען.)

די ליכט (אומאַרעמט איהם מוטערליך אין איהרע אַרעמס). וויין ניט מיין קינד... דו האָסט ניט געכאַפּט דעם וואָס איז פעהיג צו לעבען אין דער ליכט פון טאָג... ער איז אַוועק ערגעץ אַנדערש... מיר וועלען איהם ווידער געפינען...

דער הונד. (קוקענדיג צו די טויטע פייגעל). זיינען זיי גוט צו עסען?...

(זיי געהען אַלע אָב לינקס.)

פינפטעם בילד.

דער וואַלד.

אַ וואַלד, ס'איז ביי נאַכט, די לבנה שיינט, אַלטע בוימער פון פערשיעדענע מינים, צווישען וועלכע עס בעמערקען זיך בעזונדער אַ דעמב, אַ בוכע, אַ אולם, אַ פאפעל, אַ טאַנע, אַ ציפרעס, אַ לינדע, אַ קאַסטאַניען, און אַנדערע.
(די קאַץ קומט אַריין.)

די קאַץ (בויגענדיג זיך פאַר די בוימער אַרום). זייט בעגריסט איהר אַלע בוימער!...

די בוימער (מורמלענדיג מיט זייערע בלעטער). זיי בעגריסט!...

די קאַץ. דאָס איז אַ גרויסער טאָג, אַ טאָג צווישען טעג!... אונזער שונא קומט, פריי צו מאַכען אייערע כחות און זיך אַליין אי־בערגעבען אין אייערע הענד... ס'איז טילטיל, דער זוהן פון דעם האָלץ־האַקער, וועלכער האָט אייך אַזוי פיעל רעות געטהון... ער זוכט דעם בלויען פויגעל, וועלכען איהר האָט בעהאַלטען פאַר דעם מענשען זינט דעם אָנפאַנג פון דער וועלט, און וועלכער אַליין ווייס אונזערע סודות... (אַ מורמלען אין די בלעטער.) איהר זאָגט עפּעס?... אַך, ס'איז דער פאפעל־בוים!... יאָ, ער בעזיצט אַ דימענט, וועלכער האָט די מאַכט צו בעפרייען אונזערע גייסטער אויף אַ ווײלע; ער קען אונז צווינגען איבערצוגעבען דעם בלויען פויגעל און מיר וועלען נאַכהער זיין פאָלקאָמען אונטערוואַרפען אונטער דעם מענשענס ווי־לען... (אַ מורמלען אין די בלעטער.) ווער רעדט דאָ?... אַך! ס'איז דער דעמב... וואָס מאַכט איהר?... (אַ מורמלען אין די בלעטער פון דעם דעמב.) איהר האָט נאָך אַלץ דעם קאַטער?... די לאַקריץ זאַפט

העלפֿט אייך ניט מעהר?... שטענדיג אַלץ מיט דעם רעאומאַטיזם?... גלויבט מיר, דאָס איז דורך דעם מאָך; איהר לעגט אָן צופֿיעל אויף אייערע פֿיס... איז דער בלויער פֿויגעל נאָך אַלץ מיט אייך?... (אַ מורמלען אין די בלעטער פֿון דעם דעמב.) וואָס זאָגט איהר?... יאָ, עס דאַרף קיין שום אָבהאַלט ניט זיין; מיר מוזען אויסנוצען די ערשטע געלעגענהייט און זעהן, אַז ער זאָל פֿערשווינדען... (אַ מורמלען אין די בלעטער.) איך דערהער ניט?... אָה, יאָ, ער איז מיט זיין קליינער שוועסטער; זי מוז אויך שטאַרבען... (אַ מורמלען אין די בלעטער.) יאָ, זיי האָבען דעם הונד אויך מיט זיך; ס'איז אונמעגליך איהם צו דערווייטערען... (אַ מורמלען אין די בלעטער.) וואָס זאָגט איהר?... איהם בעשטעכען?... אונמעגליך!... איך האָב שוין אַלעס אויספּרו-בירט... (אַ מורמלען אין די בלעטער.) אַך, איהר זיינט עס, טאַנעבוים?... יאָ, מאַכט גרייט אייערע ברעטער... יאָ, פֿייער, צוקער, וואַסער, און ברויט זיינען אויך דאָ... זיי זיינען אַלע אויף אונזער זייט, אַ חוץ ברויט, וועלכער איז צווייפֿעלהאַפֿט... די ליכט אַליין איז אויף דעם מענשענס צד; אָבער זי וועט ניט קומען... איך האָב איינגערעדט די קינדער, אַז זיי זאָלען זיך אַוועק'גנב'נען בשעת זי שלאָפֿט... ס'איז קיינמאָל ניט געווען אַזאַ געלעגענהייט... (אַ מורמלען אין די בלעטער.) אַך, דאָס איז די שטימע פֿון דער בוכע!... יאָ, איהר זיינט גערעכט; מיר מוזען צו וויסען טהון די חיות... האָט דער קראָליק זיין פויק און איז ער אויף אייער צד?... גוט, זאָל ער תיכף אַלע איינרופֿען... אָט זיינען זיי!...

(עס הערט זיך דאָס קלאַפּען אין דער פויק פֿון דעם קראָליק, וואָס פֿער-שווינדט אַלץ ווייטער און ווייטער. עס קומען אַריין טילטיל, מיטיל און דער הונד.)

טילטיל. דאָ זאָל עס זיין?...

די קאַץ (אונטערוואַרפֿען, מיט חניפה, איילענדיג, לויפֿט אַקעגען די קינדער). אַך! איהר זיינט עס, מיין קליינער הערר!... ווי שעהן און פרעכטיג איהר זעהט אויס היינט אָבענד!... איך בין געלאָפֿען פֿאַר אייך, מיטצוטהיילען, אַז איהר קומט... אַלעס געהט צו

אויסגעצייכענט. מיר וועלען האָבען דעם בלויען פֿויגעל היינט ביי נאַכט, איך בין עס זיכער... איך האָב נאָר וואָס געשיקט דעם קראָליק צו קלאַפּען אין דער פּויק, אום איינצורופֿען די וויכטיגסטע חיות פֿון דעם געגענד... איהר קענט זיי שוין הערען צווישען די בוימלאַך... הערט!... זיי זיינען אַביסעל שרעקעדיג און זיי וואַגען ניט זיך צו דערנעהנטערען... (עס הערט זיך דאָס ברומען פֿון פֿערשיעדענע חיות ווי פֿון קוהען, חזירים, פֿערד, אייזלען און אַנדערע. די קאַץ נעהמט אַוועק טילטיל'ן אין אַ זייט.) אָבער נאָך וואָס האָט איהר מיטגעבראַכט דעם הונד?... איך האָב אייך שוין געזאָגט, אַז ער איז אין שלעכטע בעציהונגען מיט דער גאַנצער וועלט, אפילו מיט די בוימער... איך האָב שטאַרק מורא דאָס זיין אָבשטויסענדע אַנוועזענהייט וועט אַלעם איבערפֿיהרען...

טילטיל. כ'האָב ניט געקענט פֿון איהם פּטור ווערען... (צו דעם הונד סטראַשענדיג איהם.) אַוועק פֿון דאַנען דו העסליכעס בעשעפֿעניש!...

דער הונד. ווער?... איך?... פֿאַר וואָס?... וואָס האָב איך דען געטהאָן?...

טילטיל. כ'זאָג דיר געה אַוועק פֿון דאַנען!... מיר דאַרפֿען דיך דאָ ניט האָבען, דאָס איז גאַנץ קלאָהר און איינפֿאַך... דו ביזט אַ שטערונג צו אונזער ציעל!...

דער הונד. איך וועל ניט רעדען קיין וואָרט... איך וועל זיך האַלטען פֿון דערווייטען... זיי וועלען מיך ניט זעהן... איך וועל גאָר ניט קאַליע מאַכען...

די קאַץ (צו טילטיל'ן). איהר ערלויבט די אונגעהאָרכזאַמקייט?... גיט איהם עטליכע קלעפּ מיט'ן שטעקען איבער דער נאָז, ער איז ווירקליך אונערטרעגליך!...

טילטיל (שלאָגענדיג דעם הונד). נאַ דיר, דאָס וועט דיך לעהרנען צו זיין מעהר געהאָרכזאַם!...

דער הונד (בילענדיג). האַו! האַו! האַו!...

טילטיל. וואָס זאָגסטו?...

דער הונד. איך מוז דיך איצט קושען, ווייל דו האָסט מיך געשלאָגען!... (ער אומאַרעמט טילטיל'ן און קושט איהם ליידענשאַפטליך.)

טילטיל. האַלט... ס'איז גענוג... גערה!...

מיטיל. ניין, ניין; איך וויל, אַז ער זאָל בלייבען... איך שרעק זיך פאַר אַלעס ווען ער איז ניטאָ...

דער הונד (שפּרינגענדיג וואַרפט ער שיעור ניט אום מיטיל'ן, וועלכע ער בעדעקט מיט פיעלע ליידענשאַפטליכע קושען). אַך, די טהייערע קליינע מיידעלע!... ווי שעהן זי איז, ווי זיס זי איז!... איך מוז זי קושען!... נאָך אַ מאָל! נאָך אַ מאָל! נאָך אַ מאָל!...

די קאַץ. ס'אַראַ אידיאָט!... גוט, מיר וועלען זעהן... לאָמיר ניט פערליערען קיין צייט... גיט אַ דרעה דעם דימענט...

טילטיל. וואו זאָל איך זיך שטעלען?...

די קאַץ. אין דעם לבנה-שטראַהל; איהר וועט פון דאַנען בעסער זעהן... אַזוי, גיט אַ לייכטען דרעה!...

(טילטיל דרעהט דעם דימענט, אַ לאַנגער רוישענדער ציטער טרעסעלט אויף די בלעטער און די צווייגען. די עלטסטע און גרעסטע קערפער פון ביומער עפענען זיך אַרויסצולאָזען די נשמה, וואָס יעדער פון זיי ענטהאַלט. דאָס ערשיינען פון די נשמות איז פערשיעדענאַרטיג לויט דער ערשיינונג פון די כאַראַקטערע פון די בוימער, וואָס זיי פערטרעטען. די נשמה פון'ם אולם, למשל, איז אַ מין געשוואָלענער, גראָב-בייכיגער אומעדיגער ערד-גייסט; די פון דער לינדע איז מילד, פריינדליך און פרעהליך; די פון דער בוכע, עלע-גאַנט און לעבעדיג; די פון דער בירקע, ווייס, צוריקגעצויגען און אויפגע-רעגט; די פון דער וויערבע, געקריפּעלט, מיט צושויבערטע האָר און קלאָ-געדיג; די פון דער טאַנע, הויך, דאַר און שטיל; די פון דער ציפּרעס, טראַגיש; די פון דער קאַסטאַניע, שטאָלץ און אַביסעל פראַנט-מעסיג; די פון דער פאַפּעל, לוסטיג, אָפענהערציג און ריידעוודיג. אייניגע געהען אַרויס לאַנגזאַם פון זייערע בוימער, אויסציהענדיג זיך פויל, ווי גלייך זיי וואָלטען געווען פערשפּאַרט, אָדער זיי וואָלטען געשלאָפען יאָהר-הונדערטע לאַנג; אַנדערע לויפען אַרויס שנעל און טהעטיג; אַלע קומען און שטעלען זיך אין אַ קרייז אַרום די צוויי קינדער, בלייבענדיג אָבער נאָהענט צו דעם בוים, אין וועלכען יעדע פון זיי איז געבוירען געוואָרען.)

דער פאַפּעל בוים (לויפענדיג דער ערשטער און שרייענדיג אויף דעם העכסטען טאָן). מענשען!... קליינע מענשען!... מיר וועלען קענען מיט זיי ריידען! ס'איז אַ סוף צום שווייגען!... אַ סוף דער־צו... פון וואַנען קומען זיי?... ווער זיינען זיי? וואָס זיינען זיי?... (צום לינדע-בוים, וועלכער קומט רוהיג רויכערענדיג זיין לולקע) קענסטו זיי, פאָטער לינדע־בוים?...

דער לינדע־בוים. איך דערמאָהן זיך ניט, אַז איך זאָל זיי האָבען אַמאָל געזעהן...

דער פאַפּעל־בוים. אָבער דאָך, אָבער דאָך!... דו קענסט אַלע מענשען, דו הענגסט שטענדיג איבער זייערע הייזער...

דער לינדע־בוים (בעטראַכטענדיג די קינדער). אָבער ניין, איך פערזיכער דיך... איך קען זיי ניט... זיי זיינען נאָך צו יונג... איך קען נאָר גוט די ליעבהאָבער, וועלכע קומען מיך זעהן ביי דער ליכט פון דער לבנה; און די שכורים וועלכע טרינקען זייער ביער אונטער מיינע צווייגען...

דער קאַסטאַניען־בוים. (קאָקעטיש, אָנטוהענדיג זיך זיין אויג-גלאָז). ווער זיינען זיי, אָט די דאָ?... זיינען זיי בעטלער פון דעם דאָרף?...

דער פאַפּעל בוים. אָה! איהר הערר קאַסטאַניען־בוים, זינט איהר צייגט אייך ניט, סיידען אין די בולעוואַרדען פון די גרוי-סע שטעדט...

דער וויערבע־בוים (קומט הינקענדיג אָנגעטהאָן אין אַ פּאָר הילצערנע שיך). מיין גאָט, מיין גאָט!... זיי זיינען געקומען אַראָבצו־שניידען מיין קאָפּ און מיינע אָרמס, אום ווידער צו מאַכען בינטלאַך ריטער!...

דער פאַפּעל־בוים. שאַ!... אָט איז דער דעמב, ער פערלאָזט זיין פּאַלאַץ... ער זעהט אוים זעהר גוט! היינט אָבענד... דענקט איהר ניט, אַז ער ווערט זעהר אַלט?... ווי אַלט קען ער זיין?... דער טאַנע־בוים זאָגט, אַז ער איז פיער טויזענד יאָהר, אָבער איך

בין זיכער אַז ער איבערטרייבט... הערט זיך צו, ער וועט אונז דערצעהלען אַלעס, אין וואָס ס'האַנדעלט זיך...

(דער דעמב קומט לאַנגזאַם צו. ער איז אויסערגעוועהנליך אַלט, בעקרוינט מיט געוועקס און אָנגעטהאָן אין אַ לאַנגען גרינעם מאַנטעל מיט אַ זוים פון מאָך. ער איז בלינד; זיין ווייסע באָרד שוועבט דורך דעם ווינד, מיט איין האַנד שטיצט ער זיך אויף אַ גראָבען געדרעהטען שטעקען און מיט דער אַנדערער האַנד אויף אַ יונגען דעמבאָוועץ בוימעל, וועלכער דינט איהם אַלס וועג-ווייזער. דער בלויער פויגעל שטעהט אויף זיין אַקסעל. ביי זיין צוקומען שטעלען זיך אַלע בוימער אין אַ גלייכער רייהע און זיי בויגען זיך מיט גרויס דרך ארץ.)

טילטיל. ער האָט דעם בלויען פויגעל!... שנעל! שנעל!... אָט איז ער!... גיט איהם מיר!...

די בוימער. שאַ, שטיל!...

די קאַץ (צו טילטיל'ן). נעהמט אַראָב דאָס היטעל, ס'איז דער דעמב!...

דער דעמב (צו טילטיל'ן). ווער ביזטו?...

טילטיל. טילטיל, הערר... ווען קען איך בעקומען דעם בלויען פויגעל?...

דער דעמב. טילטיל, דעם האָלץ־האַקערס זוהן?...

טילטיל. יאָ, הערר!...

דער דעמב. דיין פאָטער האָט אונז אַזוי פיעל שלעכטעס געטהון... אין מיין פאַמיליע אַליין, האָט ער דער'הרג'עט זעקס הונדערט פון מיינע זיהן, פיער הונדערט זיבען און צוואַנציג פעטערס און מוהמעס, צוועלף הונדערט קאָזינס פון ביידע געשלעכטער, דריי הונדערט און אַכציג שנירס און צוועלף־טויזענד אור־איינקלאַך!...

טילטיל. כ'ווייס גאָר ניט דערפון, מיין הערר... ער האָט דאָס ניט געטהון מיט אַבזיכט...

דער דעמב. נאָך וואָס ביזטו אַהער געקומען; און וואָרום האָסטו אַרויסגעלאָזען אונזערע נשמות פון זייערע קערפערס?...

טילטיל. איך בעט אייך ענטשולדיגונג, מיין הערר, פאַר דעם

וואָס כ'האָב אייך בעאונרוהיגט; די קאַץ האָט מיר געזאָגט, אַז איהר וועט מיר זאָגען, וואו דער בלויער פויגעל געפינט זיך...

ד ע ר ד ע מ ב. יאָ, איך וויים, אַז דו זוכסט דעם בלויען פויגעל, דאָס הייסט, דעם גרויסען סוד פון די זאַכען און פון דאָס גליק, אום דער מענש זאָל קענען מאַכען אונזער שקלאַפעריי נאָך גרעסער...

ט י ל ט י ל. אָה, ניין, מיין הערר; כ'דאַרף איהם פאַר דער קליינער טאָכטער פון דער צויבערין בערילון, וועלכע איז זעהר קראַנק...

ד ע ר ד ע מ ב (מאַכט איהם שווייגען מיט אַ בעוועגונג). גענוג!... איך הער ניט די חיות... וואו זיינען זיי?... דאָס אַלעס אינטערעסירט זיי גראַדע ווי אונז... מיר, די בוימער, טאָרען אויף זיך ניט נעהמען די גאַנצע פעראַנטוואָרטליכקייט פון די שטרענגע מאָס־רעגלען, וועלכע זיינען געוואָרען נויטווענדיג... אין דעם טאָג ווען די מענשען וועלען ערפאַהרען, אַז מיר האָבען געטהון, דאָס וואָס מיר האָבען בדעה צו טהון, דאַן וועלען פאָרקומען שרעקליכע מעשים פון געגען־געוואַלט... ס'איז דערפאַר נייטיג, אַז אונזער אָבמאַך זאָל זיין מיט דער איינשטימונג פון אַלע און אונזער שווייגען זאָל אויך זיין דאָס זעלבע...

ד ע ר ט אַ נ ע־ב ו י ם (אַריבערקוקענדיג איבער אַלע אַנדערע בוימער). די חיות קומען... זיי פאָלגען נאָך דעם קראָליק... אָט זיינען די נשמות פון'ם פערד, פון'ם שטיער אָקס, פון'ם אָקס, פון דער קוה, פון'ם וואָלף, פון דער שאָף, פון'ם חזיר, פון'ם האָהן, פון דער ציג, פון'ם עזעל און פון דעם בער...

(עס קומען אַריין די נשמות פון די חיות, זיי קומען אין דער רייהע, ווי דער טאַנע-בוים רעכענט אויס זייערע נעמען און זיי זעצען זיך אַנידער נעבען די בוימער; מיט דער אויסנאַהמע פון דער ציג, וועלכע בראָדזשעט אַרום אַהער און אַהין, און פון דעם חזיר, וועלכער גראָבט מיט דער נאָז צווישען די וואָרצלען.)

ד ע ר ד ע מ ב. זיינען אַלע דאָ אַנוועזענד?...

ד ע ר ק ר אָ ל י ק. די הוהן האָט ניט געקענט איבערלאָזען

איהרע אייער, דער האָז איז אויף אַ שפּאַציר, דעם הירש טהוט וועה דער האָרן, דער פוקס איז קראַנק — אָט דאָ איז דעם דאָקטאָרס צייגנים — די גאַנז האָט ניט פערשטאַנען, און דער אינדיק איז אַנטלאָפען אין כעס...

דער דעמב. ס'איז זעהר צו בעדויערען, וואָס די אַלע פעהלען אוים... אָבער טראָץ דעם האָבען מיר דאָ אַ גענוגענדע צאָהל... איהר ווייסט, מיינע ברידער, אין וואָס ס'האַנדעלט זיך. דאָס קינד, וואָס איהר זעהט פאַר אייך, קען, אַ דאַנק דער קמיע, וואָס מען האָט צוגע'גנב'ט פון די כחות פון דער ערד, צונעהמען דעם בלויען פויגעל און דערמיט אַרויסרייסען פון אונז דעם סוד, וועלכען מיר האָבען בעהאַלטען זינט דעם אָנפאַנג פון דעם לעבען... מיר קענען גענוג גוט דעם מענשען און ס'קען ביי אונז גאָר קיין צווייפעל ניט זיין וועגען דעם שיקזאַל, וואָס ער בעהאַלט פאַר אונז קוים וועט ער בעווינען דעם סוד. אָט דערפאַר דוכט זיך מיר, אַז יעדע אונענטשלאָסענהייט וועט זיין נאַריש און פערברעכעריש... ס'איז אַנ'ערנסטער מאָמענט; דאָס קינד מוז פערשווינדען איידער ס'איז נאָך צו שפעט!...

טילטיל. וואָס זאָגט ער?

דער הונד (אַרומדרעהענדיג זיך אַרום דעם דעמב און צייגענדיג איהם זיינע צייהנער). דו זעהסט מיינע צייהנער, דו אַלטער קריפּעל, דו?...

דער בוכע־בוים (אויפגערעגט). ער בעליידיגט דעם דעמב!...

דער דעמב. איז דאָס דער הונד?... טרייבט איהם אַרוים! מיר טאָרען ניט דולדען קיין פעררעטהער צווישען אונז!...

די קאַץ (אין אַ זייט צו טילטיל'ן). שיקט אַוועק דעם הונד... ס'איז אַ מיספערשטענדנים... פערלאָזט אייך אויף מיר; איך וועל שוין אַלעס רעכט מאַכען... אָבער שיקט איהם אַוועק גיך ווי איהר קענט נאָר...

טילטיל. דו וועסט אַוועק געהן פון דאַנען?...

דער הונד. לאָמיך צורייסען די מאָך פאַנטאָפעל פון דעם

אַלטען שלעפּער !... דאָס וועט זיין אַ געלעכטער !...

טילטיל. האַלט דאָס מויל !... און זיי אויס די צייט פון דאַנען !... אַוועק, דו מיאום בעשעפעניש !...

דער הונד. גאַנץ גוט, גאַנץ גוט, איך געה... איך וועל צוריק קומען ווען דו וועסט מיך דאַרפען...

די קאַץ (אין א זייט צו טילטיל׳ן). ס׳וואָלט געווען ראַטהזאַם איהם צו בינדען אין קייטען, ער קען נאָך אָבטהון עפּעס אַ שפּיצעל ; די בוימער וועלען זיך אויפרעגען און עס וועט זיך שלעכט ענדיגען...

טילטיל. וואָס קען איך טהון ?... כ׳האָב פערלוירען זיין שטריקעל...

די קאַץ. אָט קומט דער עפיך מיט שטאַרקע קייטען.

דער הונד (קנורענדיג). איך וועל צוריק קומען, איך וועל צוריק קומען... אַך ! דו פוס־קראַנקער ! דו טשאַכאָטניק איינער !... בינטעל אַלטע פערקריפּעלטע געוויקסע, בינטעל אַלטע וואָרצלען !... די קאַץ אַרבייט דאָס אַלעס אָן... וואָס האָסטו אָנגערעדט יודאַ, טיגער, שלאַנג !... האַו ! האַו ! האַו !...

די קאַץ. איהר זעהט, ער בעליידיגט די גאַנצע וועלט...

טילטיל. ריכטיג, ער איז אונערטרעגליך, מען קען דורך איהם ניט הערען אַ וואָרט... הערר עפיך, ווילט איהר אַזוי גוט זיין איהם בינדען אין קייטען ?...

דער עפיך (צוגעהענדיג מיט פּחד צום הונד). וועט ער ניט בייסען ? ...

דער הונד (קנורענדיג) פערקעהרט ! פערקעהרט !... ער וועט דיך קושען... ווארט נאָר און זעה... קום נאָר אַהער, קום נאָר אַהער, דו אַלט בינטעל פלעכטלאַך, דו !...

טילטיל (סטראַשענדיג איהם מיט זיין שטעקען) טילאָ !...

דער הונד (זיך בייגענדיג צו טילטיל׳ס פיס און דרעהענדיג מיט דעם עק). וואָס זאָל איך טהון מיין קליינער גאָט ?...

טילטיל. ליג איין גלייך... וואַרף דיר אונטער דעם עפיך... לאָז ער דיך בינדען, אָדער...

דער הונד (קנורענדיג צווישען די צייהן, בשעת דער עפיך בינדט איהם). בינטעל פּלעכטלאַך!... שטריק פון הענקער!... שנור פון קאַלב!... קייט פון חזיר!... מיין קליינער גאָט, זעה!... ער שניידט מיר אָב די נעגעל!... ער דערווערגט מיך!...

טילטיל. ס'אַרט מיך ניט!... דו ביזט אַליין שולדיג!... זיי שטיל, פערהאַלט זיך רוהיג, דו ביזט אונערטרעגליך!...

דער הונד. ס'איז אַלץ איינס, דו ביזט געפעהלט... זיי האָבען שלעכטע אַבזיכטען... מיין קליינער גאָט, זיי פאָרזיכטיג!... ער פערמאַכט מיר דאָס מויל!... איך קען מעהר ניט רעדען!...

דער עפיך (וועלכער האָט געבונדען דעם הונד, ווי מען פער-בינדט אַ פעקעל). וואו זאָלען מיר איהם אַנידערלעגען?... איך האָב איהם פערשטאָפּט דאָס מויל אויסגעצייכענט... ער קען מעהר אַ וואָרט ניט זאָגען...

דער דעמב. בינדט איהם צו פעסט דאָרט, אונטער מיין בוים-קערפּער, צו אַ וואָרצעל... מיר וועלען שפּעטער בעשטימען, וואָס מיר קענען אַמבעסטען מיט איהם טהון... (דער עפיך און דער פּאַפּעלבוים טראָגען אַוועק דעם הונד הינטער דעם דעמב'ס בוים-קערפּער.) איז דאָס שוין פערטיג?... גוט, איצט אַז מיר זיינען שוין פריי פון דעם אונגעווינשטען עדות, פון דעם פעררעטהער, לאָמיר משפּט'ן לויט אונזער גערעכטיגקייט און לויט אונזער אמת... מיין אויפרעגונג, איך וויל עס ניט פאַר אייך פערבאָרגען, איז טיעף און שמערצליך... ס'איז דאָס ערשטע מאָל, וואָס ס'קומט אונז אויס צו משפּט'ן אַ מענשען און איהם מאַכען פיהלען אונזער מאַכט... איך גלויב ניט, אַז נאָך די רעות וואָס ער האָט אונז געטהון, נאָך דער גרויזאַמער אונגערעכטיגקייט וואָס מיר האָבען געליטען, קען נאָך זיין דער קלענסטער צווייפעל וועגען דעם אורטהייל וואָס ערוואַרטעט איהם...

אַלע בוימער און אַלע חיות. ניין! ניין! ניין!... קיין ברעקעל צווייפעל!... תליה!... טויט!... די אונגערעכטיגקייט איז

געוועזן אַזוי גרויס!... די בעהאַנדלונג אַזוי שלעכט!... ס'האָט געדויערט אַזאַ לאַנגע צייט!... לאָמיר איהם צושמעטערן!... לאָמיר איהם אויפ־עסען!... שוין!... תיכף!... שוין!...

טילטיל (צו דער קאַץ). וואָס איז דאָס מיט זיי?... זיינען זיי עפּעס אונצופרידען?...

די קאַץ. זייט ניט בעזאָרגט... זיי זיינען אַביסעל געערגערט, וואָס דער פריהלינג האָט פערשפעטיגט... פערלאָזט אייך אויף מיר; איך וועל אַלעס גוט מאַכען...

דער דעמב. די איינשטימיגקייט איז געווען אונפערמיידליך... מיר מוזען איצט בעשטימען, אום צו פערמיידען געגען־געוואַלט, וואָס פאַר אַ הינריכטונגס־מיטעל עס וועט זיין פּראַקטישער, לייכטער, שנעלער און זיכערער; וועלכעס מיטעל עס וועט לאָזען די וועניגס־טע סמנים פון בעשולדיגונג, ווען דער מענש וועט אויסגעפינען די קליינע קערפּער אין דעם וואַלד...

טילטיל. וואָס געהט דאָ עפּעס פאָר?... צו וואָס ציעלט ער זיך... ער האָט דעם בלויען פויגעל, זאָל ער איהם איבערגעבען...

דער שטיער אָקס (אַרויסטרעטענדיג). דאָס פּראַקטישסטע און זיכערסטע מיטעל איז אַ גוטער שטאָך מיט די הערנער אין'ם שפּיץ פון'ם בויך... זאָל איך צו זיי צוגעהן?...

דער דעמב. ווער זאָגט דאָס?...

די קאַץ. ס'איז דער שטיער אָקס.

די קוה. ס'וואָלט גלייכער געווען דו זאָלסט זיך פערהאַלטען רוהיג... איך וויל זיך ניט מישען אין דעם... איך האָב זיך צו פּי־טערען מיט דאָס גאַנצע גראָז פון די פעלדער, וועלכע דו קענסט זעהן אַרום אין דער בלויער ליכט פון דער לבנה... איך האָב גענוג צו טהון...

דער אָקס. איך אויך... פון דעסטוועגען שטים איך איין צו סאַי וואָס פון פאָראויס...

דער בוכע־בוים. איך קען געבען מיין העכסטע צווייג זיי אויפצוהענגען...

דער עפּיך. און איך די פּעטליע...

דער טאנע־בוים. און איך די ברייטער פֿאַר זייער קליי־נעם זאַרג.

דער ציפּרעס־בוים. און איך אַ שטענדיגע בעוויליגונג פֿאַר אַ קבר.

דער וויערבע־בוים. דאָס איינפֿאַכסטע מיטעל וואָלט געווען זיי אַריינצוואוואַרפֿען אין איינעם פֿון מיינע טייכען... איך וואָלט דאָס אויסגעפֿיהרט....

דער לינדען־בוים (מיט אַ בערוהיגענדען טאָן). האַלט, האַלט... איז דען ווירקליך נויטיג צו געברויכען זעהר שטרענגע מיטלען? זיי זיינען נאָך זעהר יונג... מיר קענען גאַנץ איינפֿאַך פֿערהיטען, אַז זיי זאָלען אונז ניט קענען קיין שלעכטעס טהון, דורך דעם וואָס מיר זאָלען זיי פֿערשפּאַרען אין אַ פֿערצוימונג, וואָס איך וואָלט זיך אונטערנעהמען צו שאַפֿען דורך דאָס פּפֿלאַנצען זיך אַרום און אַרום...

דער דעמב. ווער זאָגט דאָס?... מיר שיינט אַז איך דערקען די האָניג־זיעסע טענער פֿון דעם לינדען־בוים...

דער טאַנע־בוים. יאָ, ער איז עס...

דער דעמב. אַזוי, איז דאָ צווישען אונז אויך אַ פֿעררעטהער ווי צווישען די חיות?... ביז איצט האָבען מיר נאָר געהאַט צו בעד־דויערן די אונטרייהייט פֿון די פֿרוכטען־בוימער; אָבער זיי זיינען ניט קיין העכטע אמת'ע בוימער...

דער חזיר (דרעהענדיג מיט זיינע קליינע אויגלאַך מיט אַ פֿרע־סערישען אַפּעטיט). איך דענק, אַז צוערשט זאָלען מיר אויפֿעסען די קליינע מיידעל... זי דאַרף זיין זעהר געשמאַק...

טילטיל. וואָס זאָגט ער?... וואַרט נאָר אַביסעל, דו חזיר איינער...

די קאַץ. איך וויים ניט וואָס ס'איז מיט זיי; נאָר עפּעס זעהט עס גאָר ניט פֿרייהליך אויס...

דער דעמב. שטיל זאָל זיין!... וואָס מיר האָבען צו בעשטימען איז, וועלכער פֿון אונז זאָל האָבען דעם כבוד צו געבען דעם ערשטען

קלאַפּ; ווער עס זאָל אָבווענדען פֿון אונזערע קעפּ די גרעסטע גע-
פֿאַהר, וואָס האָט אונז ווען עס איז געסטראַשעט זינט דער געבורט
פֿון דעם מענשען...

דער טאַנע-בוים. אייך, אונזער קעניג און פּאַטריאַרך,
בעלאַנגט דער כבוד...

דער דעמב. ס'איז דער טאַנע-בוים, וועלכער זאָגט דאָס?...
ליידער! איך בין צו אַלט!... איך בין בלינד, קראַנק, און מיינע
געלעהמטע גלידער פֿאָלגען מיך ניט מעהר... ניין, אייך, מיין ברו-
דער, וואָס איהר זיינט שטענדיג גרין, שטענדיג גלייך, אייך, וואָס
איהר האָט בייגעוואָהנט די געבורט פֿון די מייסטע בוימער, אייך
געהער, דורך מיין אונפֿעהיגקייט, די עהרע צו בעגעהן די נאָבעלע
טהאַט פֿון אונזער בעפֿרייאונג...

דער טאַנע-בוים. איך דאַנק אייך, מיין עהרווירדיגער
פֿאָטער... אָבער אַזוי ווי מיר קומט שוין דער כבוד מקבר צו זיין
די צוויי קרבנות, וויל איך ניט אויפֿוועקען די בערעכטיגטע קנאה פֿון
מיינע קאָלעגען; און איך דענק, אַז נאָך אונז צוויי, איז דער עלטסטער,
דער עהרווירדיגסטער און דער וואָס בעזיצט די בעסטע בולאַווקע,
דער בוכע-בוים...

דער בוכע-בוים. איהר ווייסט גאַנץ גוט, אַז איך בין
דורכגעגעסען פֿון ווערים און אויף מיין בולאַווקע קען מען זיך ניט
מעהר פֿערלאָזען... נאָר דער אולם-בוים, און דער ציפּרעס-בוים
בעזיצען מעכטיגע וואַפֿען...

דער אולם-בוים. איך וואָלט זיך ניט געלאָזט בעטען;
אָבער איך קען זיך ניט האַלטען גלייך... אַ מויל-וואורף האָט די
נאַכט אונטערגעגראָבען מיין גרויסען פֿוס-פֿינגער...

דער ציפּרעס-בוים. וואָס אָנבעטרעפֿט מיר, בין איך
פֿערטיג... אָבער, אַזוי ווי איך וועל, ווי מיין ברודער, דער טאַנע-
בוים, האָבען, אויב ניט די פּריוועלעגיע זיי מקבר צו זיין, וועניגסטענס
דעם פֿאָרצוג צו קלאָגען איבער זייער קבר... וואָלט דאָס געווען אַן

אונגעזעצליכע פערכאפעניש פון מעהרער אמטען... בעט דעם פאפעל־בוים...

דער פאפעל־בוים. מיך?... מיינט איהר דאס ערענסט?... איהר ווייסט דאך, אז מיין האלץ איז ווייכער ווי דאס פלייש פון א קינד!... און אחוץ דעם, וויים איך ניט וואס מיט מיר איז... איך ציטער פון פיבער... גיט נאר א קוק צו מיינע בלעטער... איך האב זיך געמווזט פערקיהלען היינט אין דער פריה ביים זוננען־אויפגאנג...

דער דעמב (אויסברעכענדיג מיט אויפרעגונג). איהר האט מורא פאר דעם מענשען!... אפילו די אונבעשיצטע און אונבעוואפענטע קליינע קינדער ערוועקען אין אייך די געהיימע שרעק, וואס האט אונז שטענדיג געמאכט פאר די שקלאפען, וועלכע מיר זיינען!... נו גוט, ניט מעהר! ס'איז גענוג!... אזוי ווי די פערהעלטניסע זיינען גונסטיג, און אזוי ווי די געלעגענהייט איז אן אונפערגלייכבארע, וועל איך, אלט פערקריפעלט, ציטערענדיג און בלינד ווי איך בין, אליין געהן אקעגען דעם אייביגען שונא?... וואו איז ער?...

(טאפענדיג מיט זיין שטעקען, לאזט ער זיך געהן צו טילטיל'ן.)

טילטיל (ארויסנעהמענדיג דאס מעסער פון זיין קעשענע). אויף מיר וויל ער קומען, דער אלטער, מיט זיין גראבען שטעקען...

אלע ביימער (ארויסלאזענדיג א געשריי פון שרעק, געהען צו אין מיטען און האלטען צוריק דעם דעמב). דאס מעסער!... זיי פארזיכטיג!... דאס מעסער!...

דער דעמב (רייסענדיג זיך). לאזט מיך געהן!... וואס האט דאס פאר א בעדייטונג!... דאס מעסער אדער די האק!... ווער האלט מיך צוריק?... וואס! איהר אלע זיינט דא... (ארואבלאזענדיג זיין שטעקען.) זאל זיין אזוי!... שאנדע צו אונז!... לאזען די חיות אונז בעפרייען!...

שטיער אקס. אזוי איז עס!... איך וועל דאס אויספיהרען!... מיט איין שטאך פון מיינע הערנער!...

דער אקס און די קוה (האלטענדיג איהם צוריק ביי דעם עק).

וואָס ווילסט דו טהון ?... זיי ניט קיין נאַר! ס'איז אַ מיאוסע געשיכטע!... זי וועט זיך ענדיגען שלעכט... מיר וועלען דערפאַר ליידען... דו לאָז נאָר צו רוה... דאָס איז אַ געשעפט פאַר די ווילדע חיות...

דער שטיער אָקס. ניין, ניין!... ס'איז מיין געשעפט!... איהר גיט נאָר אַכטונג!... אָבער האַלט מיך צוריק, אָדער עס וועט געשעהן אַנ'אונגליק...

טילטיל (צו מיטיל'ן, וועלכע שרייט דערשראָקען). האָב קיין מורא ניט!... שטעה אונטער מיר... איך האָב מיין מעסער...

דער האָהן. ער האָט מוטה געגנוג, דער קליינער!...

טילטיל. אַזוי איז עס בעשלאָסען געוואָרען; אויף מיר געהט איהר ?...

דער עזעל. גאַנץ געווים, מיין קליינער, ס'האָט דיר גענומען צו פיעל צייט, דו זאָלסט דאָס בעמערקען!...

דער חזיר. דו קענסט שוין זאָגען וידוי, דיין לעצטע שטונדע איז געקומען, אָבער בעהאַלט ניט די קליינע מיידעל... איך וויל איהר גוט אָנקוקען... איך וועל זי צו ערשט עסען...

טילטיל. וואָס האָב איך אייך געטהון ?...

די שאָף. אַ קלייניגקייט, מיין קליינענקער... אויפגעגעסען מיינע קליינע ברידער, מיינע צוויי שוועסטער, מיינע דריי פעטערס, מיין מוהמע, מיין גראָספאַטער, און מיין גראָסמוטער... וואַרט, וואַרט, ווען דו וועסט ליגען אויף דער ערד וועסטו זעהן, אַז מיר האָבען אויך ציינער...

דער עזעל. און אַז איך האָב קאָפיטעס!...

דער פערד (שטאָלץ אויפטרעטענדיג). איהר וועט זעהן, וואָס איהר וועט זעהן!... וואָלט איהר וועלען אַז איך זאָל אייך צורייסען מיט די צייהן אָדער אייך צוקלאַפּען מיט דאָס בריקען פון מיינע פים ?... (ער געהט צו מיט גאוה צו טילטיל'ן, וועלכער הויבט אויף געגען איהם זיין מעסער. פלוצלינג ווערט דאָס פערד ערגריפען פון שרעק, קעהרט זיך אום און אַנטלויפט.) אַך! ניין!... דאָס איז ניט ריכטיג!... דאָס איז

ניט לויט דעם רעגולאַמענט!... ער פֿערטהיידיגט זיך גאָר!...

דער האָהן (אונפֿעהיג צו פֿערבאָרגען זיין בעוואונדערונג). דער קליינער איז אַ וואוילער יונג!...

דער חזיר (צום בער און צום וואָלף). לאָמיר אַלע צוזאַמען זיי בעפֿאַלען... איך וועל אייך אונטערשטיצען פֿון הינטען... מיר וועלען זיי אומוואַרפֿען און זיך צוטהיילען מיט דער קליינע מיידעל, ווען זי וועט ליעגען אויף דער ערד...

דער וואָלף. ציה אָב זייער אויפֿמערקזאַמקייט... איך וועל זיך אַרומדרעהען...

(ער דרעהט זיך אַרום טילטיל'ן וועלכען ער בעפֿאַלט פֿון הינטען און קעהרט איהם איבער.)

טילטיל. דו אַכזר!... (ער הויבט זיך אויף איין קניה, בעוועגט דאָס מעסער רעכטס און לינקס און זוכט צו בעשיצען זיין קליינע שוועסטער, וועלכע קוויטשעט פֿון שרעק. זעהענדיג איהם איבערגעקעהרט, קומען צו אַלע חיות און בוימער און זיי ווילען איהם שלאָגען. טילטיל שרייט פֿערצווייפֿעלט נאָך הילף.) הילף! הילף!... טילאָ! טילאָ!... וואו איז די קאַץ?... טילאָ! טילעט! טילעט!... קומט! קומט!...

די קאַץ. (היפּאָקריטיש זיך צוריקהאַלטענדיג). איך קען ניט געהן... איך האָב זיך אויסגעלינקט אַ לאַפּע...

טילטיל (דערלאַנגענדיג קלעפּ רעכטס און לינקס און פֿערטהיידיגענדיג זיך ווי ווייט ער קען). הילף!... טילאָ! טילאָ!... כ'קען ניט ווידערשטעהן!... זיי זיינען צו פֿיעלע!... דער בער! דער חזיר, דער וואָלף! דער עזעל! דער טאַנע-בוים! דער פּאַפּעל בוים!... טילאָ! טילאָ! טילאָ!...

(נאָכשלעפּענדיג זיינע צוריסענע קייטען, קומט דער הונד צולויפֿען פֿון הינטער דעם קערפּער פֿון דעם דעמב און דורכשטופּענדיג זיך דורך די בוימער און בהמות, קומט ער צו טילטיל'ן, וועלכען ער פֿערטהיידיגט זעהר ענערגיש.)

דער הונד (בייסענדיג שטאַרק די פֿון אַרום). אָט דאָ בין איך! אָט דאָ, מיין קליינער גאָט!... האָב קיין מורא ניט! אויף זיי!... איך ווייס ווי צו בענוצען מיינע צייהן!... אָט דאָ איז איינער פֿאַר

דיר, בער, אין דיינע גראָבע לענדען... אַנו, ווער פֿערלאַנגט נאָך איינעם ?... אָט איז איינער פֿאַר דעם חזיר, און דער איז פֿאַר דעם פֿערד, און דער איז פֿאַר'ן עק פֿון שטיער אָקס... אָט אַזוי, איך האָב צוריסען דעם בוכע-בוים'ס הויזען און דעם דעמבס ראָק !... דער טאַנע-בוים מאַכט פֿיס !... אוף, ס'איז אַ שווער שטיקעל אַרבייט !...

טילטיל (ערמיעדעט). איך קען ניט מעהר !... דער ציפּרעס־בוים האָט מיר געגעבען אַ שטאַרקען זעץ אין קאָפּ...

דער הונד. האַו !... דאָס איז דער ווייערבע־בוים !... ער האָט צובראָכען מיין לאַפּע !...

טילטיל. זיי קומען צוריק ! אַלע צוזאַמען !... דאָס מאָל איז דער וואָלף !...

דער הונד. וואַרט, איך וועל איהם אויך געבען איינעם !...

דער וואָלף. אידיאָט !... אונזער ברודער !... זיין פֿאָטער האָט דערטרונקען דיינע זיבען קליינע הינטעלאַך !...

דער הונד. גאַנץ גוט האָט ער געטהון !... זיי האָבען אויס־געזעהן גראַדע ווי דו !...

אַלע בוימער און חיות. פֿעררעטהער !... אידיאָט !... רענעגאַט !... פֿערברעכער !... דומקאָפּ !... יודא !... פֿערלאָז איהם !... ער איז אַ טויטער, אַ פֿערלוירענער !... קום אַריבער צו אונז !...

דער הונד (בעגייסטערט פֿון איבערגעבענהייט און טרייהייט). ניין ! ניין !... איך אַליין געגען אייך אַלע !... קיין מאָל ניט ! קיין מאָל ניט !... געטריי צו די געטער ! צו די בעסטע ! צו די גרעסטע !... (צו טילטיל'ן). זיי פֿאָרזיכטיג, דאָ איז דער בער !... היט זיך פֿאַר דעם שטיר אָקס !... איך וועל אַרויפֿשפּרינגען אויף זיין האַלז... האַו... דאָס איז אַ בריקע... דער עזעל האָט צובראָכען צוויי פֿון מיינע צייהן...

טילטיל. כ'בין פֿערלוירען, טילאָ !... אַך !... דאָס איז געוועזען אַ קלאַפּ פֿון'ם אולם־בוים... זעה מיין האַנד, זי בלוטעט... אוי, דער וואָלף און דער חזיר...

דער הונד. וואַרט, מיין קליינער גאָט... לאָמיך דיך קושען... דאָ, אַ גוטען לעק... דאָס וועט דיר טהון גוט... האַלט דיך הינטער מיר... זיי וואַגען ניט צוריק צו קומען... דאָך!... אָט זיי קומען צוריק... דאָס מאָל איז דער צושטאַנד גאַנץ ערענסט!... מיר מוזען זיין ענטשלאָסען!...

טילטיל (פאַלענדיג צו דער ערד). ניין, כ'קען לענגער ניט אויסהאַלטען!...

דער הונד (צוהערענדיג זיך). זי קומט! איך הער זי, איך שפיר זי!...

טילטיל. וואו?... ווער?...

דער הונד. אָט דאָרט! אָט דאָרט!... ס'איז די ליכט!... זי האָט אונז געפונען!... געראַטעוועט, מיין קליינער קעניג!... קוש מיך!... מיר זיינען געראַטעוועט!... קוק!... זיי זיינען דערשראָקען!... זיי ציהען זיך צוריק!... זיי האָבען מורא!...

טילטיל. ליכט!... ליכט!... קומט שנעל!... איילט זיך!... זיי האָבען רעוואָלטירט!... זיי זיינען אַלע געגען אונז!...

(ליכט קומט אַריין; מיט וויפיעל זי געהט ווייטער טאָגט אַלץ מעהר און מעהר ביז ס'ווערט ליכטיג.)

די ליכט. וואָס איז?... וואָס איז געשעהן!... אָבער מיין קליינער אינגעלע, דו ווייסט ניט?... גיב אַ דרעה דעם דימענט!... און זיי וועלען אַלע צוריקקעהרען אין דער שטיל און אין דער אונפערשטענדליכקייט; און דו וועסט מעהר ניט הערען זייערע פערבאָרגענע געפיהלען...

(טילטיל גיט אַ דרעה דעם דימענט, תיכף לויפען צוריק די נשמות פון די בוימער אין זייערע קערפער, וועלכע מאַכען זיך צוריק צו, די נשמות פון די חיות פערשווינדען אויך; אַ פרידליכע קוה, אַ שאָף און אַנדערע, פיטערען זיך פון ווייטען; דער וואַלד ווערט צוריק שטיל, טילטיל קוקט זיך אַרום מיט ערשטוינען.)

טילטיל. וואו זיינען זיי?... וואָס איז מיט זיי געווען?... זיינען זיי געווען משוגע?...

די ליכט. ניין, זיי זיינען שטענדיג אַזוי, אָבער מיר ווייסען דאָס ניט, ווייל מיר זעהען עס ניט... איך האָב דיר עס נאָך פריהער געזאָגט. ס'איז געפעהרליך זיי צו ערוואַכען, ווען איך בין ניט דאָ...

טילטיל (אָבוואישענדיג זיין מעסער). נאָר אַ דאַנק דעם הונד, און ווען איך זאָל ניט געווען האָבען דאָס מעסער מיט זיך!... איך וואָלט זיך קיין מאָל ניט פאָרגעשטעלט, אַז זיי זיינען אַזוי שלעכט!...

די ליכט. דו זעהסט גאַנץ גוט, אַז דער מענש איז איינער אַליין געגען אַלעס אין דער וועלט...

דער הונד. דו ביזט ניט שטאַרק פערוואונדעט געוואָרען, מיין קליינער גאָט?...

טילטיל. גאָר ניט ערענסט... מיטיל'ן האָבען זיי גאָר ניט אָנגעריהרט... אָבער דו, מיין טהייערער טילאָ?... דיין מויל בלוטעט און דיין לאַפּע איז צובראָכען!...

דער הונד. ס'לוינט זיך ניט וועגען דעם צו רעדען... מאָרגען וועט זיך עס גאָרניט דערקענען... ס'איז אָבער געווען אַ הייסער קאַמפף!...

די קאַץ (ערשיינט פון הינטער אַ גרופּע געדיכטע בוימעלאַך, הינקענדיג) איך מיין עפּעס!... דער אָקס האָט מיר געגעבען מיט זיינע הערנער אַ זעץ אין דעם בויך... מען קען ניט זעהן קיין סמן, אָבער עס טהוט מיך שטאַרק וועה... און דער דעמב האָט צובראָכען מיין לאַפּע...

דער הונד. איך וואָלט געוואָלט וויסען וועלכע...

מיטיל (גלעטענדיג די קאַץ). מיין אָרימע טילעט, ער האָט דיר וויר־קליך?... וואו ביזט דו געווען?... איך האָב דיך ניט געזעהן...

די קאַץ (היפּאָקריטיש) מיין קליין מוטעריל, איך בין דער ערשטער פערוואונדעט געוואָרען, בשעת איך האָב אַטאַקירט דעם שמוציגען חזיר, וועלכער האָט דיך געוואָלט אויפעסען... דאַן האָט דער דעמב מיר געגעבען אַזאַ שטאַרקען קלאַפּ, דאָס איך בין גע־בליבען בעוואוסטלאָז...

דער הונד (צו דער קאַץ, קנורענדיג צווישען די צייהן). דו, מיט

דיר וואָלט איך געהאַט איצט אַ פּאָר ווערטער צו רעדען... דו זאָלסט עס האָבען צו געדענקען!...

די קאַץ (קלאָגענדיג זיך פאַר מיטיל׳ן). קליין מוטעריל, ער בע־ליידיגט מיך... ער וויל מיך שלעכטס טהון...

מיטיל (צום הונד), לאָז איהם צורוה, דו מיאוס בעשעפעניש...

(זיי געהען אַלע אָב.)

פאָרהאַנג.

פיערטער אקט.

זעקסטעס בילד.

פאר דעם פארהאנג.

(עס קומען אריין טילטיל, מיטיל, די ליכט, דער הונד, די קאץ, ברויט, פייער, צוקער, וואסער און מילך.)

די ליכט. איך האב בעקומען א בריוועל פון דער צויבערין בערילון, דורך וועלכען זי טהיילט מיר מיט, אז דער בלויער פויגעל איז וואהרשיינליך דא.

טילטיל. וואו?...

די ליכט. דא, אויף דעם בית עולם, הינטער דעם וואנד... עס שיינט, אז איינער פון די מתים פון דעם בית עולם האלט איהם בעהאלטען אין זיין קבר... מיר מוזען אויסגעפינען וועלכער... מיר וועלען זיי אלע דארפען דורכזועהן...

טילטיל. דורכזועהן?... ווי קען מען דאס טהון?...

די ליכט. ס'איז זעהר איינפאך: אין מיטען נאכט, אום מען זאל זיי ניט צו פיעל שטערן, וועסטו א דרעה טהון דעם דימענט. מיר וועלען זיי דאן זעהן ארויסקומען פון דער ערד; מיר וועלען אויך זעהן די, וועלכע וועלען ניט ארויסקומען, ווי זיי ליגען אין זייערע קברים...

טילטיל. וועלען זיי ניט זיין אויפגערעגט?...

די ליכט. א ברעקעל ניט; זיי וועלען דאס גאר ניט וויסען... זיי האבען ניט ליעב, אז מען זאל זיי שטערן, אבער אזוי ווי ס'אי

סאַי ווי סאַי ביי זיי אַ מנהג אַרויסצוקומען ביינאַכט ווען דאָס זיי גאָרניט אַרען...

טילטיל. פֿאַר וואָס זיינען ברויט, צוקער און מילך אַזוי בלאַס און פֿאַר וואָס זאָגען זיי גאָרניט?...

מילך (שאָקלענדיג זיך). איך פֿיהל אַז איך וועל אומפֿאַלען...

די ליכט (אין אַ זייט צו טילטיל׳ן). קימער דיך ניט אין זיי... זיי האָבען מורא פֿאַר די מתים...

פֿייער (לוסטיג). איך האָב פֿאַר זיי קיין מורא ניט!... איך בין געוואוינט זיי צו פֿערברענען... ס׳איז געווען אַ צייט, ווען איך פֿלעג זיי אַלע פֿערברענען... ס איז דעמאָלט געווען פֿיעל אַמוזירענדער ווי איצט...

טילטיל, און פֿאַר וואָס ציטערט טילאָ?... האָט ער אויך מורא?...

דער הונד. איך?... איך ציטער ניט!... איך האָב קיין מאָל קיין מורא ניט; אָבער ווען דו וואָלסט אַוועקגעגאַנגען וואָלט איך אויך מיטגעגאַנגען...

טילטיל. און די קאַץ האָט גאָר ניט צו זאָגען?...

די קאַץ (געהיימניספֿול). איך וויים וואָס איז וואָס...

טילטיל (צו ליכט). דו געהסט מיט אונז?...

די ליכט. ניין; ס׳איז גלייכער, אַז איך זאָל בלייבען ביים טויער פֿון בית עולם מיט די געגענשטענדע און מיט די חיות... פֿיעלע פֿון זיי וועלען זיך שרעקען און איך האָב מורא, אַז די איבע־ריגע וועלען זיך שלעכט אויפֿפֿיהרען... דער פֿייער איבערהויפּט, וועט וועלען פֿערברענען די מתים, ווי אין די אַלטע צייטען, און דאָס ווערט איצט מעהר ניט געטהון... איך וועל דיך לאָזען אַליין מיט מיטיל׳ן...

טילטיל. און טילאָ בלייבט ניט מיט אונז?...

דער הונד. יאָ, יאָ, איך בלייב; איך בלייב דאָ! איך וויל בלייבען מיט מיין קליינעם גאָט!...

די ליכט. ס׳איז אונמעגליך... דער בעפֿעהל פֿון דער צווי־

בערין איז אַן ענטשיעדענער; אחוץ דעם איז ניטאָ פאַר וואָס מורא צו האָבען...

ד ע ר ה ו נ ד. זעהר גוט, זעהר גוט, ס'איז קיין אונטערשיעד ניט... אויב זיי זיינען בייז, מיין קליינער גאָט, דאַרפסט דו נאָר אָט דאָס טהון (ער פייפט.) און דו וועסט זעהן... ס'וועט זיין פונקט ווי אין וואַלד: האַו! האַו! האַו!...

ד י ל י כ ט. קומט, אַדיע, מיינע ליעבע קינדער... איך וועל ניט זיין ווייט אַוועק... (זי קושט די קינדער.) די וועלכע ליעבען מיך און וועלכע איך ליעב, וועלען מיך שטענדיג געפינען... (צו די חיות און געגענשטענדע.) איהר אַלע, דאָ־אַרום...

(זי געהט אַוועק מיט די געגענשטענדע און מיט די חיות. די קינדער בלייבען אַליין אין מיטען פון דער ביהנע. דער פאָרהאַנג הויבט זיך אויף און דעקט אויף דאָס זיבעטע בילד.)

זיבעטעס בילד.

דער בית עולם.

ס'איז ביי נאַכט, די לבנה שיינט, אַ בית עולם אויף אַ פעלד. פיעלע קברים, קליינע בערגעלאַך בעדעקט מיט גראָז, צלמים פון האָלץ, שטיינערנע מצבות און אַנדערע.

(טילטיל און מיטיל שטעהען נעבען אַ שטיינערנע-וויל.)

מיטיל. איך האָב מורא.

טילטיל (מיט אונזיכערהייט). איך, איך האָב קיין מאָל קיין מורא ניט...

מיטיל. זיינען זיי שלעכט, די מתים, זאָג?...

טילטיל. אָה ניין, זיי לעבען דאָך ניט!...

מיטיל. דו האָסט שוין געזעהן אַ מת?...

טילטיל. יאָ, איינמאָל, לאַנג צוריק, ווען איך בין נאָך געווען גאָר יונג...

מיטיל. ווי האָט ער אויסגעזעהן, זאָג?...

טילטיל. ער איז געווען אין גאַנצען ווייס, זעהר שטיל און זעהר קאַלט, און ער האָט אויך ניט גערעדט...

מיטיל. וועלען מיר זיי זעהן, זאָג?...

טילטיל. גאַנץ געוויס, ווייל די ליכט האָט עס פערשפּראָכען...

מיטיל. וואו זיינען זיי, די מתים?...

טילטיל. דאָ, הינטער דאָס גראָז, אָדער הינטער די גרויסע שטיינער...

מיטיל. זיינען זיי דאָ שטענדיג?...

טילטיל. יאָ.

מ י ט י ל (ציי‍געגדיג צו די מצבות). זיינען דאָס די טהירען צו זייערע הייזער?...

ט י ל ט י ל. יאָ.

מ י ט י ל. געהען זיי אַרויס ווען ס'איז שעהן?...

ט י ל ט י ל. זיי קענען ניט אַרויסגעהן, ווי נאָר ביינאַכט?...

מ י ט י ל. פאַר וואָס?...

ט י ל ט י ל. ווייל זיי זיינען נאָר אין די העמדער...

מ י ט י ל. געהען זיי אויך אַרויס ווען עס רעגענט?...

ט י ל ט י ל. ווען עס רעגענט זיצען זיי אין דער היים...

מ י ט י ל. אין זייערע הייזער איז שעהן, זאָג?...

ט י ל ט י ל. זיי זאָגען, אַז ס'איז זעהר ענג...

מ י ט י ל. האָבען זיי קליינע קינדערלאַך?...

ט י ל ט י ל. גאַנץ געוויס; זיי האָבען אַלע די, וועלכע שטאַרבען...

מ י ט י ל. און פון וואָס לעבען זיי?...

ט י ל ט י ל. זיי עסען וואָרצלען...

מ י ט י ל. וועלען מיר זיי זעהן?...

ט י ל ט י ל. גאַנץ געוויס, מיר זעהען אַלעס, ווען איך דרעה דעם דימענט.

מ י ט י ל. און וואָס וועלען זיי זאָגען?...

ט י ל ט י ל. זיי וועלען גאָר ניט זאָגען, ווייל זיי רעדען ניט...

מ י ט י ל. פאַר וואָס רעדען זיי ניט?...

ט י ל ט י ל. ווייל זיי האָבען גאָר ניט צו זאָגען...

מ י ט י ל. פאַר וואָס האָבען זיי גאָר ניט צו זאָגען?

ט י ל ט י ל. האַ, דו דולסט מיר אַ קאָפּ...

(אַ שטילשווייגען.)

מ י ט י ל. ווען וועסט דו אַ דרעה טהון דעם דימענט?...

ט י ל ט י ל. דו האָסט גוט געהערט, ווי די ליכט האָט געזאָגט, אַז כ'דאַרף וואַרטען ביז מיטען-נאַכט, ווייל דאָס שטערט זיי ווענינגער...

מ י ט י ל. פאַר וואָס שטערט זיי דאָס ווענינגער?...

ט י ל ט י ל. ווייל דעמאָלט איז די שטונדע, ווען זיי געהען אַרויס שעפּען לופט...

מיטיל. איז נאָך ניט מיטען נאַכט?...

טילטיל. דו זעהסט דעם זייגער אין דעם קירכען־טהורם?...

מיטיל. יאָ, איך קען זאָגאַר זעהן דעם קליינעם ווייזער...

טילטיל. נו גוט! אָט וועט שלאָגען מיטען־נאַכט... אָט!... אַקוראַט!... דו הערסט?...

(דער זייגער קלינגט צוועלף.)

מיטיל. איך וויל אַוועקגעהן!

טילטיל. ניט איצט... כ׳וועל אַ דרעה טהון דעם דימענט...

מיטיל. ניין, ניין!... טהו דאָס ניט!... איך וויל אַוועקגעהן!... איך האָב מורא מיין קליינער ברודער!... איך האָב שרעקליך מורא!...

טילטיל. ס׳איז אָבער ניט פאַרהאַנען קיין שום געפאַהר...

מיטיל. איך וויל ניט זעהן די מתים!... איך וויל זיי ניט זעהן!...

טילטיל. גאַנץ גוט, דו זאָלסט זיי ניט זעהן, פערמאַך דיינע אויגען...

מיטיל (אָנכאַפּענדיג זיך אין טילטיל׳ס קליידער). טילטיל, איך קען ניט בלייבען!... ניין, דאָס איז מיר אונמעגליך!... זיי וועלען אַרויס־קומען פון דער ערד!...

טילטיל. ציטער ניט אַזוי... זיי וועלען נאָר אַרויסקומען אויף אַ רגע...

מיטיל. דו ציטערסט אויך!... זיי וועלען זיין שרעקליך!...

טילטיל. ס׳איז די צייט, די שטונדע לויפט...

(טילטיל גיט אַ דרעה דעם דימענט. אַ שוידערליכע רגע פון שטילשווייגען און אונבעוועגליכקייט; נאָכהער פאַנגען אָן לאַנגזאַם די צלמים זיך שאָקלען, די בערגלאַך זיך עפענען, און די שטיינער הויבען זיך אויף.)

מיטיל (שיצענדיג זיך הינטער טילטיל׳ן). זיי קומען אַרויס!... זיי זיינען דאָרט!...

(עס ערהויבט זיך אַ בליהונג פון אַלע אָפענע קברים שטופענוויז, צו־ערשט שוואַך און בעשיידען ווי אַ דאַמפף, דאַן ווייס און פריש, און אַלץ מעהר און מעהר געדיכטער, מעהר און מעהר העכער, רייכער און גלענצענ־דער; צו ביסלאַך, צו ביסלאַך, אונווידערשטעהליך, אַרומכאַפּענדיג אַלעס,

ווערט פערוואַנדעלט דער גאַנצער בית עולם אין אַ מין צויבערליכען נאַכט-ליכען גאָרטען, איבער וועלכען עס ערהויבען זיך די ערשטע שטראַהלען פון דאָס אָנפאַנגען טאָגען. דער טוי גלאַנצט, די בלומען עפענען זייערע בליטהען, דער ווינט מורמעלט צווישען די בלעטער, די ביהנען זשומען, די פייגעל ערוואַכען און ביטרילקען די לופט מיט דעם ערשטען רויש פון זייערע לויב געזאַנגען צו דער זונן און צו דעם לעבען. ערשטוינט און ענטציקט, האַל-טענדיג זיך ביי די הענד, מאַכען טילטיל און מיטיל אייניגע טריט צווישען די בלומען זוכענדיג די שפורען פון די קברים.)

מ י ט י ל (קוקענדיג אין גראָז). וואו זיינען די מתים?...

ט י ל ט י ל (אויך קוקענדיג). ס'זיינען ניטאָ קיין מתים...

פ אָ ר ה אַ נ ג.

אכטעס בילד.

דער צוקונפטס-רייך.

אונגעהויערע גרויסע זאַאלען פון דעם הימעל-בלויען פּאַלאַץ, וואו ס׳וואַר-טען די קינדערלאַך, וועלכע דאַרפען געבוירען ווערען. — אונענדליכע פּער-ספּעקטיווען פון סאַפיר-שטיינערנע זיילען, וועלכע האַלטען אונטער געוועל-בען פון טירקיזען. אַלצדינג, פון דער ליכט און פון די לאַזורענע שטיינער-פּלאַטען ביז צו דעם פינקלענדען הינטערגרונד, אין וועלכען עס פערשווינדען די לעצטע געוועלבען, אַלצדינג, ביז צו דער קלענסטער זאַך, איז פון אַ אונווירקליכער, טיעפער, צויבערליכער בלויקייט. נאָר די הינטערשטע געזימ-סען און די קעפּ פון די זיילען, די ווינקעל-שטיינער, עטליכע זעסלען און רונדע בענק זיינען פון ווייסען אָדער פון אַלאַבאַסטערנעם מאַרמאָר. — אין דער רעכטער זייט צווישען די זיילען זיינען דאָ גרויסע האַלב-עדעלשטיינערנע טהירען, די טהירען, וועלכע צייט וועט עפענען באַלד ביי דער ענדע פון דעם בילד, עפענען זיך אין דעם טהעטיגען לעבען און ביי דעם ברעג פון דאָס אָנפאַנגען טאָגען. איבעראַל, האַרמאָניש בעפעלקערענדיג די זאַאַל, זיינען דאָ גרופּעס קינדערלאַך אָנגעטהאָן אין לאַנגע הימעל-בלויענע מענ-טעלאַך. — אייניגע שפּיעלען זיך, אַנדערע לויפען אַרום אַהער און אַהין, אַנדערע רערען אָדער חלום׳ן; אייניגע שלאָפען, אייניגע אַרבייטען, הינטער דער שורה זיילען, ביי צוקונפטיגע ערפינדונגען; זייערע ווערק-צייגע, זייערע אינסטרומענטען, די מאַשינען וואָס זיי שאַפען, די פּפלאַנצען, בלומען און פרוכטען, וואָס זיי בעאַרבייטען, אָדער וואָס זיי רייסען אָב זיינען פון דער זעלבער איבערנאַטירליכער און ליכטיגער בלויקייט, ווי די אַלגעמיינע אַטמאָ-ספערע פון דעם פּאַלאַץ. — צווישען די קינדער דרעהען זיך הויכע פיגורען פון אַ הערשענדער און שטילשווייגענדער שעהנקייט, אָנגעטהאָן אין אַ בלאַסערער און דורכזיכטיגערער הימעל-בלויקייט, זיי זעהען אויס צו זיין מלאכים.

(עס קומען אריין פון לינקס, ווי אריינ׳גנב׳נענדיג זיך, ריקענדיג זיך צווישען די ביימער פון׳ם פאדערגרונד, טילטיל, מיטיל און די ליכט, זייער אריינקומען פערראוואכט א גרויסע בעוועגונג צווישען די בלויע קינדער, וועלכע קומען צולויפען פון אלע ווינקעלאך, שטעלען זיך ארום די אונגע-ווינשטע געסט און בעטראכטען זיי מיט גרויס נייגיעריגקייט.)

מיטיל. וואו איז צוקער, די קאץ און דאס גוטע ברויט?...

די ליכט. זיי קענען ניט אהער אריינקומען; זיי וואלטען גע-וואוסט די צוקונפט און וואלטען זיך ניט אונטערוואַרפען...

טילטיל. און דער הונד?...

די ליכט. ס׳איז אויך ניט גוט, אז ער זאל וויסען, וואס ס׳ערוואַרטעט איהם אין פערלויף פון דער צייט... איך האב זיי אלע פערמאכט אין די קעלערען פון דער קירכע...

טילטיל. וואו זיינען מיר?

די ליכט. מיר זיינען און דעם צוקונפטס-רייך, צווישען די קינדער, וועלכע זיינען נאך ניט געבוירען געוואָרען. אזוי ווי דער דימענט ערלויבט אונז צו זעהן קלאהר אין די געגענדען, וועלכע זיי-נען פערבאָרגען פאר דעם מענשען, ווילען מיר וואהרשיינליך דא געפינען דעם בלויען פויגעל...

טילטיל. גאנץ געוויס וועט דער פויגעל זיין בלוי, ווייל אלעס איז דא בלוי... (בעטראכטענדיג אלעס ארום.) גאט, ווי שעהן אלעס איז דא!...

די ליכט. זעה ווי די קינדערלאך קומען צולויפען...

טילטיל זיינען זיי בייז?...

די ליכט. א ברעקעל ניט... דו קענסט זעהן ווי זיי שמייכ-לען, זיי זיינען נאר ערשטוינט...

די בלויע קינדער (קומענדיג צו לויפען אין אלץ א גרעסערער און גרעסערער צאהל). לעבעדיגע קינדער!... קומט און זעהט די קליינענקע לעבענדיגע קינדער!...

טילטיל פאר וואס רופען זיי אונז „די קליינענקע לעבעדיגע קינדער“?...

די ליכט. ווייל זיי אַליין זיינען נאָך ניט לעבעדיג...
טילטיל. וואָס דען טהוען זיי?...
די ליכט. זיי ערוואַרטען די שטונדע פון זייער געבורט...
טילטיל. די שטונדע פון זייער געבורט?...
די ליכט. יאָ, פון דאַנען קומען אַלע קינדערלאַך, וועלכע וועלען געבוירען ווערען אויף דער ערד. יעדעס ערוואַרטעט זיין טאָג... ווען די פאָטערס און די מוטערס ווילען האָבען קינדער, עפענען זיך די גרויסע טהירען וואָס דו זעהסט דאָרט אין דער רעכטער זייט, און די קליינעקע לאָזען זיך אַראָב...
טילטיל. ס'אַרא סך! ס'אַרא סך!...
די ליכט. ס'זיינען דאָ נאָך מעהר... מיר זעהען זיי ניט אַלע... בעמערק נאָר, ס'זיינען דאָ גענוג, דאָס זיי זאָלען דויערען ביז צו דער ענדע פון דער וועלט... קיין מענש קען זיי ניט איבער־צעהלען...
טילטיל. און די הויכע בלויע פערזאָנען, ווער זיינען זיי?...
די ליכט. קיינער ווייסט דאָס ניט גענוי... מען מיינט אַז זיי זיינען וועכטער... איך האָב געהערט, אַז זיי וועלען קומען אויף דער ערד נאָך די מענשען... ס'איז אונז אָבער ניט ערלויבט זיי עפּעס צו פרעגען...
טילטיל. פאַר וואָס?...
די ליכט. ווייל דאָס איז אַ סוד פון דער ערד...
טילטיל. און צו די אַנדערע, צו די קליינעקע, איז ערלויבט צו רעדען?...
די ליכט. גאַנץ געוויס; דו דאַרפסט מאַכען בעקאַנטשאַפט... זעה, דאָרט איז איינער, וואָס איז מעהר נייגיעריג פון די אַנדערע... געה צו צו איהם און רעד צו איהם...
טילטיל. וואָס זאָל איך איהם זאָגען?...
די ליכט. וואָס דו ווילסט, רעד צו איהם ווי צו אַ קליינעם חבר...
טילטיל. קען איך דריקען זיין האַנד?

די ליכט. געוויס, ער וועט דיר קיין שלעכטס ניט טהון... אָבער קום, זיי ניט אַזוי צוריקגעהאַלטען... איך וועל דיך איבערלאָזען אַליין, דו וועסט דאַן זיין מעהר ווי ביי דיר אין דער היים... אַחוץ דעם וויל איך עפּעס זאָגען דעם הויכען בלויען מענשען...

טילטיל (צוגעהענדיג צו דעם בלויען קינד און שטרעקענדיג איהם זיין האַנד). גוט מאָרגען!... (אָנריהרענדיג דעם קינדס בלויע מאַנטעלע מיט זיינע פינגער). וואָס איז דאָס?...

דאָס קינד. (אָנריהרענדיג ערענסט מיט די פינגער טילטיל׳ס היטע־לע). און דאָס?...

טילטיל. דאָס?... דאָס איז מיין היטעלע... דו האָסט ניט קיין היטעלע?...

דאָס קינד. ניין; נאָך וואָס דאַרף מען דאָס?...

טילטיל. אום צו זאָגען גוט מאָרגען... און אויך פאַר דעם רעגען און פאַר ווען ס׳איז קאַלט...

דאָס קינד. וואָס הייסט דאָס, ווען ס׳איז קאַלט?...

טילטיל. ווען דו ציטערסט, אָט אַזוי: בררר! בררר!... ווען דו בלאָזט דיר אין די הענד און וואַרפסט אַזוי מיט דיינע אָרימס... (ער וואַרפט שטאַרק מיט די הענד איבער זיין ברוסט.)

דאָס קינד. איז אויף דער ערד קאַלט?...

טילטיל. אָה יאָ, מאַנכע מאָל, און ווינטער, ווען ס׳איז ניטאָ קיין פייער...

דאָס קינד. פאַר וואָס איז ניטאָ קיין פייער?...

טילטיל. ווייל ס׳איז טהייער, ס׳קאָסט געלד צו קויפען האָלץ...

דאָס קינד. וואָס איז געלד?...

טילטיל. ס׳איז מיט וואָס מען צאָהלט...

דאָס קינד. אָה...

טילטיל. אייניגע מענשען האָבען געלד, און אַנדערע האָבען ניט...

דאָס קינד. פאַר וואָס?...

טילטיל. ווייל זיי זיינען ניט רייך... ביזט דו רייך?... ווי אַלט ביזט דו?...

דאָס קינד. איך וועל אין גיכען געבוירען ווערען... איך וועל געבוירען ווערען אין צוועלף יאָהר אַרום... איז גוט געבוירען צו ווערען?...

טילטיל. אָה, יאָ!... ס'איז זעהר אַמוזירענד!...

דאָס קינד. דערצעהל, ווי עס איז מיט דיר געשעהן?...

טילטיל. איך געדענק ניט... סאיז שוין אַזאַ לאַנגע צייט זינט דעמאָלט!...

דאָס קינד. מען זאָגט אַז ס'איז שעהן, אויף דער ערד צווי־שען די לעבעדיגע מענשען!...

טילטיל. אָה, יאָ, ס'איז ניט שלעכט... ס'זיינען דאָ פֿייגעלעך, קיכעלאַך און שפּילכעלאַך... אייניגע האָבען זיי אַלע; און די וואָס האָבען גאָר ניט קענען זיי זעהן ביי אַנדערע...

דאָס קינד. מען זאָגט אונז, אַז די מוטערס וואַרטען ביי דער טהיר... זיי זיינען גוטע, זיינען זיי?...

טילטיל. אָה יאָ!... זיי זיינען בעסער, ווי סאַי וואָס אין דער וועלט!... און די באָבעס אויך; נאָר זיי שטאַרבען צו גיך...

דאָס קינד. זיי שטאַרבען?... וואָס איז דאָס?...

טילטיל. זיי געהען אַוועק אין אַבענד און קומען מעהר ניט צוריק...

דאָס קינד. פֿאַר וואָס?...

טילטיל. ווער קען דאָס וויסען?... פֿילייכט ווייל זיי זיינען טרויעריג...

דאָס קינד. איז דיינע אַוועקגעגאַנגען?...

טילטיל. מיין באָבע?...

דאָס קינד. דיין מאַמע אָדער דיין באָבע, וואָס ווייס איך?...

טילטיל. אָה דאָס איז ניט אַלץ איינס... די באָבעס געהען פֿריהער אַוועק; דאָס איז שוין גענוג טרויעריג... מיינע איז געווען זעהר גוט צו מיר...

דאָס קינד. וואָס איז עפּעס מיט דיינע אויגען?... מאַכען זיי פּעריל?...

טילטיל. אָה ניין, ס'איז ניט קיין פּעריל...

דאָס קינד. וואָס דען איז עס?...

טילטיל. ס'איז גאָר ניט, דאָס בלויע פון דאַנען פערבלענדט מיך אַביסעל...

דאָס קינד. ווי רופט מען דאָס?...

טילטיל. וואָס?...

דאָס קינד. אָט דאָס, וואָס פאַלט אַראָב...

טילטיל. ס'איז גאָר ניט, ס'איז אַביסעל וואַסער...

דאָס קינד. ס'קומט פון די אויגען?...

טילטיל. יאָ, מאַנכע מאָל, ווען מען וויינט...

דאָס קינד. וואָס הייסט דאָס מען וויינט?...

טילטיל. כ'האָב ניט געוויינט; ס'איז דורך דאָס בלויע... נאָר ווען כ'זאָל געוועזן וויינען וואָלט עס געוועזן דאָס זעלבע...

דאָס קינד. וויינט מען אָפטער?...

טילטיל. ניט די קליינע אינגעלאַך, נאָר די קליינע מיידעלאַך... וויינט איהר ניט דאָ?...

דאָס קינד. ניין, איך וויים ניט...

טילטיל. נו גוט, דו וועסט זיך שוין אויסלעהרנען... מיט וואָס שפּיעלסט דו זיך, וואָס זיינען די גרויסע בלויע פליגעל?...

דאָס קינד. די?... זיי זיינען וועגען דער ערפינדונג, וואָס איך וועל מאַכען אויף דער ערד...

טילטיל. וואָס פאַר אַן ערפינדונג?... דו האָסט עפּעס ער־פינדען?...

דאָס קינד. אָה, יאָ, דו האָסט גאָר ניט געהערט דער־פון?... ווען איך וועל זיין אויף דער ערד וועל איך ערפינדען די זאַך וואָס שאַפט גליק...

טילטיל. איז עס גוט צו עסען?... מאַכט עס אַ ליאַרעם?...

דאָס קינד. אָה ניין, מען הערט קיין זאַך ניט...

טילטיל. אַ שאָד...

דאָס קינד. איך אַרבייט דערביי יעדען טאָג... ס'איז שוין באַלד פערטיג... דו ווילסט עס זעהן?...

טילטיל. גאַנץ געוויס... וואו איז עס?...

דאָס קינד. אָט דאָרט צווישען די צוויי זיילען, דו קענסט עס זעהן פון דאַנען...

אַן אַנדער בלוי קינד (קומט צו צו טילטיל'ן און שלעפּט איהם ביי די אַרבעל). ווילסט דו זעהן מיינע, זאָג?...

טילטיל. אָה, יאָ, וואָס איז עס?...

דאָס צווייטע קינד. די דריי און דרייסיג רפואות צו פערלענגערן דאָס לעבען... דאָרט אין די בלויע פיאָלען...

אַ דריטעס קינד. (אַרויסגעהענדיג פון דער מענגע). איך וועל דיר צייגען אַ ליכט, פון וועלכער קיין מענש ווייסט ניט!... (ער ווערט אַליין אין גאַנצען בעלייכט פון אַ זאָנדבאַרען פלאַם.) ס'איז וואונדערבאַר, ניין?...

אַ פיערטעס קינד. (ציהענדיג טילטיל'ן ביים אָרם). קום און זעה מיין מאַשין, וועלכע פליהט אין דער לופט ווי אַ פויגעל אָהן פליגעל...

אַ פינפטעס קינד. ניין, ניין; צו ערשט מיינע, זי ענטדעקט די אוצרות, וועלכע זיינען בעהאַלטען אין דער לבנה...

די בלויע קינדער (פערזאַמלען זיך אַרום טילטיל'ן און מיטיל'ן און שרייען אַלע צוזאַמען). ניין, ניין, קומט זעהט מיינע!... ניין, מיינע איז פיעל שעהנער!... מיינע איז וואונדערבאַר!... מיינע איז געמאַכט פון צוקער!... זיינע איז ניט אינטערעסאַנט!... ער האָט ביי מיר צוגעגנב'עט די אידעע...

(צווישען די טומעלדיגע אויסרופע ווערען די לעבעדיגע קינדער צוגעשלעפּט צו די בלויע ווערקשטאַטען, וואו יעדער פון די ערפינדער שטעלט זיין אי-דעאַלע מאַשין אין בעוועגונג, עס קומט אַרויס אַ הימעל-בלויער געדרעה פון ריידלאַך, קייקעלאַך, פליה-ריידעלאַך, טרייב-ריידלאַך, שטריק-ריידלאַך, רימענס, און אונבעקאַנטע זאַכען, וועלכע מען האָט נאָך קיין נאָמען ניט געגעבען, איינגעוויקעלט אין דעם בלויען נעבעל פון דער אונווירקליכקייט, אַ מענגע זאָנדערבאַרע און געהיימניספולע מאַשינדלאַך שוועבען און פלאַטערען אונטער

(די ריידלאַך אָדער ברוּיזען ביי די פיס פון די זיילען, ווערענד די קינדער וויקלען פונאַנדער פלאַנען, עפענען ביכער, דעקען אויף הימעל-בלויע סטאַטוען און ברייננען אונגעהויערע גרויסע בלומען און פרוכטען, וועלכע שיינען צו זיין פון סאַפירען און טירקיזען.)

אַ קליין בלוי קינד (איינגעבויגען אונטער דער משא פון איינינע אונגעהויער גרויסע בלויע בלומען). זעה נאָר מיינע בלומען!...

טילטיל. וואָס פאַר אַ מין זיינען זיי?... איך דערקען זיי ניט...

דאָס קליינע בלויע קינד. זיי זיינען מאַרגאַריטקעס!...

טילטיל. אונמעגליך!... זיי זיינען דאָך אַזוי גרויס ווי רעדער...

דאָס קליינע בלויע קינד. און זיי שמעקען אַזוי גוט!...

טילטיל (שמעקענדיג צו זיי). וואונדערבאַר!...

דאָס קליינע בלויע קינד. אַזוי וועלען זיי וואַקסען, ווען איך וועל זיין אויף דער ערד...

טילטיל. ווען וועט דאָס זיין?...

דאָס קליינע בלויע קינד. אין דריי און פופציג יאָהר, פיער מאָנאַטען און ניין טעג אַרום...

(עס קומען אָן צוויי בלויע קינדער, טראָגענדיג ווי אַ הענג-לייכטער אויף אַ שטאַנג אונגלויבליך גרויסע ווייגטרויבען; יעדער ווייגטרויב איז אַזוי גרויס ווי אַ באַר.)

איינס פון די קינדער (טראָגענדיג די טרויבען). וואָס זאָגסטו צו מיינע פרוכטען?...

טילטיל. אַ בינטעל באַרען.

דאָס קינד. אָה ניין, ס'זיינען ווייגטרויבען!... אַלע טרויבען וועלען זיין ווי די, ווען איך וועל אַלט זיין דרייסיג יאָהר... איך האָב געפונען דאָס מיטעל...

אַן אַנדער קינד (שאָקלענדיג זיך אונטער אַ קויש בלויע עפעל, וועלכע זיינען אַזוי גרויס ווי די מעלאָנעס). און מיינע!... זעה מיינע עפעל!...

טילטיל. דאָס זיינען דאָך מעלאָנעס!...

דאָס קינד. אָה ניין!... זיי זיינען עפעל און זיי זיינען נאָך ניט די שעהנסטע!... אַלע עפעל וועלען זיין ווי זיי, ווען איך וועל לעבען... איך האָב ענטדעקט דעם סיסטעם!...

אַן אַנדער קינד (שלעפּענדיג אַ בלוי וועגעלע מיט בלויע מע־לאָנעס, וועלכע זיינען גרעסער ווי די קירבעס). און מיינע קליינע מעלאָנעס?...

טילטיל. זיי זיינען דאָך קירבעס!...

דאָס קינד מיט די מעלאָנעס. ווען איך וועל אַראָבקומען אויף דער ערד, וועלען אַלע מעלאָנעס זיין גלענצענד!... איך וועל זיין דער גערטנער פון'ם קעניג פון די דריי פּלאַנעטען...

טילטיל. דער קעניג פון די דריי פּלאַנעטען?...

דאָס קינד מיט די מעלאָנעס. דער גרויסער קעניג, וועלכער וועט אין פינף און דרייסיג יאָהר ברייגנען גליק צו דער ערד, צו דעם פּלאַנעט מאַרס און צו דער לבנה... דו קענסט איהם זעהן פון דאַנען...

טילטיל. וואו איז ער?

דאָס קינד מיט די מעלאָנעס. אָט דאָרט דאָס קליינע אינגעלע, וואָס שלאָפט ביי דער פוס פון דער זייל.

טילטיל. אין דער לינקער זייט?...

דאָס קינד מיט די מעלאָנעס. ניין, אין דער רעכ־טער... דער פון דער לינקער זייט, איז דאָס קינד וואָס וועט ברייגנען ריינע פרייד אויף דער וועלט...

טילטיל. ווי אַזוי?...

דאָס קינד (וועלכעס האָט צוערשט גערעדט מיט טילטיל'ן), דורך אידעאַלען, וואָס די מענשען האָבען ביז איצט נאָך ניט געהאַט...

טילטיל. און יענער, דער קליינער, דער פעטער, וועלכער האַלט די פינגער ביי דער נאָז, וואָס וועט ער טהון?...

דאָס קינד. ער וועט ענטדעקען דאָס פייער וואָס וועט וואַ־רעמען די ערד, ווען די זונן וועט זיין בלאַסער ווי איצט...

טילטיל. און די צוויי, וועלכע האַלטען זיך אַרומגענומען און קושען זיך די גאַנצע צייט; זיינען זיי ברודער און שוועסטער?...

דאָס קינד. אָה ניין, זיי זיינען זעהר קאָמיש... זיי זיינען די ליעבהאָבער...

טילטיל. וואָס איז דאָס?...

דאָס קינד. איך ווייס ניט... צייט רופט זיי אַזוי, אום צו מאַכען שפּאַס פון זיי... זיי פערברייננגען דעם גאַנצען טאָג אין קוקען איינע אין צווייטענס אויגען, אין קושען זיך און אין געזעגענען זיך...

טילטיל. פאַר וואָס?...

דאָס קינד. עס שיינט, אַז זיי וועלען ניט קענען לעבען צוזאַמען...

טילטיל. און דער רויטליכער, וועלכער זעהט אויס אַזוי ערענסט און זויגט זיין גראָבען פינגער, ווער איז ער?...

דאָס קינד. ס'שיינט, אַז ער וועט אויסרייניגען די אונגערעכטיגקייט פון אויף דער ערד...

טילטיל. אַך!...

דאָס קינד. מען זאָגט, אַז דאָס איז אַן אונגעהויערע שווערע אַרבייט...

טילטיל. און דער קליינער מיט די רויטע האָר, וועלכער געהט, ווי גלייך ער וואָלט ניט געזעהן וואו ער געהט; איז ער בלינד?...

דאָס קינד. נאָך ניט יעצט, ער וועט עס אָבער ווערען... קוק איהם גוט אָן; ס'שיינט אַז ער וועט בעזיעגען דעם טויט...

טילטיל. וואָס מיינט דאָס צו זאָגען?...

דאָס קינד. איך ווייס דאָס ניט אַקוראַט; נאָר מען זאָגט, אַז דאָס איז אַ גרויסע זאַך...

טילטיל (צייגענדיג אויף אַ מאַסע קינדער, וועלכע שלאָפען ביי די פיס פון די זיילען, אויף די טרעפּען, אויף די בענק, א.אַז.וו.) און אַלע די וועלכע שלאָפען — ס'אַראַ סך עס שלאָפען! — טהון זיי גאָר ניט?...

דאָס קינד. זיי דענקען וועגען עפּעס...

טילטיל. וועגען וואָס?...

דאָס קינד. זיי ווייסען עס נאָך ניט יעצט; נאָר זיי מוזען עפּעס מיטנעהמען אויף דער ערד; מ'טאָרען ניט אַוועקגעהן פון דאַנען מיט לעדיגע הענד...

טילטיל. ווער פֿאָדערט דאָס?...

דאָס קינד. צייט, וועלכער שטעהט ביי דער טהיר... דו וועסט זעהן ווען ער וועט זי עפֿענען... ער איז זעהר לאַנגווייליג...

אַ קינד (קומט צו לויפֿען פֿון הינטערגרונד פֿון זאַאל און מאַכט זיך אַ וועג צווישען דער מאַסע). וואָס מאַכסט דו טילטיל?...

טילטיל. האַ!... פֿון וואַנען ווייסט ער מיין נאָמען?...

דאָס קינד (וואָס איז ערשט געקומען צו לויפֿען און וועלכעס קושט טילטיל'ן און מיטיל'ן מיט גרויס ליעבשאַפֿט). וואָס מאַכסט דו?... ווי געהט עס דיר, גוט?... קום, גיב מיר אַקוש, דו אויך מיטיל... ס'איז גאָר ניט קיין וואונדער וואָס איך קען דיין נאָמען, ווייל איך וועל זיין דיין ברודער... זיי האָבען מיר נאָר וואָס געזאָגט, אַז דו ביזט דאָ... איך בין געוועזען אַקוראַט אין דעם אַנדערען עק פֿון זאַאל, וואו איך האָב איינגעפּאַקט מיינע אידעען... דו זאָלסט זאָגען דער מאַמעניו'ן, אַז איך בין שוין פֿערטיג...

טילטיל. וואָס?... דו רעכענסט צו קומען צו אונז?...

דאָס קינד. גאַנץ געוויס, דאָס נעכסטע יאָהר, אין דעם זונטאָג פֿון פֿאַר פּסח... דו זאָלסט מיך ניט פּייניגען צו פֿיעל, ווען איך וועל זיין קליין... מיך פֿרייהט זעהר וואָס איך האָב אייך פֿריהער געקושט... זאָג דעם טאַטעניו'ן, אַז ער זאָל פֿעררינכטען דאָס וויגעל... איז עס גוט ביי אייך אין הויז?...

טילטיל. ס'איז ניט שלעכט... און די מאַמעניו איז אַזוי גוט!...

דאָס קינד. און די נאַהרונג?...

טילטיל. ווי אַמאָל... מיר האָבען איינינע מאָל זאָגאַר קיכעלאַך; האָבען מיר ניט, מיטיל?...

מיטיל. איין טאָג פֿון ניי יאָהר און דעם פֿיערצעהנטען יולי... די מאַמעניו מאַכט זיי...

טילטיל. וואָס האָסטו אין דעם זעקעל?... דו ברייננסט אונז עפּעס?...

דאָס קינד (מיט גאוה). איך ברייננ דריי קראַנקהייטען: שאַרלאַך-פֿיעבער, קייך-הוסט און מאָזלען...

טיל טיל. אָה, דאָס איז אַלעס?... און נאָכהער וואָס וועסטו טהון?

דאָס קינד. נאָכהער?... וועל איך אַוועקגעהן...

טיל טיל. ס'איז ניט ווערטה די ליידען פון דאָס קומען!...

דאָס קינד. קענען מיר דען אויסקלויבען?...

(אין דער רגע דערהערט זיך אַ מין לאַנגער, מעכטיגער קריסטאַלענער ציטער, וועלכענס קלאַנג עס ווערט אַלץ גרעסער; ס'שיינט אַז ס'קומט פון די זיילען און פון די האַלב-עדעלשטיינערנע טהירען, וועלכע זיינען בעשטראַהלט פון אַ גרעסערער ליכט ווי בעפאָר.)

טיל טיל. וואָס איז דאָס?...

דאָס קינד. ס'איז צייט!... ער געהט עפענען די טויערען!...

(אַ גרויסע ענדערונג קומט פאָר אין דער מאַסע בלויע-קינדער. אייניגע פון זיי פערלאָזען זייערע מאַשינען און זייער אַרבייט, פיעלע פון די וואָס שלאָפען ערוואַכען און אַלע ווענדען זייערע בליקען צו די האַלב-עדעלשטיינערנע טהירען, געהענדיג צו נעהנטער צו זיי.)

די ליכט (צוקומענדיג צו טילטיל'ן). לאָמיר זיך בעהאַלטען הינטער די זיילען... ס'טויג ניט, אַז צייט זאָל אונז ענטדעקען...

טיל טיל. פון וואַנען קומט דער גערויש?...

אַ קינד. דאָס אָנפאַנגען טאָגען הויבט זיך אויף... ס'איז די שטונדע ווען די קינדער, וועלכע דאַרפען היינט געבוירען ווערען געהן אַראָב אויף דער ערד...

טיל טיל. ווי וועלען זיי אַראָבגעהן?... זיינען דאָ לייטערס...

דאָס קינד. דו וועסט זעהן... צייט שלעפּט אַרויס די ריגלען...

טיל טיל. ווער איז צייט?...

דאָס קינד. אַן אַלטער מאַן, וועלכער קומט נאָך די, וועלכע געהן...

טיל טיל. איז ער אַ שלעכטער?...

דאָס קינד. ניין; אָבער ער הערט קיין זאַך ניט... וויפיעל מען זאָל איהם ניט בעטען, קוים איז ניט זייער רייהע, שטופּט ער צוריק אַלע די, וועלכע ווילען געהן...

טיל טיל. זיינען זיי צופרידען צו געהן?...

דאָס קינד. מיר זיינען געערגערט ווען מען לאָזט אונז איבער; מיר זיינען אָבער אויך טרויעריג ווען מיר געהען... אָט! אָט!... ער עפֿענט די טהירען!...

(די גרויסע האַלב-עדעלשטיינערנע טהירען עפֿענען זיך לאַנגזאַם. עס הערט זיך, ווי אַ ווייטע מוזיק, דער גערויש פֿון דער ערד. אַ רויטע און גרינע ליכט דרינגט אַריין אין זאַאַל; און צייט, אַ הויכער אַלטער מאַן מיט אַ לאַנגער פֿלאַטערנדיגער באָרד, בעוואַפֿענט מיט זיין קאָסע און מיט זיין שטונדען-גלאָז, ערשיינט אויף דער שוועל. עס זעהען זיך די שפּיצען פֿון ווייסע און גאָלדענע זעגעל-בוימער פֿון שיפֿען, וועלכע זיינען געאַנקערט צו אַ מין האַפֿען, וואָס איז געשאַפֿען פֿון דעם ראָזעדיגען נעבעל פֿון דאָס אָנפֿאַנגען טאָגען.)

צייט (אויף דער שוועל). זיינען די, וועמענס שטונדע ס'האָט געשלאָגען, פֿערטיג?...

בלויע קינדער (מאַכענדיג זיך פּלאַץ און לויפֿענדיג פֿון אַלע זייטען). אָט דאָ זיינען מיר!... אָט דאָ זיינען מיר!... אָט דאָ זיינען מיר!...

צייט (מיט אַ בייזער שטימע צו די קינדער, וועלכע שטופּען זיך נעבען איהם דורכצוגעהן). נאָר צו איינציגע!... עס זיינען ווידער דאָ מעהר, ווי מען בעדאַרף!... ס'איז שטענדיג די זעלבע זאַך!... איהר וועט מיך ניט נאַרען!... (צוריקשטופּענדיג אַ קינד.) ס'איז ניט דיין רייהע!... געה צוריק, און וואַרט אויף מאָרגען... דו אויך ניט, געה צוריק און קום ערשט אין צעהן יאָהר אַרום... אַ דרייצעהנטער פּאַסטוך?... מען דאַרף נאָר צוועלף; ס'איז ניט פֿאַרהאַן קיין נויט-ווענדיגקייט פֿאַר מעהר; טהעאָקריטוס און ווירגילס צייטען זיינען שוין לאַנג אַוועק... מעהרערע דאָקטוירים?... ס'זיינען שוין דאָ צו-פֿיעל; זיי בעקלאָגען זיך אויף דער ערד... און וואו זיינען די אינ-זשינירען?... זיי דאַרפֿען איין אָרענטליכען מענשען, נאָר איינעם, פֿאַר אַ חידוש... וואו איז דער אָרענטליכער מענש... דו ביזט עס?... (דאָס קינד שטאַמעלט: יאָ.) דו שיינסט מיר צו זיין פֿון אַ זעהר שוואַכען מין... דו וועסט ניט לעבען קיין לאַנגע צייט... הערט נאָר איהר פֿון דאָרט, ניט אַזוי שנעל!... און דו,

וואָס ברייננסט דו עפּעס?... קיין שום זאַך ניט? מיט לעדיגע הענד?... אַזוי קענסט דו ניט דורכגעהן... גרייט צו עפּעס, אַ גרויסען פערברעכען, אויב דאָס געפעלט דיר, אָדער אַ גוטע קרענק, מיר איז אַלץ איינס... אָבער דו מוזט עפּעס ברייננען... (דערזעהענדיג אַ קליין קינד, וועלכע אַנדערע שטופּען פאָרווערטס ווערענד ער שטעלט זיך געגען מיט זיינע אַלע כחות.) נו גוט, דו, וואָס איז מיט דיר?... דו ווייסט זעהר גוט, אַז די שטונדע איז געקומען... זיי פערלאַנגען אַ העלד וועלכער זאָל קעמפּפען געגען אונגערעכטיגקייט; דו ביזט דער יעניגער, דו מוזט געהן...

די בלויע קינדער. ער וויל ניט, הערר...

צייט. וואָס?... ער וויל ניט?... וואו דענקט ער איז ער, דער קליינער פערזעהעניש?... קיין ווידערשטאַנד, מיר האָבען קיין צייט ניט...

דאָס קינד (וועלכעס ווערט געשטופּט.) ניין, ניין!... איך וויל ניט געהן!... איך וויל בעסער ניט געבוירען ווערען!... איך וויל בעסער דאָ בלייבען!...

צייט. דערפון קען גאָר קיין רעדע ניט זיין!... ווען ס'איז די שטונדע דאַן איז די שטונדע!... אַלזאָ, שנעל, פאָרווערטס!...

אַ קינד (אַרויסטרעטענדיג.) אַך לאָזט מיך דורכגעהן!... איך וועל פערנעהמען זיין פּלאַץ!... מען זאָגט אַז מיינע עלטערן זיינען אַלט און זיי וואַרטען אויף מיר שוין זינט אַזאַ לאַנגער צייט!...

צייט. אונמעגליך... די שטונדע איז די שטונדע און די צייט איז די צייט... מיר וואָלטען גאָר ניט געענדיגט, ווען מיר וואָלטען זיך אייך נאָכגענומען... איינער וויל געהן, אַ צווייטער ענטזאַגט זיך, ס'איז צו פריה, ס'איז צו שפּעט... (צוריקשטופּענדיג די קינדער, וועלכע האָבען זיך פערזאַמעלט אַרום דער טהיר.) ניט אַזוי נאָהענט קליינעקע... צוריק איהר אונגעדולדיגע... די, וועלכע דאַרפען ניט געהן טאָרען ניט אַרויסקוקען אין דרויסען... איצט איילט איהר זיך; אָבער שפּעטער ווען אייער רייהע וועט קומען וועט איהר מורא האָבען און איהר וועט זיך צוריקהאַלטען... זעהט, אָט זיינען דאָ פיער, וועלכע

ציטערן ווי בלעטער... (צו אַ קינד, וועלכעס, ווען ער קומט צו צו דער שוועל, געהט פלוצלינג צוריק.) נו, וואָס איז?... וואָס ווילסט דו טהון?...

דאָס קינד. איך האָב פֿערגעסען דאָס שאַכטעל מיט די צוויי פֿערברעכענס, וועלכע איך וועל דאַרפֿען בעגעהן...

אַ צווייטעס קינד. און איך דאָס קליינע טעפּעל, וואָס ענטהאַלט די אידעע בעוואוסט צו מאַכען די מאַסע...

אַ דריטעס קינד. איך האָב פֿערגעסען די צווייג פֿון מיין פֿיינסטער באַר!...

צייט. לויפֿט שנעל און נעהמט זיי. מיר האָבען נאָך בלויז זעקס הונדערט און צוועלף סעקונדען... די שיף פֿון דאָס אָנפֿאַנגען טאָגען קלאַפּט שוין מיט איהרע זעגלען, אום צו זאָגען, אַז זי וואַרט שוין... איהר וועט קומען צו שפּעט און איהר וועט מעהר ניט געבוי־רען ווערען?... קומט, שנעל, אויף דער שיף!... (כאַפּענדיג אַ קינד, וועלכעס וויל זיך דורכשטופּען דורך זיינע פֿיס, אום צו גרייכען צום האַפֿען.) אַך! ניין! ניט דו... דאָס איז שוין דאָס דריטע מאָל וואָס דו האָסט געפּרובט געבוירען צו ווערען פֿאַר דיין רייהע... איך זאָל דיך ניט כאַפּען נאָך אַ מאָל, ווייל איך וועל דיך לאָזען וואַרטען שטענדיג מיט מיין שוועסטער די אייביגקייט; און דו ווייסט, אַז ס'איז מיט איהר גאָר ניט פֿרייהליך... קומט, זיינען מיר פֿערטיג?... איז יעדער איינער אויף זיין פּאָסטען?... (איבערקוקענדיג די קינדער, וועלכע שטעהן ביי דעם ברעג פֿון האַפֿען, אָדער וועלכע זיצען שוין אויף דער שיף.) עס פֿעהלט נאָך איינער... זיין בעהאַלטען זיך איז נוצלאָז, איך זעה איהם צווי־שען דער מענגע... מען וועט מיך ניט נאַרען... קום אַהער, דו קליינער, וועלכען זיי רופֿען ליעבהאָבער, געזעגען זיך מיט דיין גע־ליעבטער...

(די צוויי קינדער, וועלכע מען רופֿט די ליעבהאָבערס, צערטליך אומאַרעמט, אויף זייערע פּנים'לאַך שפּיגעלט זיך אָב אַ גרויס פֿערצווייפֿלונג, געהען צו צו צייט און קניהען פֿאַר זיינע פֿיס.)

דאָס ערשטע קינד. הערר צייט לאָזט מיך איבער דאָ מיט איהר!...

דאָס צווייטע קינד. הערר צייט לאָזט מיך געהן אַהין מיט איהם!...

צייט. אונמעגליך!... מיר האָבען נאָך בלויז דריי הונדערט און פיער און נײַנציג סעקונדען...

דאָס ערשטע קינד. איך וויל בעסער ניט געבוירען ווערען!...

צייט. מען קען ניט אויסקלויבען...

דאָס צווייטע קינד (בעטענדיג). הערר צייט, איך וועל קו־מען צו שפעט!...

דאָס ערשטע קינד. איך וועל אַוועק איידער זי וועט אַראָבקומען!...

דאָס צווייטע קינד. איך וועל איהם מעהר ניט זעהן!...

דאָס ערשטע קינד. מיר וועלען זיין איינזאַם אויף דער וועלט!...

צייט. דאָס אַלעס געהט מיך ניט אָן... ווענדעט אייערע קלאַגען צו דעם לעבען... איך פעראייניג און צושייד, ווי מען הייסט מיר... (אָנכאַפּענדיג איינס פון די קינדער.) קום!...

דאָס ערשטע קינד (רייסענדיג זיך). ניין, ניין, ניין!... זי אויך!...

דאָס צווייטע קינד (אָנכאַפּענדיג זיך אין דעם ערשטענס קליי־דער). לאָזט איהם!... לאָזט איהם!...

צייט. קום, ער געהט ניט שטאַרבען, נאָר לעבען!... (אַוועק־שלעפּענדיג דאָס ערשטע קינד.) קום!...

דאָס צווייטע קינד (אַרויסשטרעקענדיג פערווירט די אָרעמס צו דעם קינד, וואָס ווערט אַוועקגעשלעפּט). אַ צייכען!... נאָר אַ צייכען!... זאָג מיר ווי זאָל איך דיך אויסגעפינען!...

דאָס ערשטע קינד. איך וועל דיך שטענדיג ליעב האָבען!...

דאָס צווייטע קינד. איך וועל זיין דאָס טרויעריגסטע ווענען!... דו וועסט מיך אין דעם דערקענען!... (זי פאַלט און בלייבט ליגען אויסגעצויגען אויף דער ערד.)

ציים. דו וואָלסט בעסער געטהון ווען דו וואָלסט געהאָפּט... איצט, דאָס איז אַלעס... (קוקענדיג אויף זיין שטונדע-גלאָז.) מיר האָבען נאָך בלויז דריי און זעכציג סעקונדען...

(לעצטע און האַסטיגע בעוועגונגען צווישען די קינדער, וועלכע געהען און וועלכע בלייבען, זיי געזעגענען זיך שנעל.)

די בלויע קינדער. אַדיע פיער!... אַדיע זשאַן... דו האָסט אַלעס וואָס דו דאַרפסט?... טהייל מיט מיין געדאַנק!... דו האָסט דעם נייעם שרויפענציהער?... געדענק צו דערמאָהנען מיינע מעלאָ-נעס!... דו האָסט גאָר ניט פערגעסען?... זוך מיך צו דערקענען?... איך וועל דיך געפינען!... פערליהר ניט דיינע אידעען!... בייג זיך ניט אַזוי שטאַרק אַריבער!... שיק מיר דיינע נייעקייטען!... מען זאָגט אַז דאָס איז אונמעגליך!... פּרוביר! פּרוביר!... דו זאָלסט אונז דערצעהלען צי ס'איז שעהן!... איך וועל קומען דיך אויסגעפּי-נען!... איך וועל געבוירען ווערען אויף אַ טהראָן!...

ציים (וואַרפענדיג מיט די שליסלען און מיט דער קאַסע). גענוג! גענוג!... דער אנקער הויבט זיך אויף!...

(די זעגלען פון דער שיף געהען פערביי און זיי פערשווינדען. עס הערען זיך פון ווייטען די שטימעס פון די קינדערלאַך פון דער שיף: „די ערד! די ערד!... איך קען איהר זעהן!... ווי שעהן זי איז!... ווי ליכטיג זי איז!... ווי גרויס זי איז! עס הערט זיך דאַן פון זעהר ווייט, ווי קומענדיג פון דער טיפעניש פון'ם אָבגרונד, אַ געזאַנג פון צופרידענהייט און ערוואַרטונג.)

טילטיל (צו די ליכט). וואָס איז דאָס?... ניט זיי זינגען... עס קלינגען ווי גלייך אַנדערע שטימען...

די ליכט. יאָ, עס זיינען די שטימען פון די מוטערס וועלכע קומען זיי צו עמפּפאַנגען...

(אין דער ווייל פערשליסט ציים די האַלב-עדעלשטיינערנע טהירען. ער קעהרט זיך אום צו געבען אַ לעצטען בליק אין זאַאַל, און פלוצלינג דער-זעהט ער טילטיל'ן מיטיל'ן און די ליכט.)

ציים. (ערשטוינט און בייז). וואָס איז דאָס?... וואָס טהוט איהר דאָ?... ווער זיינט איהר?... וואַרום זיינט איהר ניט בלוי?...

ווי זיינט איהר אַריינגעקומען?... (ער געהט צו צו זיי און סטראַשעט זיי מיט דער קאַסע.)

די ליכט (צו טילטיל'ן). ענטפער ניט!... איך האָב דעם בלויען פויגעל... ער איז בעהאַלטען אונטער מיין מאַנטעל... לאָמיר אַנט־לויפען... גיב אַ דרעה דעם דימענט און ער וועט פערליהרען אונזערע שפורען...

(זיי רוקען זיך אַרויס לינקס צווישען די זיילען אין דעם פאָדערגרונד.)

פאָרהאַנג.

פינפטער אקט.

נײנטעס בילד.

דער אָבשיעד.

די ביהנע שטעלט פאָר אַ וואַנד מיט אַ קלײן טהירעל, ס׳האַלט בײ טאָג ווערען.

(עס קומען אַרײן טילטיל, מיטיל, די ליכט, ברויט, וואַסער, צוקער, פײער און מילך.)

די ליכט. דו וועסט גאָר ניט טרעפען, וואו מיר זײנען...

טילטיל. גאַנץ זיכער אַז ניט, ליכט, ווײל איך ווײס ניט...

די ליכט. דערקענסט דו ניט די וואַנד און דאָס קלײנע טהירעל?...

טילטיל. ס׳איז אַ רויטע וואַנד און אַ קלײנע גרינע טהיר...

די ליכט. און דאָס דערמאָהנט דיך גאָר ניט?...

טילטיל. עס דערמאָהנט מיך, אַז צײט האָט אונז געוויזען די טהיר...

די ליכט. ווי זאָנדערבאַר מען איז, ווען מען חלום׳ט... מען דערקענט ניט די אײגענע האַנד...

טילטיל. ווער חלום׳ט?... איך?...

די ליכט. פיליכט איך... ווער קען דאָס זאָגען?... אָבער דאָך, די וואַנד איז פון אַ הויז, וואָס דו האָסט געזעהן מעהר ווי אײן מאָל זינט דו ביזט געבוירען געוואָרען...

ט י ל ט י ל. אַ הויז וואָס כ'האָב געזעהן מעהר ווי איין מאָל זינט כ'בין געבוירען געוואָרען?...

ד י ל י כ ט. געוויס, דו קליינער פערשלאָפענער!... ס'איז דאָס הויז, וואָס מיר האָבען פערלאָזען אין אַ אָבענד, פונקט היינט אַ יאָהר...

ט י ל ט י ל. פונקט היינט אַ יאָהר?... וואָרום?...

ד י ל י כ ט. יאָ, יאָ!... עפען ניט אַזוי דיינע אויגען ווי סאַ־פירענע איילען... ס'איז דאָס טהייערע הויז פון דיינע עלטערען...

ט י ל ט י ל (צו געהענדיג צו דעם טהירעל). אָבער כ'דענק...ווירקליך... ס'שיינט מיר... די קליינע טהיר... כ'דערקען דעם האָלצערנעם ריגעל... זיינען זיי אינעווייניג?... זיינען מיר נאָהענט פון דער מאַמעניו?... כ'וויל שוין אַריינגעהן... כ'וויל איהר שוין אַ קוש טהון...

ד י ל י כ ט. איין רגע... זיי שלאָפען טיעף; דו טאָרסט זיי ניט מיט אַמאָל אויפוועקען... אַ חוץ דעם וועט די טהיר זיך ניט עפענען ביז די שטונדע וועט שלאָגען...

ט י ל ט י ל. וועלכע שטונדע?... איז נאָך פיעל צו וואַרטען?...

ד י ל י כ ט. אָה, ניין!... אַ פּאָר אָרימע מינוטען...

ט י ל ט י ל. ביזט דו ניט צופרידען, וואָס מיר האָבען זיך צו־ריקגעקעהרט?... וואָס איז דיר ליכט?... דו זעהסט אויס בלאַס, מען קען זאָגען, אַז דו ביזט קראַנק...

ד י ל י כ ט. ס'איז גאָר ניט מיין קינד... איך פיהל אַביסעל טרויעריג, ווייל איך דאַרף אייך פערלאָזען...

ט י ל ט י ל. אונז פערלאָזען?...

ד י ל י כ ט. איך מוז... איך האָב דאָ מעהר גאָר ניט צו טהון; דאָס יאָהר איז פאָריבער, די צויבערין קומט צוריק צו פאָדערן פון דיר דעם בלויען פויגעל...

ט י ל ט י ל. אָבער איך האָב איהם ניט דעם בלויען פויגעל!... דער פון'ם לאַנד פון דער ערינערונג איז געוואָרען אין גאַנצען שוואַרץ, דער פון דער צוקונפט איז געוואָרען אין גאַנצען רויט, די

פון דער נאַכט זיינען טויט און כ'האָב ניט געקענט כאַפּען דעם פון'ם וואַלד... איז עס מיין שולד, וואָס זיי ענדערן זייער קוליר, שטאַרבען, אָדער אַנטלויפען?... וועט די צוויבערין זיין אין כעס, און וואָס וועט זי זאָגען?...

די ליכט. מיר האָבען געטהון אַלצדינג וואָס מיר האָבען געקענט... ס'שיינט, אַז דער בלויער פויגעל עקזיסטירט גאָר ניט, אָדער ער ענדערט זיין קוליר ווען ער איז אין שטייגעל...

טילטיל. וואו איז דאָס שטייגעל?...

ברויט. אָט דאָ מיין הערר... ס'איז געוועזן איינפּערטרויעט צו מיין פאָרזיכטיגער אויפּפּאַסונג אין דער לאַנגער רייזע. היינט ווען מיין אויפגאַבע איז שוין צו ענדע, גיב איך עס דיר צוריק, אונבע-ריהרט און גוט פערשלאָסען ווי איך האָב עס עמפּפאַנגען... (ווי אַן אָראַטאָר האַלטענדיג אַ רעדע.) און איצט, אין'ם נאָמען פון אַלע בעט איך די ערלויבעניש נאָך צו זאָגען איינִיגע ווערטער...

פייער. מען האָט איהם ניט געגעבען דאָס וואָרט!...

וואַסער. שטיל זאָל זיין!...

פייער. די באָזהאַפטע אונטערברעכונגען פון אַ פערעכטלי-כען שונא, פון אַ ניידישען געגנער... (ערהויבענדיג זיין שטימע.) וועלען מיר ניט אָבהאַלטען צו ערפילען מיין פפליכט ביז צו ענדע... אָט דערפאַר אין נאָמען פון אַלע...

פייער. ניט אין מיין נאָמען!... איך האָב מיין אייגענע צונג!...

ברויט. ...אין'ם נאָמען פון אַלע און מיט אַ צוריקגעהאַלטענעם אָבער ערענסטען און טיעפען געפיהל נעהם איך אָבשיעד פון די צוויי מערקווירדיגע קינדער, וועמעס אויפגאַבע עס ענדיגט זיך היינט צו טאָג, זאָגענדיג זיי אַדיע מיט דעם גאַנצען קומער, מיט דער גאַנצער ליעבע, וואָס אַ געגענזייטיגע אַכטונג...

טילטיל. ווי?... דו זאָגסט אונז אַדיע?... דו שיידעסט זיך אויך פון אונז?...

ברויט. ליידער!... ס'איז אַ מוז... איך שייד זיך פון אייך.

דאָס איז אמת; די צושיידונג וועט אָבער נאָר זיין שיינבאַר, איהר וועט אונז מעהר ניט הערען רעדען...

פ י י ע ר. דאָס וועט ניט זיין קיין גרויסער אונגליק!...

ו ו אַ ס ע ר. שטיל זאָל זיין!...

ב ר ו י ט (שטאָלץ). דאָס איז ניט נוגע מיר... איך האָב געזאָגט, אַז איהר וועט מיך מעהר ניט הערען, איהר וועט מיך מעהר ניט זעהן אין אַ לעבעדיגער פאָרמע... אייערע אויגען וועלען זיך פערמאַכען צו דעם אונזיכטבאַרען לעבען פון די זאַכען; אָבער איך וועל שטענדיג זיין דאָרט, אין דעם ברויט-קאָרב, אויף דער פאָליצע, אויף דעם טיש, אין דער זופּ; איך, וועלכער בין, אויב איך קען אַזוי זאָגען, דער געטריי׳עסטער בעגלייטער און דער עלטסטער פריינד פון דעם מענשען...

פ י י ע ר. גוט, און איך?...

ד י ל י כ ט. קומט, די מינוטען פליהען, ס׳איז שוין געקומען די שטונדע וועלכע וועט אונז צוריק טרייבען אין דאָס שטילשווייגען... איילט זיך צו קושען די קינדער...

פ י י ע ר (צולויפענדיג צו זיי). איך דער ערשטער, דער ערשטער איך!... (קושענדיג ווי מיט געוואַלד די קינדער.) אַדיע טילטיל און מיטיל!... אַדיע מיינע טהייערע קינדער... ערינערט אייך אָן מיר, ווען איהר וועט וועלען דאָס אימיצער זאָל עפּעס אָנצינדען...

מ י ט י ל. אוי! אוי!... ער בריהט מיך אָב...

ט י ל ט י ל. אוי! אוי!... ער האָט אָבגעסמאַליעט מיין נאָז...

ד י ל י כ ט. קומט פייער, מעסיגט אַביסעל אייערע בעוועגונגען... איהר געפינט אייך ניט איצט אין אייער קוימען...

ו ו אַ ס ע ר. ס׳אַראַ אידיאָט!...

ב ר ו י ט. ס׳אַראַ שלעכט ערצויגענער!...

ו ו אַ ס ע ר (צוגעהענדיג צו די קינדער). איך וועל אייך קושען צערטליך אָהנע אייך שלעכטעס צו טהון, מיינע קינדער...

פ י י ע ר. גיט נאָר אַכטונג, איהר ווערט נאַס!...

וואַסער. איך בין ליעבענד און צערטליך; איך בין גוט צו מענשליכע וועזענס...

פייער. און וואָס איז מיט די דערטרונקענע?...

וואַסער. ליעבט די ברונען, הערט זיך צו צו די טייכען... איך וועל שטענדיג זיין דאָרטען...

פייער. זי האָט אַלעס פערפּלייצט!...

וואַסער. ווען איהר וועט זיצען אין אָבענד, נעבען אַ קוואַל — עס זענען דאָ מעהרערע קוואַלען דאָ אין וואַלד — בעמיהט זיך צו פערשטעהן, וואָס ער זאָגט צו אייך... איך קען מעהר ניט זאָגען... די טרערען שטיקען מיך און זיי הינדערן מיך צו רעדען...

פייער. ס'הייבט זיך גאָר ניט אָן!...

וואַסער. ערינערט אייך אָן מיר ווען איהר וועט זעהן די וואַסער־פלאַש... איהר וועט מיך אויך געפינען אין דעם קריגעל, אין דעם קענדעל, אין דער ציסטערנע און אונטער דער קראַן...

צוקער (נאַטירליך מיט חניפה און זיסקייט). אויב איהר האָט אַ פּיי קליין ווינקעלע אין אייער ערינערונג, דערמאָהנט אייך צו מאָל אַז מיין אַנוועזענהייט איז אייך געווים זיס... דאָס איז אַלעס וואָס איך האָב אייך צו זאָגען... טרערען זיינען אין געגענזאַץ צו מיין טעמפּעראַמענט, און זיי שעדיגען מיך געפעהרליך, ווען זיי פאַלען אויף מיינע פיס...

ברויט. יעזואיט!...

פייער (ווי בילענדיג). צוקער־שטעקעלאַך!... צוקערקעס!... קאַראַמעלם!...

טילטיל. וואו זיינען ערגיץ אַוועקגעגאַנגען טילעט און טילאָ? ... וואָס טהון זיי?...

(אין דעם מאָמענט דערהערט זיך ווי די קאַץ לאָזט אַרויס שרעקליכע געשרייען.)

מיטיל (דערשראָקען). טילעט וויינט!... מ'זן האָט אי'הם שלעכטס געטהון!...

(עס קומט אַריין די קאַץ, לויפענדיג, מיט די האָר צושויבערט, מיט די קליידער צוריסען, האַלטענדיג אַ האַנדטיכעל ביי דער באַק, ווי גלייך זי

וואַלט געליטען פון צייהן־וועהטאָג. זי קוויטשעט נעפעהרליך, זי ווערט נאָכגעפאָלגט פון׳ם הונד, וועלכער בייסט איהר, שלאָגט איהר, און וואַרפט איהר.)

דער הונד. (בייסענדיג די קאַץ). נאַ!... איז דיר שוין געגוג?... דו ווילסט נאָך?... נאַ! נאַ! נאַ!...

די ליכט, טילטיל און מיטיל (צולויפענדיג זיי צו צו שיידען). טילאָ!... ביזט דו משוגע!... וואָס איז דאָס!... אַראָב!... הער אויף מיט די שטיק!... ווי וואַגסט דו?... וואַרט! וואַרט!...

(זיי צושיידען דעם הונד און די קאַץ מיט געוואַלט.)

די ליכט. וואָס איז, וואָס?... וואָס איז געשעהן?...

די קאַץ (כליפענדיג, און ווישענדיג זיך די אויגען). סאָ׳יז דורך איהם, מאַדאַם ליכט... ער האָט מיך בעליידיגט, ער האָט אַ־יינגעלעגט שטיפּטלאַך אין מיין זופּ, ער האָט מיך געשלעפּט ביים עק, ער האָט מיך געשלאָגען, און איך האָב גאָר ניט געטהון, גאָר ניט, גאָר ניט!...

דער הונד (נאָכקרימענדיג זיך). גאָר ניט! גאָר ניט!... (מיט אַ דינעם קול פערקרימענדיג זיך). שאַט ניט, דו האָסט געכאַפּט עטליכע, דו האָסט געכאַפּט עטליכע, און דו וועסט נאָך כאַפּען!...

מיטיל (דריקענדיג די קאַץ אין איהרע אָרעמס). מיין אָרימער טילעט, זאָג מיר וואו האָט ער דיר אַ זעץ געטהון... איך וועל אויך וויינען...

די ליכט (צו׳ם הונד שטרענג). דיין אויפפיהרונג איז מיט אַזוי פיעל מעהר אונווירדיג, ווייל דו האָסט אויסגעקליבען צו מאַכען דעם טרויעריגען ספּעקטאַקעל אין אַזאַ מאָמענט, וואָס איז שוין גענוג שמרעצליך דורך דעם, וואָס מיר דאַרפען זיך צושיידען פון די אָרימע קינדערלאַך...

דער הונד (צוּאווייגענדיג זיך פּלוצלינג). זיך צושיידען פון די אָרימע קינדערלאַך?...

די ליכט. יאָ, די שטונדע, וואָס דו ווייסט, איז געקומען... מיר וועלען זיך צוריקקעהרען אין דאָס שטילשווייגען... מיר וועלען מעהר ניט קענען רעדען צו זיי...

דער הונד (ארויסלאָזענדיג אמת'ע געשרייען פון פערצווייפלונג, און צואוואָרפענדיג זיך צו די קינדער בעדעקט ער זיי מיט קושען). ניין! ניין!... איך שטים דערצו ניט איין!... איך שטים דערצו ניט איין!... איך וועל שטענדיג רעדען!... דו וועסט מיך שוין פערשטעהן, ניט אַזוי מיין קליינער גאָט!... יאָ, יאָ, יאָ!... און מיר וועלען זיך איינער דעם צווייטען דערצעהלען אַלעס, אַלעס, אַלעס!... און איך וועל זיין אַזוי גוט... און איך וועל לעהרנען צו לעזען, צו שרייבען, און צו שפּיעלען דאָמינאָ!... און איך וועל שטענדיג זיין זעהר ריין... און איך וועל מעהר גאָר ניט צו'גנב'נען פון דער קיך... זאָל איך בעווייזען אַ וואונדערבארע קונץ פאַר דיר?... ווילסט דו, אַז איך זאָל קושען די קאַץ?...

מיטיל (צו דער קאַץ). און דו טילעט?... דו האָסט אונז גאָר ניט צו זאָגען?...

די קאַץ (מיט אַ זאָנדערבאַרען רעטזעלהאַפטען טאָן). איך ליעב אייך ביידע אַזוי פיעל וויפיעל איהר האָט ווערטה...

די ליכט. איצט איז מיין רייהע, מיינע קינדער, לאָזט מיך אייך געבען דעם לעצטען קוש...

טילטיל און מיטיל (אָנהעגענדיג זיך אָן דער ליכט'ס קלייד). ניין, ניין, ניין, ליכט!... בלייב דאָ מיט אונז!... דער טאַטעניו, וועט גאָר ניט זאָגען... מיר וועלען דערצעהלען דער מאַמעניו ווי גוט דו ביזט צו אונז...

די ליכט. ליידער! איך קען ניט!... די טהיר איז פערמאַכט פאַר אונז און איך מוז אייך פערלאָזען...

טילטיל. וואוהין וועסט דו געהן איינע אַליין?...

די ליכט. ניט זעהר וויט, מיינע קינדער; אָט דאָרט, אין דער לאַנד פון דאָס שטילשווייגען...

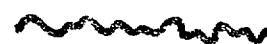
טילטיל. ניין, ניין; כ'וויל ניט דו זאָלסט אַוועקגעהן... מיר וועלען געהן מיט דיר... כ'וועל דאָס זאָגען דער מאַמעניו...

די ליכט. וויינט ניט מיינע טהייערע קינדער... איך האָב ניט קיין שטימע ווי דאָס וואַסער; איך האָב בלויז גלאַנץ, וואָס דער מענש

פֿערשטעהט ניט... אָבער איך וואַך איבער איהם ביז צום סוף פֿון זיינע טעג... פֿערגעסט ניט, אַז איך רעד צו אייך דורך יעדען לבנה־שטראַהל, וואָס גיסט זיך פֿונאַנדער, דורך יעדען פינקלענדען שטערן, דורך יעדען אָנפֿאַנגען טאָגען, דורך יעדען לאָמפּ וואָס איז אָנגעצונדען, דורך יעדען גוטען און קלאָהרען געדאַנק פֿון אייערע נשמות... (עס קלינגט אַכט אַזייגער הינטער דער וואַנד.) הערט!... די שטונדע שלאָגט!... אַדיע!... די טהיר עפֿענט זיך!... געהט אַריין, געהט אַריין, געהט אַריין!...

(זי שטופּט אַריין די קינדער דורך דער טהיר, וועלכע האָט זיך געעפֿענט ביז אין דער העלפֿט און וועלכע פֿערמאַכט זיך צוריק הינטער זיי. ברויט וויַשט אָב אַ פֿערגנב'טע טרער, צוקער, וואַסער און די איבעריגע, אַלע וויינענדיג לויפֿען אַוועק און זיי פֿערשווינדען רעכטס און לינקס הינטער די קוליסען. דער הונד וואויעט הינטער דער סצענע. די ביהנע בלייבט אַ ווייַלע לעדיג, דאַן עפֿענט זיך די וואַנד אין מיטען און עס ערשיינט דאָס לעצטע בילד.)

פֿאָרהאַנג.

צעהנטעס בילד.

די ערוואכונג.

די זעלבע אויסשטאַטונג ווי אין ערשטען אַקט, נאָר אַלע זאַכען, די ווענד און די אַטמאָספערע, ערשיינען אונפערגלייכבאַר וואונדערבאַרער, פרישער, גליקליכער און פרעהליכער, די ליכט פון טאָג גנב'ט זיך אַריין דורך דעם שפאַלט פון אַ פערמאַכטען לאָדען.

(אין דער רעכטער זייט נאָהענט פון הינטער גרונד, ליגען טילטיל און מיטיל און שלאָפען געשמאַק אין זייערע בעטלאַך. דער הונד, די קאַץ, און די איבעריגע זאַכען ליגען אַלע אין די זעלבע פלעצער, וואָס זיי האָבען פערנומען אין דעם ערשטען בילד, בעפאָר די צויבערין איז אַריינגעקומען. — עס קומט אַריין די מוטער טיל.)

מוטער טיל (מיט אַ לוסטיגער שטימע, ווי זידלענדיג). אויף, אַנו, אַראָב פון בעט! איהר קליינע פוילענצער!... שעהמט איהר זיך ניט פאַר אייך אַליין?... ס'האָט שוין געקלינגען אַכט און די זונן איז שוין הויך איבער די בוימער!... גאָט! ווי זיי שלאָפען, ווי זיי שלאָפען!... (זי בייגט זיך אָן און קושט די קינדער.) זיי זיינען אין גאַנצען ראָזע... טילטיל שמעקט ווי אַ לעווענדער און מיטיל ווי אַ מאַי־בלום... (זיי ווידער קושענדיג.) ווי זיס קינדער זיינען!... אָבער דאָך, מען קען זיי ניט לאָזען שלאָפען ביז האַלבען טאָג... מען טאָר זיי ניט לאָזען אויפוואַקסען פוילענצער... אַחוץ דעם, האָב איך געהערט זאָגען, אַז ס'איז ניט זעהר געזונד... (צערטליך טרייסלענדיג טילטיל'ן). וואַך אויף, וואַך אויף, טילטיל...

טילטיל (ערוואַכענדיג). וואָס?... ליכט?... וואו איז זי?... ניין, ניין, געה ניט אַוועק...

מ ו ט ע ר ט י ל. ליכט?... סאיז שוין גאַנץ געווים ליכטיג... שוין זינט אַ לאַנגער צייט... ס׳איז אַזוי גלענצענד ווי אין מיטען טאָג, כאָטש די לאָדענס זיינען נאָך פערמאַכט... וואַרט אַביסעל׳ע ביז איך וועל זיי עפענען... (זי עפענט די לאָדענס און אַ העלע טאָג-ליכט זעצט אַריין אין צימער.) אָט אַזוי! זעהסט!... וואָס איז מיט דיר?... דו זעהסט אוים אין גאַנצען בל׳ינד...

ט י ל ט י ל. (רייבענדיג זיך די אויגען). מאַמעניו, מאַמעניו!... דו ביזט עס?...

מ ו ט ע ר ט י ל. גאַנץ געוויס בין איך עס... יוער דען האָסט דו געמיינט איז עס?...

ט י ל ט י ל. דו ביזט עס... יאָ, יאָ, דו ביזט עס...

מ ו ט ע ר ט י ל. געוויס, בין איך עס... איך האָב ניט געענ־דערט מיין פנים די נאַכט... וואָס קוקסט דו מיך אָן אַזוי פערוואונ־דערט?... האָט זיך דען מיין נאָז איבערגעקעהרט?...

ט י ל ט י ל. אַך! ווי גוט ס׳איז דיך ווידערצוזעהן!... ס׳איז שוין אַזוי לאַנג זינט דעמאָלט, אַזוי לאַנג!... כ׳מוז דיר תיכף אַ קוש טהון... נאָך אַמאָל, נאָך אַמאָל, נאָך אַמאָל!... מיין בעט, ווי בע-קוועם ס׳איז... כ׳בין צוריק אין דער היים!...

מ ו ט ע ר ט י ל. וואָס איז מיט דיר?... פאַר וואָס שטעהסט דו ניט אויף?... דו ביזט קראַנק?... לאָמיך זעהן דיין צונג... קום, שטעה אויף און טהו דיך אָן...

ט י ל ט י ל. זעה! כ׳האָב דאָס העמד אויף מיר...

מ ו ט ע ר ט י ל. גאַנץ געוויס... טהו אָן דיינע הויזעלאַך און דאָס קליינע וועסטעל... אָט דאָרט זיינען זיי אויף דעם בענקעל...

ט י ל ט י ל. אָט דאָס האָב איך געטהון אויף מיין רייזע?...

מ ו ט ע ר ט י ל. וועלכע רייזע?...

ט י ל ט י ל. וואָס הייסט? פון פערגאַנגענעם יאָהר...

מ ו ט ע ר ט י ל. פון פערגאַנגענעם יאָהר?...

ט י ל ט י ל. נו, יאָ!... אין די וויינאַכטען, ווען כ׳בין אַוועק־געגאַנגען...

מוטערטיל. ווען דו ביזט אַוועקגעגאַנגען?... דו האָסט ניט פערלאָזען דאָס צימער... איך האָב דיך געלעגט אין בעט נעכ־טען אָבענד און אַלץ דאָ ביזט דו היינט אין דער פריה... האָסט דו דאָס אַלעס גע'חלומט?...

טילטיל. אָבער דו פערשטעהסט דאָס ניט!... ס'איז געווען אין פערגאַנגענעם יאָהר, ווען כ'בין אַוועקגעגאַנגען מיט מיטיל'ן, די צויבערין, די ליכט — ווי שעהן ליכט איז! — ברויט, צוקער, וואַ־סער, פייער, זיי האָבען זיך אַרומגעקריגט די גאַנצע צייט... ביזט דו ניט בייז אויף מיר?... האָסט דו זיך געפיהלט זעהר טרויעריג?... און דער טאַטעניו, וואָס האָט ער געזאָגט?... כ'האָב ניט געקענט אָבזאָגען... כ'האָב איבערגעלאָזען אַ צעטעלע, דורך וועלכען כ'האָב ערקלעהרט...

מוטערטיל. איבער וואָס רעדסט דו, איבער וואָס?... ס'איז גאַנץ זיכער, ענטוועדער דו ביזט קראַנק, אָדער דו שלאָפסט נאָך... (זי גיט איהם אַ פריינדליכען טרעסעל.) אַנו, ערוואַך... אָט אַזוי איז בעסער?...

טילטיל. אָבער מאַמעניו, כ'פערזיכער דיר... דו שלאָפסט נאָך...

מוטערטיל. וואָס! איך שלאָף נאָך?... איך בין שוין וואַך זינט זעקס אַ זייגער... איך האָב שוין געענדיגט דאָס צוראמען און האָב שוין געמאַכט פייער...

טילטיל. טאָ פרעג מיטיל'ן, צי ס'איז ניט אמת... אָה, מיר האָבען געהאַט אַזעלכע בעגעבענהייטען!...

מוטערטיל. פרעגען מיטיל'ן?... וואָס מיינסט דו?...

טילטיל. זי איז געווען מיט מיר... מיר האָבען געזעהן דעם זיידען מיט דער באָבע...

מוטערטיל (אַלץ מעהר און מעהר דערשראָקען). דעם זיידען מיט דער באָבע?...

טילטיל. יאָ, אין'ם לאַנד פון דער ערינערונג... ס'איז געווען אויף אונזער וועג... זיי זיינען טויט, אָבער ס'איז זיי גאַנץ גוט... די

באָבעניו האָט אונז געמאַכט אַ גוטען פלוימען טאָרט... און דאַן די קליינע ברידערלאַך, ראָבערט, זשאַן און זיין דריידעל, מאַדעלען און פיערעט, פאולין און ריקעט...

מיטיל. ריקעט קריכט נאָך אַלץ אויף אַלע פיער!...

טילטיל. און פאולין האָט נאָך דעם פימפעל אויף דער נאָז...

מוטער טיל. האָט איהר ניט געפונען דאָס שליסעלע פון דער שאַפע וואו דער טאַטעניו בעהאַלט זיין פלעשעל בראַנפען?...

טילטיל. דער טאַטעניו בעהאַלט אַ פלעשעל בראַנפען?...

מוטער טיל. געה אַביסעל פאַר מיר, לאָ'מיך זעהן צו דו קענסט געהן גלייך... (טילטיל פאָלגט איהר). אָה ניין, ס'איז ניט דאָס... מיין גאָט! וואָס איז מיט זיי געשעהן?... איך וועל זיי אויך פערליהרען ווי איך האָב פערלוירען די אַנדערע... (זי ווערט זעהר אונרוהיג און רופט הויך.) פאָטער טיל! פאָטער טיל!... קום שנעל! די קינדער זיינען קראַנק!...

(פאָטער טיל קומט אַריין, זעהר רוהיג, מיט אַ האַק אין דער האַנד.)

פאָטער טיל. וואָס איז?...

טילטיל און מיטיל (לויפענדיג לוסטיג צו קושען זייער פאָטער). טאַטעניו!... ס'איז דער טאַטעניו!... גוט מאָרגען טאַטעניו!... האָסט דו געהאַט אַ סך אַרבייט דאָס יאָהר?...

פאָטער טיל. נו וואָס איז?... וואָס פעהלט זיי?... זיי זעהען ניט אויס קראַנק; זיי זעהען אויס זעהר גוט...

מוטער טיל (וויינענדיג.) מען קען זיך ניט פערלאָזען אויף זייער אויסזעהן... ס'וועט זיין מיט זיי ווי מיט די אַנדערע... יענע האָבען אויסגעזעהן זעהר גוט ביז צו ענדע; און דאַן האָט זיי גאָט צוגענומען... איך ווייס ניט וואָס ס'איז מיט זיי... איך האָב זיי נעכטען אָבענד געלעגט גאַנץ רוהיג אין בעט און היינט אין דער פריה איז אַלצדינג שלעכט... זיי ווייסען ניט וואָס זיי זאָגען; זיי רעדען פון אַ רייזע... זיי האָבען געזעהן די ליכט, דעם זיידען און די באָבע, וועלכע זיינען טויט, נאָר וועלכע עס איז זעהר גוט...

טילטיל. דער זיידעניו האָט נאָך זיין הילצערנעם פוס...

מיטיל. און די באָבעניו דעם רעאומאַטיזם...

מוטער טיל. דו הערסט?... לויף און ברײנג אַ דאָקטאָר!...

פאָטער טיל. אָה ניין, ניין... זיי זיינען נאָך ניט טויט... קום, לאָמיר דאָ אַ קוק טהון... (אַ קלאַפּ אין דער טהיר). אַריין!...

(עס קומט אַריין די שכנה בערלינגאָ, אַ נידעריגע אַלטע פרוי, וועלכע אייגענט זיך מיט דער צויבערין פון ערשטען אַקט, זי געהט אָנגעשפּאַרט אין אַ שטעקען.)

די שכנה. גוט מאָרגען און גוט יום טוב צו אייך אַלע.

טילטיל. ס'איז די צויבערין בערילון!...

די שכנה. איך בין געקומען צו אייך בעטען אַביסעל פייער לכבוד יום טוב... ס'איז זעהר קאַלט היינט... גוט מאָרגען, קינדער, וואָס מאַכט איהר?...

טילטיל. מאַדאַם צויבערין, בערילון, כ'האָב ניט געקענט געפינען דעם בלויען פויגעל...

די שכנה. וואָס זאָגט ער!...

מוטער טיל. פרעגט מיך ניט מאַדאַם בערלינגאָ... זיי ווייסען ניט וואָס זיי זאָגען... זיי זיינען אַזוי זינט זיי האָבען זיך אויפגעכאַפּט... זיי האָבען געמוזט עסען עפּעס, וואָס איז ניט גוט געוועזן...

די שכנה. וואָס, טילטיל, דו דערקענסט ניט די מאַמע בערלינגאָ, אייער שכנה בערלינגאָ?...

טילטיל. אָה יאָ מאַדאַם... איהר זיינט די צויבערין בערילון... איהר זיינט ניט ברוגז מיט אונז?...

די שכנה. בערי... ווי?...

טילטיל. בערילון...

די שכנה. בערלינגאָ, דו ווילסט זאָגען בערלינגאָ...

טילטיל. בערילון, בערלינגאָ, ווי אייך געפעלט... אָבער מיטיל ווייסט...

מוטער טיל. אָט דאָס איז דאָס ערגסטע, וואָס אויך מיטיל...

פּאָטער טיל. לאָז זיין, לאָז זיין!... דאָס וועט פאָראיבער געהן; איך וועל זיי געבען עטליכע שמיץ...

די שכנה. לאָזט זיי צורוה, ס'איז ניט ווערטה די ליידען... איך פערשטעה דאָס זעהר גוט; ס'איז בלויז אַ שטיקעלע טרוימעריי... זיי האָבען געמוזט שלאָפען אין די שטראַהלען פון דער לבנה... מיין קליינע טאָכטער, וועלכע איז זעהר קראַנק איז אויך אָפט אַזוי...

מוטער טיל. גוט וואָס ס'איז צו רייד געקומען, וואָס מאַכט אייער קליינע טאָכטער?...

די שכנה. אַט אַזוי... זי קען זיך ניט אויפהויבען... די דאָקטוירים זאָגען, אַז ס'איז דורך די נערווען... איך וויים וואָס ס'וואָלט זי פון דאָס אַלעס אויסגעהיילט... זי האָט עס ערשט ביי מיר געבעטען היינט אין דער פריה, פאַר איהר וויינאַכטס-מתנה; זי האָט אַ אידעע אַז...

מוטער טיל. יאָ, איך וויים, ס'איז טילטיל'ס פויגעל... נו גוט, טילטיל, ווילסטו איהם אַלץ ניט געבען דער קליינער אָרימער מיידעלע?...

טילטיל. וואָס מוטער?...

מוטער טיל. דיין פויגעל... דו דאַרפסט איהם ניט האָבען... דו קוקסט איהם איצט אפילו ניט אָן... און זי שטאַרבט איינפאַך שוין זינט אַזוי לאַנג איהם צו האָבען...

טילטיל. אָה, דאָס איז אמת, מיין פויגעל... וואו איז ער?... אַך, אָט איז דאָס שטייגעל!... מיטיל דו זעהסט דאָס שטייגעל?... ס'איז דאָס וואָס ברויט האָט געטראָגען... יאָ, יאָ, ס'איז דאָס זעלבע, אָבער ס'איז נאָר דאָ איין פויגעל אין עס... האָט ער דעם אַנדערען אויפגעגעסען?... זעה, זעה!... ער איז בלוי!... ס'איז דאָך אָבער מיין טורטעל-טויב!... נאָר ער איז איצט פיעל בלויער, ווי ער איז געווען ווען כ'בין אַוועק געגאַנגען... דאָס איז דאָך דער בלויער פויגעל, וועלכען מיר האָבען געזוכט!...מיר זיינען אַזוי וויים געגאַנגען און ער איז גאָר דאָ געווען די גאַנצע צייט!... אַך! דאָס איז וואונדערבאַר!... מיטיל דו זעהסט דעם פויגעל?... וואָס וואָלט די ליכט

געזאָגט?... כ'וועל אַראָבנעמען דאָס שטייגעל... (ער קריכט אַרויף אויף אַ בענקעל, נעהמט אַראָב דאָס שטייגעל און טראָגט עס צו צו דער שכנה.) אָט דאָ האָט איהר עס, מאַדאַם בערלינגאָ... ער איז ניט אין גאַנצען בלוי איצט, אָבער ער וועט עס ווערען, איהר וועט זעהן!... טראָגט עס שנעל צו אייער קליינער טאָכטער...

די שכנה. ווירקליך?... טאַקי אויף אַן אמת?... דו גיסט עס מיר אַזוי אין גאַנצען אַוועק, פֿאַר גאָר ניט?... גאָט, ווי גליקליך זי וועט זיין!... (קושענדיג טילטיל'ן) איך מוז דיר געבען אַ קוש!... איך לויף!... איך לויף!...

טילטיל. יאָ, יאָ; איילט זיך שנעל... אייניגע פֿון זיי ענדערן דעם קאָליר...

די שכנה. איך וועל צוריקקומען דיר דערצעהלען וואָס זי זאָגט...

(זי געהט אַרויס.)

טילטיל (נאָכדעם וואָס ער קוקט זיך לאַנג אַרום). טאַטעניו, מאַמעניו, וואָס האָט איהר געטהון צו דער הויז?... עס זיינען דאָ די זעלבע זאַכען, ס'איז אָבער פֿיעל שעהנער ווי בעפֿאָר...

פֿאָטער טיל. ערקלעהר, וואָס מיינסטו דערמיט, אַז ס'איז שעהנער?...

טילטיל. אַלעס איז איבערגעמאָהלען געוואָרען און ס'זעהט אויס ניי, אַלעס איז גערייניגט און איבערפּאָלירט געוואָרען... ס'איז ניט אַזוי געווען פֿאָריגעס יאָהר...

פֿאָטער טיל. פֿאָריגעס יאָהר?...

טילטיל (צוגעהענדיג צום פֿענסטער). און זעה נאָר דאָס וואַלד!... ווי גרויס, ווי שעהן ער איז!... מען קען דענקען, אַז ער איז ניי!... ווי גליקליך כ'פֿיהל זיך דאָ!... (צוגעהענדיג צום ברויט-קאַרב און עפֿע-נענדיג עס). וואו איז ברויט?... זעה, די לעבלאַך זיינען גאַנץ שטיל... און דאָ ליגט טילאָ!... גוט מאָרגען טילאָ! אַך, דו האָסט געהאַט אַ פֿיינעם קאַמפּף!... דו ערינערסט זיך דאָרט אין וואַלד?...

מיטיל. און טילעט?... ער קען מיך גוט, נאָר ער האָט אויפֿ-געהערט רעדען...

טילטיל. הערר ברויט... (טאַפּענדיג זיך ביים שטערן) אַך! דער דיעמענט איז פֿערשוואונדען!... ווער האָט צוגענומען מיין קליין גרין היטעלע?... שאַט ניט! כ'דאַרף עס ניט מעהר... אַך דאָס פֿייער!... ער איז גוט!... ער קניאַקט און לאַכט צו ערגערן דאָס וואַסער... (צולויפענדיג צו דעם קראַן.) און וואַסער?... גוט מאָרגען וואַסער!... וואָס זאָגט זי?... זי רעדט נאָך אַלץ, אָבער איך פֿערשטעה איהר שוין ניט אַזוי גוט...

מיטיל. איך זעה ניט צוקער...

טילטיל. גאָט, ווי גליקליך כ'בין, גליקליך, גליקליך!...

מיטיל. איך אויך, איך אויך!...

מוטער טיל. וואָס וועט אַרויסקומען אָט דערפֿון?...

פֿאָטער טיל. לאָז זיי צורוה און קימער דיך ניט... זיי שפּי-לען זיך אין גליקליך זיין...

טילטיל. כ'האָב ליעבער געהאַט די ליכט פֿון אַלע... וואו איז איהר לאָמפּ?... קענען מיר איהם אָנצינדען?... (ווידער אַרומקוקענדיג זיך.) גאָט! ווי שעהן אַלעס איז און ווי צופֿריעדען כ'פֿיהל!...

(אַ קלאַפּ אין דער טהיר פֿון דער הויז.)

פֿאָטער טיל. אַריין!...

(עס קומט אַריין די שכנה, זי האַלט ביי דער האַנד אַ קליינע מיידעלע פֿון אַ צויבערליבער און וואונדערבאַרער שעהנקייט, וועלכע טראָגט טילטיל'ס טויב צוגעדריקט צו איהר האַרץ.)

די צויבערין. זעהט איהר דעם נס?...

מוטער טיל. אונמעגליך!... קען זי געהן?...

די שכנה. צו זי קען געהן?... זי קען לויפען, זי קען טאַנ-צען, זי קען פֿליהען!... ווען זי האָט דערזעהן דעם פֿויגעל איז זי אַראָבגעשפּרינגען, אָט אַזוי, מיט איין שפּרונג איז זי געווען ביים פֿענסטער צו זעהן ביי דער ליכט, אויב ס'איז ווירקליך טילטיל'ס טויב... און דאַן הויש!... אַרויס אין דער גאַס ווי אַ מלאכ'ל... איך האָב איהר קוים געקענט נאָכהאַלטען...

טילטיל (צוגעהענדיג צו איהר פערוואונדערט). אַך! ווי עהנליך זי איז צו ליכט!...

מיטיל. זי איז פיעל קלענער...

טילטיל. געוויס!... אָבער זי וועט וואַקסען גרעסער...

די שכנה. וואָס זאָגען זיי?... זיינען זיי דערפון נאָך ניט פריי געוואָרען?...

מוטער טיל. ס'געהט זיי בעסער, זיי קומען צו זיך... זיי וועלען זיין גאַנץ גוט נאָך דעם וואָס זיי וועלען האָבען זייער פריה-שטיק...

די שכנה (שטופענדיג די קליינע מיידעל אין טילטיל'ס אָרמס). קום מיין קינד, דאַנק טילטיל'ן.

(טילטיל דערשרעקט זיך פלוצלינג און מאַכט א טריט צוריק.)

מוטער טיל. וואָס איז טילטיל?... דו האָסט מורא פאַר דער קליינער מיידעלע?... קום און גיעב איהר אַ קוש... אַ גוטען גרויסען קוש... אַ בעסערן ווי דעם... דו ביסט געוועהנליך ניט אַזוי שעהמעדיג!... נאָך איינעם... אָבער וואָס איז מיט דיר?... דו זעהסט אוים ווי גלייך דו וואָלסט וועלען וויינען...

(טילטיל, נאָך דעם וואָס ער קושט דאָס קליינע מיידעלע, בלייבט שטעהן אויף אַ ווייל פאַר איהר און די צוויי קינדערלעך קוקען זיך אָן איינע די צווייטע ניט רעדענדיג קיין וואָרט; דאַן גלעט טילטיל דאָס קעפעל פון דער טויב.)

טילטיל. איז ער בלוי גענוג?...

דאָס קליינע מיידעלע. יאָ, איך בין צופריעדען פון איהם...

טילטיל. כ'האָב געזעהן בלויערע פון דעם... אָבער די וועלכע זיינען שטאַרק בלוי, דו ווייסט, מעג מען טהון סיי וואָס, קען מען זיי ניט כאַפּען...

דאָס קליינע מיידעלע. דאָס מאַכט ניט אוים; דער איז גאַנץ שעהן...

טילטיל. האָט ער שוין עפּעס געגעסען?...

ד אָ ס ק ל י נ ע מ י י ד ע ל ע. נאָך ניט... וואָס עסט ער?...

ט י ל ט י ל. סאַי וואָס, קאָרן, ברויט, ווייץ, גרילען...

ד אָ ס ק ל י י נ ע מ י י ד ע ל ע. ווי עסט ער, זאָג?...

ט י ל ט י ל. מיט זיין שנאָבעל, דו וועסט זעהן, כ'וועל דיר צייגען:

(ער וויל נעהמען דעם בלויען פויגעל פון דער קליינער מיידעלעס האַנד; זי לאָזט דאָס ניט אינסטינקטיוו; די טויב בענוצט זיך פון זייערע אונענטשלאָסענע בעוועגונגען, רייסט זיך אויס און פליהט אוועק.)

ד אָ ס ק ל י י נ ע מ י י ד ע ל ע (מיט אַ קוויטש פון פערצווייפלונג). מוטער!... ער איז אַוועק!... (זי זעצט אויס אין אַ געוויין.)

ט י ל ט י ל. ס'מאַכט ניט אויס... וויין ניט... כ'וועל איהם צוריק כאַפּען... (אַרויסגעהענדיג צו דעם פאָדערגרונד פון דער ביהנע און רעדענדיג צו דעם פובליקום.) אויב וועלכער פון אייך וועט איהם געפינען, וועט ער זיין אַזוי גוט און איהם אונז צוריקגעבען?... מיר דאַרפען איהם פאַר אונזער גליק...

פ אָ ר ה אַ נ ג.

איינינע ערקלעהרונגען.

איך געפין פאַר נייטיג צו ערקלעהרען דעם זין פון פאָלגענדע ווערטער, וועלכע זיינען אונבעקאַנט דעם אידישען לעזער, און וועלכע ער האָט בעגעגענט אין דעם ווערק:

בלויער פויגעל, איז לויט אַ פראַנצויזישער לעגענדע אַ סימבאָל פון גליק; אין דעם ווערק „בלויער פויגעל" בעהאַנדעלט מעטערלינק דאָס פראָבלעם פון גליק־זוכעניש.

גרים, דער נאָמען פון צוויי ברידער, דייטשע שריפטשטעלער, יאַקאָב לודוויג מייער און ווילהעלם קאַרל גרים, זיי האָבען געלעבט אין 18־טען און 19־טען יאָהרהונדערט און זיי זיינען בעקאַנט אַלס שפראַכקענער און אַלס פּערפאַסער פון זעלטען שעהנע קינדער מעשה'לאַך און צויבער געשיכטען.

גרעטכען, די העלדין פון דעם בעריהמטען ווערק „פאַוסט", וואָס דער גרעסטער פון אַלע דייטשע דיכטער, וואָלפגאַנג פאָן געטהע, האָט פערפאַסט.

דזשאָן בול, אַ פאָרגעשטעלטער טיפ, וואָס קערפּערט אין זיך איין דאָס ענגלישע פאָלק.

דיאַדעם, אַזאַ באַנד פאַר דעם קאָפּ, וואָס איז אַ זין־בילד פון הערשאַפט, פון מאַכט, פון גרויסקייט.

הייליגע יונג פרוי, די מוטער פון ישו הנוצרי; ווי בעוואוסט בעהויפּטעט די קריסטליכע לעגענדע, אַז זי האָט ניט געהאַט קיין געשלעכטליכען פערקעהר מיט קיין מאַן, זאָנדערן זי איז

II.

שוואַנגער געוואָרען דורך דער בעהויפּטונג מיט דעם הייליגען גייסט, דערפון נעהמט זיך איהר נאָמען „הייליגע יונג פרוי".

וואַלטער קריין, אַ גוט בעקאַנטער ענגלישער קינסטלער פון דער געגענוואַרט.

וויינאַכטען, דער קריסטליכער יום טוב, אין וועלכען מען פייערט דעם געבורט פון ישו הנוצרי; די וויינאַכטען פאַלען שטענ־דיג דעם 25־טען דעצעמבער.

וויינאַכטסבוים, אַ קליינער בוים, אַממייסטענס אַ יונגעס סאָסנע בוימעל, אויף וועלכענס צווייגען מען הענגט אויף אין די וויינאַכטען מתנות פאַר קינדער, דערצעהלענדיג זיי, אַז די וויינאַכטען האָבען זיי דאָס אַלעס געבראַכט.

ווירגיל, דער גרעסטער דיכטער פון רוים אין אַלטערטהום, האָט געלעבט אין דעם יאָהרהונדערט בעפאָר דער געבורט פון קריסט.

טאָג פון אַלע הייליגע, אַ קריסטליכער יום טוב, גע־פאַלט דעם ערשטען נאָוועמבער, מען פייערט אין איהם די ענדע פון'ם הערבסט און מען מאַכט געוויסע צערעמאָניעס, אום זיך צו בעפעסטיגען געגען דאָס קומען פון ווינטער. לויט דעם אַבערגלויבען פון פאָלק זיינען אין דעם טאָג פריי די גייסטער, שדים און רוחות.

טהעאָקריטאָס, אַ בעריהמטער גריכישער דיכטער פון אַלטערטהום, האָט געלעבט מיט 3 יאָהר־הונדערטע בעפאָר דער קריסטליכער צייטרעכנונג.

טורבאַן, אַזאַ שאַל, וועלכען די מענשען פון די מזרח לענדער טראָגען אַרומגעוויקעלט אַרום דעם קאָפּ.

לאַקיי, אַ שקלאַפישער נאָכפאָלגער, אַן אונטערוואָרפענער קנעכט.

ליווריע, דער ספּעציעלער אַנצוג אָדער די אוניפאָרמע, וואָס דינער פון געוויסע אַדעללייט טראָגען.

לעוואַנדער, אַזאַ מין פּפלאַנצע.

מיקראָבען, די קליינסטע בעשעפענישע, וואָס עקזיסטירען; פיעלע פון זיי זיינען די אורזאַכען פון פערשיעדענע קראַנקהייטען.

מאַרגאַריטקעס, אַזעלכע בלימעלאַך; זייער נאָמען נעהמט זיך פֿון דעם גריכישען וואָרט „מאַרגאַרעטאַ" וואָס בעדייט פּערל.

עוונעאוף, אַ פּערזאָן, ביי וועלכען מען האָט אויסגעשניטען די מענליכע קראַפֿט; אַזעלכע פּערזאָנען ווערען אַממיינסטענס גע־האַלטען אַלס וועכטער אין די האַרעמען.

עפיך, אַזאַ פּפלאַנצע, וועלכע ציהט זיך און פֿלעכט זיך אַרום בוימער.

פאַשאַ, אַ טירקישער הויכער שטאַאַטס בעאַמטער אָדער אַדעליגער.

פּיאָלען, אַזעלכע פֿלעשער, אין וועלכער מען האַלט פֿליסיגע מעדיצין שטאָפּען.

פֿיערצענטער יולי, דער טאָג אין וועלכען עס ווערט געפֿייערט אין פֿראַנקרייך דאָס שטירצען פֿון באַסטיליע, אָדער דער זיעג פֿון דער גרויסער רעוואָלוציע 1789.

פעראולט, אַ פֿראַנצויזישער שריפֿטשטעלער פֿון 17־טען יאָהרהונדערט; ער איז בעריהמט פֿאַר זיינע פֿאָלקסטימליכע מעשה'לאַך, און צויבערגעשיכטען.

צינדערעלאַ, קליינער דוימלינג, ראָטקעפּפּכען און בלויעבאָרד, העלדען אָדער כאַראַקטערע אין פעראולט'ס מעשה'לאַך.

רענעגאַט, איינער וואָס פֿערראַטה די זייניגע און געהט איבער אויף דעם צד פֿון שונא.

שטונדען גלאָז, אַזאַ גלעזערנער אינסטרומענט, וועלכער מעסט מיט דער הילף פֿון זאַמד קורצע ווײַלען פֿון דער צייט.

שטיער אָקס, אַן אָקס, וועלכען מען האָט ניט געמאַכט קיין געשלעכטליכע אָפּעראַציע ווי ביי געוועהנליכע ארבייטס אָקסען. אַ שטיער אָקס האַלט מען ניט צו קיין אַרבייט, זאָנדערן נאָר צום פֿארטפּפלאַנצען דעם מין.